УНІВЕРСИТЕТ ДЕРЖАВНОЇ ФІСКАЛЬНОЇ СЛУЖБИ УКРАЇНИ
Навчально-науковий інститут права

КАФЕДРА ФІНАНСОВОГО ПРАВА

АКТУАЛЬНІ ПИТАННЯ ФІНАНСОВОГО ПРАВА

ЗБІРНИК ТЕЗ

Всеукраїнської науково-практичної студентської інтернет-конференції

16 березня 2020 року
м. Ірпінь

УДК 347.73(477)(06)
ББК 65.9(4Укр)67.302я431
А43

Рекомендовано до видання
Вченою радою Навчально-наукового інститут права
Університету ДФС України
(протокол №13 від 21.04.2020 року)

ОРГАНІЗАЦІЙНИЙ КОМІТЕТ КОНФЕРЕНЦІЇ:

Голова:

Пашко П. В. – ректор Університету державної фіскальної служби України, д.е.н., професор, заслужений діяч науки і техніки України

Заступники голови:

Топчій В. В. – директор Навчально-наукового інституту права Університету державної фіскальної служби України, д.ю.н., професор, заслужений юрист України;
Мацелик Т. О. – завідувач кафедри фінансового права, д.ю.н., доцент;

Члени організаційного комітету:

Аністратенко Ю. І. – д.ю.н., доцент, професор кафедри фінансового права;
Білоус В. Т. – д.ю.н., професор, професор кафедри фінансового права;
Гарбінська-Руденко А. В. – к.ю.н., доцент, доцент кафедри фінансового права;
Касьяненко Л. М. – д.ю.н., професор, професор кафедри фінансового права;
Ковтун В. М. – к.ю.н., доцент кафедри фінансового права;
Мельник О. П. – к.ю.н., доцент, доцент кафедри фінансового права;
Сластьоненко О. О. – к.ю.н., доцент, с.н.с., доцент кафедри фінансового права;
Стріяшко Г. М. – к.ю.н., доцент кафедри фінансового права.

Актуальні питання фінансового права: А43 матеріали Всеукраїнської науково-практичної студентської інтернет-конференції, м. Ірпінь, 16 березня 2020 року. – Ірпінь: Університет ДФС України, 2020. – 166 с.

Тези подаються в авторській редакції.
Організатори конференції не несуть відповідальності за зміст поданих матеріалів.

УДК 347.73(477)(06) ББК 65.9(4Укр)67.302я431
© Університет ДФС України, 2020

ЗМІСТ

Бейгул М. А., Верницький Ю. С.
ПЕНЯ: СПОСІБ ЗАБЕЗПЕЧЕННЯ ВИКОНАННЯ ПОДАТКОВОГО ОБОВ'ЯЗКУ ЧИ ФІНАНСОВО-ПРАВОВА САНКЦІЯ……..7
Божук І. І.
ПЕРСПЕКТИВИ УДОСКОНАЛЕННЯ ФІНАНСОВОГО МОНІТОРИНГУ В УКРАЇНІ……12
Бондарева А. В., Гуменюк В. О.
ПРО ДОЦІЛЬНІСТЬ ВКЛЮЧЕННЯ СУДОВОГО ЗБОРУ ДО ПЕРЕЛІКУ ЗАГАЛЬНООБОВ'ЯЗКОВИХ ПОДАТКІВ І ЗБОРІВ……17
Бондарчук Д.
ОКРЕМІ АСПЕКТИ АДАПТАЦІЇ БАНКІВСЬКОЇ ДІЯЛЬНОСТІ ДО ВИМОГ ЄВРОПЕЙСЬКОГО СОЮЗУ……21
Буравська Д. Ю.
АКТУАЛЬНІ ПРОБЛЕМИ ПОДАТКОВОЇ СИСТЕМИ УКРАЇНИ……25
Горобчук А. І.
АКТУАЛЬНІ ПРОБЛЕМИ ОПОДАТКУВАННЯ АДВОКАТСЬКОЇ ДІЯЛЬНОСТІ У СТРУКТУРІ ФІНАНСОВОГО ПРАВА…….29
Горова С. В., Горобчук А. І.
ПЕРЕВАГИ ТА НЕДОЛІКИ БЮДЖЕТНОЇ ДЕЦЕНТРАЛІАЦІЇ В УКРАЇНІ…….33
Даховник А. М.
ПРАВОВЕ ЗАБЕЗПЕЧЕННЯ ПОДАТКОВОЇ БЕЗПЕКИ……..38
Дорошенко Ю. І.
ПРОБЛЕМНІ ПИТАННЯ У СФЕРІ ВИДАТКІВ МІСЦЕВИХ БЮДЖЕТІВ ЗА ПРІОРИТЕТНИМИ НАПРЯМАМИ: ШЛЯХИ ЇХ УДОСКОНАЛЕННЯ, ЗАРУБІЖНИЙ ДОСВІД……..43

Загорулько О. С.

УХИЛЕННЯ ВІД СПЛАТИ ПОДАТКІВ: ПРИЧИНИ ТА ШЛЯХИ ВИРІШЕННЯ…….49

Ковальчук О.С., Дунай В.О.

ПЕНЯ ЯК ЗАСІБ ВПЛИВУ НА ПОВЕДІНКУ ПЛАТНИКІВ ПОДАТКІВ…..…53

Ковтунович Т. О.

БЮДЖЕТНА ДЕЦЕНТРАЛІЗАЦІЯ: ДОСВІД ПОЛЬЩІ ТА ПЕРСПЕКТИВИ ДЛЯ УКРАЇНИ……..56

Кондраненкова І. К., Полякова А. В.

ДЕРЖАВНИЙ БОРГ УКРАЇНИ: АКТУАЛЬНІ ПРОБЛЕМИ ТА ШЛЯХИ ЇХ ПОДОЛАННЯ……..……..60

Красько В.В., Шпак М.І.

КОНЦЕПТУАЛЬНІ ЗАСАДИ МІСЦЕВИХ ФІНАНСІВ ТА ЇХ УДОСКОНАЛЕННЯ…….64

Кулаківська Т. І.

ФІНАНСОВА БЕЗПЕКА ТЕРИТОРІАЛЬНИХ ГРОМАД В УКРАЇНІ: ПРОБЛЕМИ ТА ШЛЯХИ ПОДОЛАННЯ……..69

Кушнір З. О.

ПРОБЛЕМИ ТА ПЕРСПЕКТИВИ РОЗВИТКУ АКЦИЗНОГО ОПОДАТКУВАННЯ В УКРАЇНІ ТА В КРАЇНАХ ЄС……..73

Лихолат Я. А.

ПЕРЕГОВОРИ ТА МЕДІАЦІЯ ЯК СПОСОБИ АЛЬТЕРНАТИВНОГО (ДОСУДОВОГО) ВИРІШЕННЯ ПОДАТКОВИХ СПОРІВ В УКРАЇНІ: ЗАПОЗИЧЕННЯ ЗАРУБІЖНОГО ДОСВІДУ…….78

Лопушанська К. С., Чунарьова Є. Я.

ЗНАЧЕННЯ МІСЦЕВИХ ПОДАТКІВ ТА ЗБОРІВ В УКРАЇНІ……82

Мазурець О. О.
ОСОБЛИВОСТІ ФУНКЦІОНУВАННЯ СПРОЩЕНОЇ СИСТЕМИ ОПОДАТКУВАННЯ, ОБЛІКУ ТА ЗВІТНОСТІ НА СУЧАСНОМУ ЕТАПІ…….86
Мельник Л. В.
ОРГАНІЗАЦІЙНО-ПРАВОВИЙ МЕХАНІЗМ РОЗВИТКУ МИТНОЇ СПРАВИ В УКРАЇНІ…….91
Мороз Д. А., Ліщук Ю. Г.
ШЛЯХИ УДОСКОНАЛЕННЯ АДМІНСТРУВАННЯ АКЦИЗНОГО ПОДАТКУ В УКРАЇНІ…….96
Музиченко А. В.
ПОДАТКОВА ПОЛІТИКА: СУЧАСНИЙ СТАН ТА НАПРЯМИ РОЗВИТКУ…..100
Нестерчук М. Д., Ніколайчук А. В.
АДАПТАЦІЯ МИТНОГО ЗАКОНОДАВСТВА УКРАЇНИ В КОНТЕКСТІ ЄВРОПЕЙСЬКОЇ ІНТЕГРАЦІЇ……..104
Петренко Т. М., Сивко К. Р.
УМОВИ НАДАННЯ ОСВІТНЬОЇ СУБВЕНЦІЇ……...109
Польовик Л. В.
ПРАВОВІ АСПЕКТИ ЕЛЕКТРОННОГО КАБІНЕТУ ПЛАТНИКА ПОДАТКІВ……...113
Полякова А. В.
ПРОБЛЕМИ ПРАВОВОГО РЕГУЛЮВАННЯ РИНКІВ ФІНАНСОВИХ ПОСЛУГ В УКРАЇНІ……...116
Сливка А. В.
ПРОГРЕСИВНЕ ОПОДАТКУВАННЯ ПДФО В КРАЇНАХ ЄВРОПИ……..121
Струтинська К. В.
ОСОБЛИВОСТІ ПРАВОВОГО РЕГУЛЮВАННЯ ЗОВНІШНЬОЕКОНОМІЧНОЇ ДІЯЛЬНОСТІ В УКРАЇНІ…….125

Тищенко К. М.
НЕСТАБІЛЬНІСТЬ ПОДАТКОВОГО ЗАКОНОДАВСТВА В СФЕРІ ОПОДАТКУВАННЯ УКРАЇНСЬКОГО АГРОБІЗНЕСУ……130
Швейда Т. М.
СУЧАСНІ ПІДХОДИ ДО РОЗУМІННЯ СИСТЕМИ ФІНАНСОВОГО ПРАВА УКРАЇНИ……137
Яворська О. М.
ПОДАТОК НА ДОДАНУ ВАРТІСТЬ: ОКРЕМІ АСПЕКТИ ЕЛЕКТРОННОГО АДМІНІСТРУВАННЯ……140
Яворська О. М.
ФІНАНСОВА САМОСТІЙНІСТЬ АДМІНІСТРАТИВНОГО-ТЕРИТОРІАЛЬНИХ ОДИНИЦЬ У КОНТЕКСТІ ТЕРИТОРІАЛЬНОЇ РЕФОРМИ В УКРАЇНІ……144
Яковенко І.Л.
ОСОБЛИВОСТІ ПРАВОВОГО РЕГУЛЮВАННЯ УТВОРЕННЯ, ОБІГУ, ТА ВИКОРИСТАННЯ ЗОЛОТОВАЛЮТНИХ РЕЗЕРВІВ В УКРАЇНІ……...147
Величко О.В.
ПОДАТКОВІ ПІЛЬГИ В УМОВАХ ПАНДЕМІЇ: ПОРІВНЯЛЬНО-ПРАВОВИЙ АНАЛІЗ……152
Кузьо Ю.В.
ОСОБЛИВОСТІ ЗМІСТУ ТА ОПОДАТКУВАННЯ СУБ'ЄКТІВ ГОСПОДАРЮВАННЯ ЗА ДОГОВОРОМ АУТСОРСИНГУ …… ..……156
Іванчук Г. М.
ПРОБЛЕМАТИКА ТА ШЛЯХИ УДОСКОНАЛЕННЯ ОПОДАТКУВАННЯ СУБ'ЄКТІВ ГОСПОДАРЮВАННЯ В УКРАЇНІ……159
Польовик Л. В.
СУЧАСНІ ТЕНДЕНЦІЇ РОЗВИТКУ НАЦІОНАЛЬНОГО ТА СВІТОВОГО ФІНАНСОВОГО РИНКУ……..163

Бейгул Микита Адрійович,

Верницький Юрій Сергійович

здобувачі першого (бакалаврського)
рівня вищої освіти
Навчально-наукового інституту права
Університету державної фіскальної служби України
Науковий керівник:
Мельник Олена Петрівна
кандидат юридичних наук,
доцент кафедри фінансового права
Університету державної фіскальної служби України

ПЕНЯ: СПОСІБ ЗАБЕЗПЕЧЕННЯ ВИКОНАННЯ ПОДАТКОВОГО ОБОВ'ЯЗКУ ЧИ ФІНАНСОВО-ПРАВОВА САНКЦІЯ

Конституцією України, а саме у статті 67 міститься законодавче закріплення конституційного обов'язку громадян та інших осіб сплачувати податки та збори у порядку та розмірах визначених законом. Таким чином, держава наголошує на необхідності сплати податків та зборів, стимулює дотримання податкового законодавства зобов'язаними особами та встановлює гарантії захисту податкових відносин. Проте, не завжди встановлений податковий обов'язок належним чином виконується, в результаті чого порушується право держави у повному і вчасному отриманні грошових коштів, які є суттєво важливими для виконання поставлених перед нею завдань та забезпеченні публічних інтересів. У цьому контексті набувають особливої актуальності заходи податкового примусу, які забезпечують виконання платниками податків свої обов'язків.

До системи таких заходів належить пеня. На сучасному етапі нормативне регулювання питань пов'язаних із визначенням правової природи пені, а також доктринальне розуміння зазначеного поняття, важко назвати досконалим. Це, насамперед, зумовлено тим, що законодавець під час формулювання статей, присвячених регулюванню фінансової відповідальності у разі порушення правил виконання податкового обов'язку, допускає неоднозначне трактування певних

понять. Крім того, вітчизняні науковці наголошують про те, що визначення пені, яке міститься у Податковому кодексі України, м'яко кажучи, не відповідає дійсності. Поряд із цим, незважаючи на те, що пеня у податковому праві ставала предметом великої кількості досліджень та дискусій між науковцями, деякі питання залишаються не достатньо розкритими. Все це обумовлює потребу в глибокому дослідженні правової природи пені та закріпленні загальноприйнятого підходу до її розуміння.

Тематиці визначення правової природи пені були присвячені праці таких вітчизняних науковців, як: Бахрах Д.М., Бортняк В.А., Будько З.М, Дуравкін П.М, Закарян Б.Н. Ємельянов О.С. Ємельянова О.О. , Карпенко Н.В., Кузовков В.В., Кучерявенко М.П., Мізіна І.В.

Сьогодні, визначення пені у Податковому кодексі України міститься у статті 14, відповідно до якої пеня - сума коштів у вигляді відсотків, нарахована на суми грошових зобов'язань у встановлених цим Кодексом випадках та не сплачена у встановлені законодавством строки. Вітчизняні науковці наголошують, що використання у цьому контексті поняття «відсотки» є досить необгрунтованим, оскільки у Податковому кодексі України, під зазначеним терміном розуміється дохід, що сплачується або нараховується позичальником на користь кредитора як плата за використання залучених на визначений або невизначений строк коштів або майна. Під відсотками також розуміють інші доходи, а саме: а) платіж за використання коштів або товарів (робіт, послуг), отриманих у кредит; б) платіж за використання коштів, залучених у депозит; в) платіж за придбання товарів у розстрочку; г) платіж за користування майном згідно з договорами фінансового лізингу (оренди) (без урахування частини лізингового платежу, що надається в рахунок компенсації частини вартості об'єкта фінансового лізингу); ґ) винагорода (дохід) орендодавця як частина орендного платежу за договором оренди житла з викупом, сплачена фізичною особою платнику податку, на користь якого відступлене право на отримання таких платежів, тощо [1]. З цього випливає, що поняття «відсотки» в податковому праві використовується при розгляді об'єкта оподаткування, а не як

механізм, спрямований на забезпечення виконання податкового обов'язку. Факт такого трактування пені, на погляд вчених-юристів, уже є підгрунтям для виникнення протиріч [2].

У науці податкового права, серед науковців склалося декілька підходів до розуміння пені: згідно першого, пеня – це один із способів забезпечення виконання обов'язку платника щодо сплати податків і зборів; відповідно до другого – пеня є штрафною санкцією, тобто мірою відповідальності за порушення податкового законодавства.

Як спосіб забезпечення виконання податкового обов'язку платника, пеня виконує декілька функцій: стимулюючу та компенсаційну (правовідновлювальна). Стимулююча функція полягає у додатковому майновому обтяженні для платника податків як результат порушення ним строків виконання обов'язку з сплати податків та зборів. Компенсаційна функція виявляється у необхідності компенсації порушених майнових прав держави у зв'язку з несплатою податкового обов'язку платником, тобто ненадходженні коштів до дохідної частини бюджету [3].

Прихильники цього підходу наполягають на тому, що пеня використовується в регулюванні податкових відносин виключно як один із засобів забезпечення виконання податкового обов'язку.

Так, М.П. Кучерявенко вказує, що раніше пеня використовувалась як захід, який спрямований на припинення правопорушення у сфері податкових відносин, але на сучасному етапі, вона має характерні ознаки способу забезпечення виконання платником обов'язку щодо сплати податку [4].

На противагу зазначеному підходу, П.М. Дуравкін намагається заперечити правовідновлювальну функцію пені. На його думку: «потребує додаткової аргументації погляд на виконання пенею функції поновлення або правовідновлення, адже це передбачає її ретроспективне спрямування. Зазначені функції скоріше притаманні способам погашення податкового боргу, реалізація яких забезпечує поновлення порушеного права розпорядників бюджетних коштів на отримання відповідних сум податків і зборів. Натомість нарахування

пені навряд чи забезпечує таке погашення, а навпаки збільшує розмір заборгованості за кожний день прострочення сплати податків і зборів» [5].

На противагу твердженню П.М. Дуравкіна, О.О. Ємельянова зазначає: вчений не враховує структуру податкового боргу, елементом якої і є пеня. На її думку, пеня є одним із способів забезпечення виконання податкового обов'язку, оскільки несвоєчасна сплата платником податків і зборів завдає державі збитків, а саме не дозволяє своєчасно та у повній мірі виконувати видаткову частину бюджету. Пеня в цьому контексті набуває особливо важливого значення, оскільки стимулює платника погасити борг якомога скоріше та покрити витрати, які були використанні для оперативного управління податковими надходженнями [6].

Інша, друга позиція, щодо правової природи пені зводиться до знаходження її місця серед фінансових санкцій. Так, наприклад З.М. Будько зазначає: «пеня носить виключно компенсаційних характер, спрямована на відшкодування втраченої вигоди через несвоєчасну сплату податків. Що в совою чергу, може бути використано як ще один критерій розмежування фінансової та адміністративної відповідальності, в силу того, що адміністративна відповідальність має виключно каральний характер» [7].

Існують думки щодо поєднання двох зазначених поглядів. Так, В.В. Спасибо розглядає пеню, як правовідновлювальньну фінансово-правову санкцію, така санкція може застосовуватись при порушенні платником або його податковим агентом строків виконання обов'язку із сплати податку до державного бюджету. Вчена зазначає: «пеня має нараховуватись на суму несвоєчасно сплаченого податкового зобов'язання, починаючи з першого дня прострочення по день фактичної повної сплати» [6].

Отже, неможливо не помітити, що у науці податкового права існують різні підходи до розуміння правової природи пені, які інколи є діаметрально протилежними. Факт таких розбіжностей, безперечно, є основною проблемою у визначенні загальноприйнятого визначення сутності пені у податковому праві України. Крім того, існують дискусійні питання щодо розуміння компенсаційної

та правовідновлювальної функцій пені, які полягають у тому, що одні науковці стверджують на тотожності зазначених функцій, а інші на їх повній протилежності та самостійності. На нашу думку, пеня є ефективним способом забезпечення виконання податкового обов'язку, оскільки виконує стимулюючу та компенсаційну функції.

Отже, існує необхідність у більш глибокому дослідженні питання правової природи пені, а також потребу більшої уваги з боку законодавця та науковців.

СПИСОК ВИКОРИСТАНИХ ДЖЕРЕЛ

1. Податковий кодекс України: Закон, Кодекс від 02.12.2010 № 2755-VI. БД: «Законодавство України» ВР України. URL: https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/2755-17 (дата звернення 07.03.2020)
2. Карпенко Н.В. Пеня у податковому праві. Дис. на здобуття наукового ступеня кандидата юридичних наук. Університет ДФС України. Ірпінь. 2019. 197 с.
3. Мізіна І.В. Правові аспекти застосування пені та штрафу в податковому законодавстві. *Науковий вісник Міжнародного гуманітарного університету.* Т. 1. №11. 2014. С. 168-170.
4. Кучерявенко М.П. Податкове право України. Академічний курс. Підручник. Київ. *Правова Єдність.* 2008. 544 с.
5. Дуравкін П.М. Забезпечення виконання податкового обов'язку. Дис. на здобуття наукового ступеня кандидата юридичних наук. Харків. 2010. 205 с.
6. Ємельянова О.О. Процедури погашення податкового боргу. Дис. . на здобуття наукового ступеня кандидата юридичних наук. Національний юридичний університет імені Ярослава Мудрого. Харків. 2016. 198 с.
7. Будько З.М. Місце пені у системі заходів державного примусу сфери оподаткування. *Вісник Харківського національного університету внутрішніх справ.* 2003. № 24. С. 216 - 221

Божук Ірина Іванівна,
здобувач першого (бакалаврського) рівня вищої освіти,
Навчально-науковий інститут права
Університету державної фіскальної служби України
Науковий керівник:
Сластьоненко Оксана Олександрівна,
к.ю.н., с.н.с., доцент,
доцент кафедри фінансового права
Університету державної фіскальної служби України

ПЕРСПЕКТИВИ УДОСКОНАЛЕННЯ ФІНАНСОВОГО МОНІТОРИНГУ В УКРАЇНІ

У період стрімкого розвитку економіки та впровадження інноваційних технологій кожній державі потрібно гарантувати стабільність фінансової системи, яка досягається шляхом регулювання фінансових відносин уповноважених суб'єктів і нагляду за ними. Держава в особі компетентних правоохоронних і контролюючих органів повинна протидіяти процесам накопичення доходів, одержаних злочинним шляхом, і знищувати джерела фінансування тероризму. Саме для подолання проблеми відмивання коштів органами державної влади розробляються і впроваджуються нормативно-правові акти, що регламентують межі необхідної поведінки учасників фінансових правовідносин, які сприяють ефективному та сталому функціонуванню фінансової системи держави.

Питанням здійснення фінансового моніторингу у системі запобігання і протидії легалізації (відмиванню) доходів, одержаних злочинним шляхом, і фінансуванню тероризму присвячені праці таких вітчизняних вчених і практиків: М.Я. Азарова, П.П. Андрушка, В.І. Антипова, М.В. Борець, А.С. Беніцький, В.Т. Білоус, С.А. Буткевич, А.Ф. Волобуєв, С.Г. Гуржій, О.Ф. Долженков, Л. М. Доля, Ю.В. Дубко, О.О. Дудоров, М.І. Камлик, А.О. Клименко, А.Т. Ковальчук та ін.Однак, не зважаючи на значну кількість досліджень

українській науці на даний час бракує сучасних підходів щодо концептуального визначення даного поняття. Тому, питання фінансового моніторингу є актуальним та потребує детального теоретичного та практичного осмислення.

На сьогоднішній день, основним видом правопорушень, які характеризуються найвищою складністю та завдають найбільшу шкоду державам як в усьому світі, так і в Україні, є економічні злочини. За оцінками аналітиків обсяги тіньової економіки – лише одного з видів економічних злочинів в Україні, величезні і наближаються до 40 млрд. дол. на рік, або охоплюють до 50 % української економіки.

У вітчизняній правовій науці існує чимало думок щодо визначення поняття «фінансовий моніторинг», проте всі вони були висловлені понад десять років тому. Наприклад, А.О. Клименко зазначає, що фінансовий моніторинг – це особлива форма фінансового контролю, який здійснюється уповноваженими державними органами і суб'єктами первинного фінансового моніторингу та спрямований на виявлення операцій, пов'язаних з легалізацією доходів, здобутих злочинним шляхом [1,с. 101-105].

Берізко В. визначає фінансовий моніторинг як сукупність заходів суб'єктів фінансового моніторингу з метою виявлення, аналізу та перевірки інформації про фінансові операції на предмет віднесення їх до таких, які можуть бути пов'язані з легалізацією (відмиванням) доходів незаконного походження для передання їх правоохоронним органам [2, с. 52-56].

На думку М. Прошуніна, фінансовий моніторинг є процедурою нормативно закріплених інформаційних, фінансово-контрольних процедур, здійснюваних органами й агентами (суб'єктами фінансового моніторингу), основною метою яких є запобігання використання фінансової системи для легалізації злочинних доходів та фінансування тероризму [3, с. 44].

На нашу думку, фінансовий моніторинг – сукупність заходів, які здійснюються суб'єктами фінансового моніторингу щодо запобігання та протидії легалізації (відмиванню) доходів, одержаних злочинним шляхом, або фінансуванню тероризму, що передбачають проведення державного фінансового

моніторингу та первинного фінансового моніторингу на основі законодавчо закріпленої процедури та спеціальних повноважень. Система фінансового моніторингу ґрунтується на швидкому обміні інформацією між спеціально уповноваженим органом виконавчої влади з питань фінансового моніторингу та суб'єктами первинного фінансового моніторингу.

Важливо вказати, що 28 квітня 2020 року набуває чинності новий Закон України «Про запобігання та протидію легалізації (відмиванню) доходів, одержаних злочинним шляхом, фінансуванню тероризму та фінансуванню розповсюдження зброї масового знищення» (далі за текстом – Закон про фінансовий моніторинг) [4].Цей Закон про фінансовий моніторинг спрямований на захист прав та законних інтересів громадян, суспільства і держави, забезпечення національної безпеки шляхом визначення правового механізму запобігання та протидії легалізації (відмиванню) доходів, одержаних злочинним шляхом, фінансуванню тероризму та фінансуванню розповсюдження зброї масового знищення. Зокрема, ним передбачено застосування ризик-орієнтованого підходу суб'єктами первинного фінансового моніторингу при проведенні належної перевірки своїх клієнтів та відповідно перехід до кейсового звітування про підозрілі операції (діяльність) своїх клієнтів. Застосування ризик-орієнтованого підходу є загальноприйнятною практикою, яка широко розповсюджена на території Європейського Союзу. Метою запровадження ризик-орієнтованого підходу є оптимізація використання ресурсів та підвищення ефективності та результативності заходів завдяки раціональному налаштуванню внутрішніх процедур з фінансового моніторингу, що дозволяють регулювати інтенсивність вжиття превентивних заходів пропорційно виявленим ризикам. Також збільшено порогову суму та зменшено кількість ознак для обов'язкового звітування щодо фінансових операцій, про які суб'єкти первинного фінансового моніторингу зобов'язані повідомляти Державну службу фінансового моніторингу, а саме залишено обов'язок повідомляти про фінансові операції на суму більше 400 тис. грн (зараз – 50 тис. грн) та пов'язані з готівкою, переказом коштів за кордон, політично значущими особами та клієнтами з держав, що не

виконують рекомендації міжнародних, міжурядових організацій, що провадять діяльність в антилегалізаційній сфері. Крім цього, розширено коло суб'єктів первинного фінансового моніторингу, які будуть повідомляти Державну службу фінансового моніторингу про підозрілі фінансові операції.

Вважаємо за необхідне відзначити, що новий закон значно удосконалює процедуру фінансового моніторингу та приводить її у відповідність до стандартів фінансового моніторингу згідно з актуальними світовими та європейськими нормами, зокрема рекомендаціями FATF, нормами 4 Директиви (ЄС) 2015/849 «Про запобігання використанню фінансової системи для відмивання грошей та фінансування тероризму» [5] та Регламенту (ЄС) 2015/847 «Про інформацію, що супроводжує грошові перекази»[6]. Здебільшого, увага законодавця з цього питання проявляється у наділенні певними повноваженнями суб'єктів первинного фінансового моніторингу при здійсненні своєї діяльності та контролю за ними, адже, на нашу думку, вони є первинною гілкою у національній дворівневій системі фінансового моніторингу.

В результаті проведеного дослідження вважаємо за необхідне звернути увагу, що виходячи із вище викладеного, слід вказати на позитивні зрушення у регулюванні сфери фінансового моніторингу в Україні. Проте, питання удосконалення фінансового моніторингу в Україні потребує нових теоретичних досліджень, зокрема для визначення поняття «фінансовий моніторинг». Для ефективного запровадження системи фінансового моніторингу необхідне розроблення та імплементація дієвого законодавства з урахуванням міжнародних вимог із приводу чіткого окреслення банківських операцій, що підлягають фінансовому моніторингу, процедури розкриття банківської таємниці, подання інформації та звітування про джерела надходження коштів, встановлення більш жорсткого контролю за діяльністю небанківських установ тощо. Належна реалізація системи фінансового моніторингу, а також професійне ставлення до своїх обов'язків працівників уповноважених органів покликане запобігти економічній злочинності. Сьогоднішня модель фінансового моніторингу повинна базуватися на комплексному застосуванні заходів з

удосконалення методів узгодження та координації дій органів державної влади та суб'єктів первинного фінансового моніторингу в Україні.

СПИСОК ВИКОРИСТАНИХ ДЖЕРЕЛ

1. Клименко А. Фінансовий моніторинг – особлива форма фінансового контролю. Підприємництво, господарство і право, 2005. 101–105 с.
2. Берізко В. Щодо питання понятійного апарату «фінансовий моніторинг» . Право України : Юридичний журнал, 2006. 52–56 с.
3. Прошунин М.М. Финансовый мониторинг в системе противодействия легализации преступных доходов и финансированию терроризма (российский и зарубежный опыт) : автореф. дисс. на соиск. учен. степ. докт. юрид. наук : спец. 12.00.14. Москва, 2010. 44 с.
4. Про запобігання та протидію легалізації (відмиванню) доходів, одержаних злочинним шляхом, фінансуванню тероризму та фінансуванню розповсюдження зброї масового знищення: Закон України від 06.12.2019 року, набирає чинності з 28.04.2020 року № 361-IX.URL: https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/361-20 (дата звернення: 20.03.2020 року).
5. Директива (ЄС) 2015/849 «Про запобігання використанню фінансової системи для відмивання грошей та фінансування тероризму»: Директива Європейського Парламенту та Ради від 20 травня 2015 рокуURL:https://www.sdfm.gov.ua/content/file/Site_docs/2016/20160516/DIRECTIVE%20(EU)%202015_UA.htm(дата звернення: 20.03.2020 року).
6. Регламент (ЄС) 2015/847 «Про інформацію, що супроводжує грошові перекази»: Регламент Європейського Парламенту та Ради від 20 травня 2015 року URL:https://www.pard.ua/uk/trader/Directives/(дата звернення: 20.03.2020 року).

Бондарева Анна Валеріївна
Гуменюк Вероніка Олександрівна
студентки 4 курсу юридичного факультету
Університету державної фіскальної служби України
Науковий керівник:
Сластьоненко Оксана Олександрівна
к. ю.н., доцент, с.н.с.**,**
доцент кафедри фінансового права
Університету державної фіскальної служби України

ПРО ДОЦІЛЬНІСТЬ ВКЛЮЧЕННЯ СУДОВОГО ЗБОРУ ДО ПЕРЕЛІКУ ЗАГАЛЬНООБОВ'ЯЗКОВИХ ПОДАТКІВ І ЗБОРІВ

На сьогоднішній день, сплата судового збору є однією із складових доступу до правосуддя, що є елементом права особи на судовий захист, який передбачений Конституцією України. Реалізація даного положення обходить осторонь податкову систему, хоча судовий збір має класичні ознаки збору, який закріплений в Податковому кодексі України (далі ПКУ). З поміж вчених, які досліджували дане питання можна виокремити роботи Д. Вінницького, Л. Воронової, М. Карасьової, І. Криницького, О. Козиріна, М. Кучерявенка, І. Таптунова, Ю. Тихомирова, тощо. Вчені заклали підґрунтя для подальшого наукового опрацювання вказаного питання. Однак, дана проблема потребує врегулювання та закріплення положень про судовий збір на законодавчому рівні.

Варто зазначити, що в історичній площині поняття «судовий збір» в системі законодавства України був вперше закріплений в 2011 році. Це було пов'язано з прийняттям Закону України «Про судовий збір». Раніше при зверненні до суду необхідно було сплачувати державне мито. Таким чином, «судовий збір є наступником державного мита, яке передбачало плату за вчинення юридичних дій та за видачу документів уповноваженими на те органами» [1]. Крім того, державне мито як загальнообов'язковий платіж входило до системи оподаткування (ст. 14 Закону «Про систему оподаткування»,

який втратив чинність з 1 січня 2011 року з набуттям чинності ПКУ). Тому правовий механізм сплати державного мита був чітко врегульований на законодавчому рівні як й інших платежів, що входили до системи оподаткування. Даний судовий збір, який сплачують на сучасному етапі є фактично поєднанням витрат з інформаційно-технічного забезпечення судових процесів та попереднього державного мита.

Щодо визначення судового збору, то воно міститься в ст. 1 Закону України «Про судовий збір» під його значенням слід розуміти «збір, що справляється на всій території України за подання заяв, скарг до суду, за видачу судами документів, а також у разі ухвалення окремих судових рішень» [2]. Тобто він належить до складу судових витрат, які призначені для фінансування судів. Крім того, варто зазначити, що через суди реалізується суспільний інтерес населення в забезпеченні правосуддя, а кошти, які стягуються судовою гілкою влади забезпечують наповнення Державного бюджету, тому судовий збір також слугує елементом наповнення загального фонду держави. Також, вищенаведеним законом передбачено коло платників цього збору (ст. 2), об'єкти справляння судового збору (ст. 3), а також розміри ставок судового збору (ст. 4). Тобто, можна простежити, що в судовому зборі наявні класичні ознаки податку та його сплата відбувається до Державного бюджету України, тобто він міг бути податковим збором прописаним в Податковому кодексі України.

Щодо визначення збору, воно офіційно закріплене в ПКУ. Так, відповідно до ч. 2 ст. 6 «збором (платою, внеском) є обов'язковий платіж до відповідного бюджету, що справляється з платників зборів, з умовою отримання ними спеціальної вигоди, у тому числі внаслідок вчинення на користь таких осіб державними органами, органами місцевого самоврядування, іншими уповноваженими органами та особами юридично значимих дій» [3]. Стаття 8 ПКУ встановлює види податків та зборів, а саме виділяють загальнодержавні та місцеві податки та збори і закріплено положення про обов'язковість їх сплати на усій території України. Отже, і загальнодержавні, і місцеві збори повинні бути встановлені в ПКУ.

Так, в ст. 9 ПКУ встановлюється перелік загальнодержавних податків та зборів до яких відносяться: «1) податок на прибуток підприємств; 2) податок на доходи фізичних осіб; 3) податок на додану вартість; 4) акцизний податок; 5) екологічний податок; 6) рентна плата; 7) мито» [3]. А в ст. 10 ПКУ встановлюються місцеві податки та збори, а саме: «1) податок на майно; 2) єдиний податок; 3) збір за місця для паркування транспортних засобів; 4) туристичний збір» [3]. Проаналізувавши дані статті ми бачимо, що судового збору в ПКУ не має. Відповідно до ч. 4 ст. 9 ПКУ установлення загальнодержавних податків та зборів, не передбачених цим Кодексом, забороняється. Подібна норма закріплена і в ч. 4 ст. 10 ПКУ стосовно місцевих податків та зборів, установлення місцевих податків та зборів, не передбачених цим Кодексом, забороняється.

Наразі судовий збір, який є обов'язковим до сплати у разі звернення до суду з позовною заявою, апеляційною скаргою і т.п., не входять до системи оподаткування за ПКУ. Зокрема, він відсутній у переліку загальнообов'язкових та місцевих податків та зборів, що ставить під сумнів легітимність його справляння. Проте, в той же час, він відповідає всім ознакам збору: «1) спрямований на задоволення інтересів юридичних та фізичних осіб; 2) наявна обумовленість сплати - отриманням спеціальної вигоди, яка полягає у вчиненні державними органами юридично значимих дій на користь платників; 3) спрямування (зарахування) збору до спеціального фонду; 4) є одноразовим; 5) має цільову спрямованість» [4].

В результаті проведеного дослідження можна зробити висновок, що на сьогодні питання судового збору як елементу податкової системи залишається неврегульованим. З одного боку, судовий збір відповідає всім ознакам збору, а з іншого, він не закріплений у ПКУ. Це виключає можливість його використання як збору. Тому, на нашу думку це питання потребує негайного врегулювання. Пропонуємо внесення змін до ПКУ, а саме: закріплення судового збору до переліку загальнообов'язкових податків і зборів.

СПИСОК ВИКОРИСТАНОЇ ЛІТЕРАТУРИ

1. Таптунова І. Правова природа судового збору та адекватність його нормативного регулювання. Частина ІІІ циклу «Відшкодування витрат як метод боротьби з податковим беззаконням». *Юридична газета* - 2013. - № 27-28. - С. 369 -370.

2. Про судовий збір: Закон України від 08.07.2011. (редакція від 27.02.2020) - № 3674-VI. URL: https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/3674-17 (дата звернення 13.03.2020)

3. Податковий Кодекс України: Закон України від 02.12.2010. (редакція від 07.03.2020) - № 2755-VI. URL: https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/2755-17 (дата звернення 13.03.2020)

4. Оніщук Ю. Податок і збір як системоутворюючі категорії податкового права: поняття, ознаки та сутність. *Наука і практика* - № 2(113) 2010. URL: http://www.irbisnbuv.gov.ua/cgibin/irbis_nbuv/cgiirbis_64.exe?C21COM=2&I21DBN=UJRN&P21DBN=UJRN&Z21ID=&Image_file_name=PDF%2Fadv_2010_2_5.pdf&IMAGE_FILE_DOWNLOAD=0

Бондарчук Дмитро
студент групи ПМФ-19-1
Університет державної
фіскальної служби України
Касьяненко Любов Михайлівна
д.ю.н., професор, професор кафедри фінансового права

ОКРЕМІ АСПЕКТИ АДАПТАЦІЇ БАНКІВСЬКОЇ ДІЯЛЬНОСТІ ДО ВИМОГ ЄВРОПЕЙСЬКОГО СОЮЗУ

Необхідним елементом загального інтеграційного процесу є європейська правова інтеграція, що зумовлює поступове зближення і гармонізацію національних правових систем. Україна, як і будь-яка інша країна, прагне до розвитку та вдосконалення, тому прагне знайти власне місце у європейських інтеграційних процесах. Одним із основних напрямків зовнішньої діяльності нашої країни є визначений курс до Європейського Союзу. Однак даний процес передбачає виконання декількох елементів. Ключовим елементом успішної євроінтеграції України є адаптація українського законодавства, тобто приведення у відповідність законодавства України до стандартів права Європейського Союзу. Ці зміни стосуються і банківської діяльності.

Дослідженням даної тематики присвячено чимало праць вітчизняних та зарубіжних вчених. Так, наприклад, окремі аспекти стосовно адаптації банківського законодавства розглядали такі вчені, як П. Біленчук, О. Вишневський, О. Диннік, Н. Єрпилева, О. Костюченко, І. Лютий, О. Скороход, О. Мірошниченко тощо.

Банківське законодавство в Україні включає в себе чимало нормативно-правових актів. Серед яких наявні закони, положення, інструкції, кодекси тощо. Вивчення вітчизняної правової документації показало, що головною проблемою адаптації національного законодавства до правової системи Європейського Союзу є відсутність стабільного законодавства. Так, наприклад, із великої кількості нормативно-правових актів України закони становлять лише менший відсоток. Основна відмінність національного законодавства від законодавства

країн членів Європейського Союзу полягає в тому, що на рівні Європейського Союзу немає законів, існують лише директиви, які регулюють окремі сфери діяльності [1]. Отже, право Європейського Союзу не встановлює абсолютного рівня правових стандартів: воно спрямоване на гармонізацію законодавства шляхом встановлення мінімальних стандартів, які є медіаною норм держави-члена з найвищим і найнижчим рівнем.

Слід зазначити, що основні вимоги Європейського Союзу до банківської діяльності викладені в Першій та Другій банківських координаційних директивах, які встановлюють межі законів, положень і адміністративних заходів, що регулюють діяльність суб'єктів фінансово-кредитних ринків та дозволяють банкам виконувати різноманітні види фінансових послуг на території держав учасниць [2; 3].

Також у європейському праві існують спеціальні директиви вузької дії стосовно банківської діяльності, а саме: директива, яка визначає вимоги до власного капіталу кредитних установ; директива, що встановлює ефективний коефіцієнт платоспроможності кредитних установ; директива, яка передбачає нагляд і контроль за великими ризиками кредитних установ; Друга консолідована директива з нагляду, де сформульовано принципи нагляду за діяльністю кредитних установ на консолідованій основі; Директива гарантування вкладів, що визначає умови захисту інвесторів та вкладників [4].

Слід відмітити, що законодавчі засади щодо адаптації законодавства України до законодавства Європейського Союзу закріплені у Законі України «Про Загальнодержавну програму адаптації законодавства України до законодавства Європейського Союзу». У ньому визначено механізм адаптації законодавства, завдання, які треба виконати, послідовність здійснення адаптації, інституційний механізм та роль органів законодавчої й виконавчої влади у сфері адаптації законодавства України до законодавства Європейського Союзу [5]. Цей нормативно – правовий акт стосується також банківської сфери. Процес адаптації повинен проходити не порушуючи норм вищезазначеного закону.

Так як основною метою України є приєднання до Європейського Союзу, то банківська діяльність України має відповідати основним принципам політики євроінтеграції, а саме:

1) забезпечення економічного суверенітету України в умовах посилення інтеграції з країнами ЄС;

2) гармонізація інтересів України та її банківського сектору з інтересами країн ЄС в процесі посилення інтеграційних процесів в економіці та банківському секторі;

3) прозорість механізмів проникнення іноземного капіталу в банківський сектор України та його впливу на розвиток вітчизняної економіки та банківської системи;

4) безперервність процесів інтеграції України з ЄС та забезпечення умов підвищення ефективності впливу банківської системи на темпи і масштаби вітчизняного товаровиробництва [6].

Варто зазначити, що процес адаптації банківської діяльності потребує врегулювання шляхом встановлення відповідних правил. На даний час в Європейському Союзі запроваджуються Треті правила Базельського комітету з питань банківського нагляду (Базель ІІІ). Суть правил Базель ІІІ полягає в акцентуванні уваги на трьох аспектах банківської діяльності. А саме:

1. Посиленні вимог до якості капіталу.

2. Запровадженні коефіцієнту левериджу (відношення обсягу позичкових коштів до власних) на рівні 3% та нових коефіцієнтів ліквідності: коефіцієнту ліквідного покриття та коефіцієнту чистого стабільного фінансування.

3. Реформуванні механізмів гарантування вкладів населення. Рекомендований мінімум для банків країн ЄС встановлено на рівні 100 тисяч євро (в Україні – 200 тис. грн) [7].

Отже, підсумовуючи все вищесказане, можна зробити висновок, що адаптація банківської діяльності до вимог Європейського Союзу є складним та необхідним процесом, який повинен здійснюватись дотримуючись певних правил. Також для ефективнішого функціонування національної банківської

системи необхідно врахувати багаторічний досвід у різних країнах, який дасть змогу розвиватися та досягти поставлених цілей. Як наслідок, виконавши поставлені завдання, в майбутньому це дасть змогу органічно влитися в міжнародне співтовариство, стати його повноправним членом, та більшою мірою захищати права громадян України в банківському аспекті.

СПИСОК ВИКОРИСТАНИХ ДЖЕРЕЛ

1. Дутчак С.В. Банківське законодавство України та його адаптація до законодавства ЄС. URL: http://ena.lp.edu.ua:8080/bitstream/ntb/4976/1/121.pdf
2. Перша Директива Ради 77/780/ЄЕС «Про координування законів, постанов та адміністративних положень щодо початку та ведення діяльності кредитних установ» від 12.12.1997 № 77/780/ЄЕС. URL: https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/994_297
3. Директива Ради 86/635/ЄЕС «Щодо річних звітів та консолідованих звітів банків та інших фінансових установ» від 08.12.1986 № 86/635/ЄЕС. URL: https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/994_270
4. Чуб О.О. Адаптація Українського законодавства України до права ЄС: стан, проблеми та перспективи. URL: http://nbuv.gov.ua/UJRN/Fu_2008_4_8
5. Про Загальнодержавну програму адаптації законодавства України до законодавства Європейського Союзу: Закон України від 18.03.2004 р. №1629-IV. *Відомості Верховної Ради України.* 2004 р. № 29. URL: https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/1629-15
6. Смолінська С.Д., Наконечна Ю.С. Інтеграція банківської системи України в умовах світової економіки. URL: http://molodyvcheny.in.ua/files/journal/2018/10/92.pdf
7. Шпачук В.В. «Базель ІІІ»: етапи впровадження та методика оцінки. URL: http://www.dy.nayka.com.ua/?op=1&z=454

Буравська Діана Юріївна
Здобувач першого(бакалаврського) рівня вищої освіти
Навчально-наукового інституту права
Університету державної фіскальної служби України
Науковий керівник:
Ковтун Валентина Миколаївна
к.ю.н.,доцент кафедри фінансового права
Навчально-наукового інституту права
Університету державної фіскальної служби України

АКТУАЛЬНІ ПРОБЛЕМИ ПОДАТКОВОЇ СИСТЕМИ УКРАЇНИ

Податкова система України є невід'ємною складовою державних фінансів та економіки держави загалом, оскільки вона втілює пріоритети державної податкової політики,та надає державі можливість повноцінно існувати та виконувати свої функції.

Великий вплив на податкову систему здійснює податкова політика,оскільки від її головних цілей та механізму здійснення залежить економічне зростання та суспільний добробут населення,адже податкова політика визначає головні пріоритети та засоби акумулювання фінансових ресурсів, необхідних державі для виконання своїх функцій. Основними стратегічними завданнями податкової політики України на сучасному етапі є фіскальні, економічні, контролюючі. «Фіскальна група завдань передбачає надходження коштів до бюджетів всіх рівнів з метою забезпечення держави необхідними коштами для виконання покладених на неї завдань. Група економічних завдань, покликана створити всі необхідні умови для соціально - економічного розвитку країни, пожвавлення ділової та підприємницької активності, створення відповідних умов для інноваційного та інвестиційного розвитку, стимулювання економічних зв'язків. Група контролюючих завдань здебільшого забезпечує процес нагляду та контролю за правильністю та своєчасністю надходження податків до бюджетів, дотримання податкового

законодавства[1, с. 24]». Від стратегічних,економічних та контролюючих напрямків податкової політики залежать такі фактори як ефективний розподіл податкових надходжень до бюджетів всіх рівнів,що сприятимуть покращенню економіки в середині країни,контроль за своєчасністю та повнотою податкових надходжень, встановлюються розміри та строк податкових надходжень, що є дуже важливим, адже поповнення бюджету повинно здійснюватися своєчасно та в певних попередньо визначених рамках.

Напрямки розвитку податкової політики України є досить ефективними однак їх досягнення уповільнює ряд недоліків в податковій системі «основним недоліком чинної податкової системи є її спрямування на подолання дефіциту бюджету шляхом вилучення доходів господарюючих суб'єктів. Прослідковується відсутність чіткого взаємозв'язку податкової системи з розвитком економіки й діяльністю безпосередніх її суб'єктів. Це, у свою чергу, призвело до того, що податкова система розвивається відірвано від розвитку безпосередніх суб'єктів оподаткування. Підприємства зацікавлені в отриманні мінімального прибутку, щоб уникнути надмірного податкового тиску [2, с. 307]».

Як ми бачимо на сучасному етапі перед нашим суспільством постає ряд важливих питань, які потрібно вирішити в податковій сфері,для подальшого її розвитку, а саме: провести повноцінну податкову реформу: перевірити податки на актуальність врахувавши всі сучасні зміни в нашій державі,оскільки адміністрування «малих» податків перевищує отриманий від них дохід,змінити ставки податків та ввести оптимальні податкові пільги які б стимулювали платників податків до економічного зростання, та збільшення обсягів підприємницької діяльності, в наслідок чого зростала б база оподаткування й первинні доходи платників податків. Також необхідно встановити ставки податку на доходи фізичних осіб відповідно до отриманого доходу враховуючи принцип - більше заробляєш сплачуй більший податок, знайти нові джерела наповнення бюджету, зменшити податкове навантаження на платників податків «обґрунтоване зниження податкового навантаження в перспективі може позитивно позначитися на обсязі податкових надходжень до бюджету, оскільки

обумовлене ним збільшення масштабів діяльності платників податків розширює базу непрямого оподаткування, а зростання прибутку підприємств і виплат на оплату праці забезпечує зростання податкових надходжень від прямих податків і зборів. [3, с. 143]».

Однак податкове регулювання незважаючи на високу ефективність не слід розглядати як основний вид державного регулювання економіки, оскільки лише змінивши умови оподаткування за допомогою податкових реформ чи інших змін без засобів державної економічної політики неможливо вирішити всі проблеми у сфері економіки, але проведення позитивних змін в податковій системі якісно вплине на розвиток державної економіки загалом.

Тому вирішуючи проблеми в податковій сфері необхідно врахувати такі аспекти: проводити реформу податкової системи відповідно до економічних потреб та особливостей нашої держави, не розпродавати об’єкти державної власності,а створювати та розвивати державні підприємства які б приносили стабільний прибуток в державу, регулювати попит та пропозицію, шляхом забезпечення змін співвідношення прямих і непрямих податків, та стримуванням попиту на певні групи товарів за допомогою введення спеціальних податків і зборів. сформувати раціональне співвідношення між накопиченням і споживанням, як наслідок необхідно зменшити податковий тиск, що призведе до випереджального зростання накопичення;вплив на темпи інфляційних процесів. «З одного боку, податки розглядаються як засіб вилучення зайвої грошової маси, а з іншого, зміна ставок непрямих податків впливає на рівень цін. Високі податки супроводжуються двояким фактором інфляції: а) через скорочення (вихід у тінь) податкової бази та збільшення бюджетного дефіциту; б) через бажання підприємців компенсувати податкові вилучення додатковим доходом від зростання цін. Разом з тим збільшення податкового навантаження на доходи громадян стримує платоспроможний попит, що може певною мірою протидіяти підвищенню цін виробниками[3, с. 144]». Як ми бачимо податкова система є однією з основних механізмів регулювання державної економіки, її ефективність залежить від багатьох факторів податкової політики та податкового права. Однак

податкова система має ряд проблем які необхідно вирішити для подальшого ефективного здійснення державою своїх функцій.

СПИСОК ВИКОРИСТАНИХ ДЖЕРЕЛ:

1. В. А. Ільяшенко Податкова політика в системі регулювання соціально - економічного розвитку держави // Економіка та держава № 8/201 – с.22 – 24

2. Н.А. Вахновська.Реформування податкової системи України в контексті вдосконалення податкового законодавства / Н.А. Вахновська // Актуальні проблеми розвитку економіки регіону 2010. - № 7. - с.306-309

3. Г.Нагорняк. Проблеми податкового регулювання в Україні та шляхи їх вирішення / Г.Нагорняк, Ю.Вовк // Галицький економічний вісник. — 2010. — №2(27).— с.140-152 - (фінансово-кредитне забезпечення діяльності господарюючих суб’єктів)

Горобчук Ангеліна Ігорівна,
здобувач першого (бакалаврського) рівня вищої освіти
Навчально-наукового інституту права
Університету ДФС України
Науковий керівник:
Сластьоненко Оксана Олександрівна
к.ю.н., доцент, доцент кафедри фінансового права
Університету ДФС України

АКТУАЛЬНІ ПРОБЛЕМИ ОПОДАТКУВАННЯ АДВОКАТСЬКОЇ ДІЯЛЬНОСТІ У СТРУКТУРІ ФІНАНСОВОГО ПРАВА

На сьогоднішній день, робота самозайнятих осіб є доволі поширеною в Україні, у зв'язку з цим актуальним є питання оподаткування їх діяльності Самозайнятими особами вважаються адвокати, викладачі, приватні нотаріуси, аудитори, бухгалтери тощо. Податкове законодавство визначає особливий порядок оподаткування, обліку та звітності їх діяльності, проте, на практиці виникає багато проблем з оподаткуванням їх діяльності, а особливо щодо оподаткування адвокатської діяльності. Дане питання вже частково було досліджено науковцем Маринів Н.А. у роботі «Правові аспекти оподаткування адвокатів як само зайнятих осіб» [1] та Товкун Л.В. у роботі «Правове регулювання та особливості оподаткування самозайнятих осіб» [2] та рядом інших науковців. Незважаючи на вже проведені дослідження, дана тема все одно залишається актуальною на сьогоднішній день та потребує дослідження.

Відповідно до Податкового кодексу України самозайнятою особою є платник податку, який є фізичною особою - підприємцем або провадить незалежну професійну діяльність за умови, що така особа не є працівником в межах такої підприємницької чи незалежної професійної діяльності. Під незалежною професійною діяльністю розуміється участь фізичної особи у науковій, літературній, артистичній, художній, освітній або викладацькій діяльності, діяльність лікарів, приватних нотаріусів, приватних виконавців,

адвокатів, арбітражних керуючих (розпорядників майна, керуючих санацією, ліквідаторів), аудиторів, бухгалтерів, оцінщиків, інженерів чи архітекторів, особи, зайнятої релігійною (місіонерською) діяльністю, іншою подібною діяльністю за умови, що така особа не є працівником або фізичною особою - підприємцем та використовує найману працю не більш як чотирьох фізичних осіб [3]. Таким чином, самозайнятою особою є фізична особа – підприємець (ФОП) та особи, які проводять незалежну професійну діяльність. ФОПи сплачують податки на спрощеній або загальній системі оподаткування, залежно від того, яку вони оберуть. Спрощена система дозволяє сплачувати менше податків та облегшує порядок звітування, проте містить певні умови щодо обсягу доходу, кількості найманих працівників тощо, за недотримання яких така особа оподатковує свій дохід на загальній системі оподаткування.

Основною проблемою оподаткування самозайнятих осіб є відсутність єдиного правового регулювання оподаткування їх діяльності. Законодавством визначено, що самозайнята особа може здійснювати свою діяльність як ФОП або провадити незалежну професійну діяльність. Якщо особа ФОП, вона має право перейти на спрощену систему оподаткування, а якщо провадить незалежну професійну діяльність, то оподатковує свій дохід на загальній системі оподаткування. Внаслідок цього виникає багато суперечок щодо вибору системи оподаткування, адже для такої особи вигідніше перебувати на спрощеній системі оподаткування [2, с.154].

Особливо яскраво дана проблема прослідковується щодо оподаткування діяльності адвокатів. Відповідно до ЗУ «Про адвокатуру та адвокатську діяльність» адвокатська діяльність є незалежною професійною діяльністю адвоката [4]. Оподаткування незалежної професійної діяльності адвоката має такі особливості:

1) Оподатковується весь сукупний чистий дохід податку на доходи фізичних осіб за ставкою 18%. ПДФО є загальнодержавним податком та сплачується до відповідного місцевого бюджету за місцем знаходження платника;

2) Сплачується військовий збір – 1,5%. Військовий збір є тимчасовим податковим платежем та діє до закінчення реформування Збройних Сил України та закінчення російської збройної агресії;
3) Сплачується єдиний соціальний внесок – 1036,06 грн (станом на 2020 рік). Єдиний соціальний внесок є обов'язковим платежем до системи загальнообов'язкового державного соціального страхування та сплачується за місцем обліку платника єдиного внеску;
4) Не застосовується податкова соціальна пільга [2, с.154].

Вищезазначені особливості викликають багато обурень зі сторони адвокатів, адже вони змушені сплачувати значно більше, ніж ФОПи на спрощеній системі оподаткування, що суперечить принципу справедливості та рівності оподаткування. Одночасно виникає також багато дискусій про те, чи може бути адвокат ФОПом. На думку контролюючих органів, адвокат проводить незалежну професійну діяльність і не може стати на облік платників податків як ФОП на спрощену систему оподаткування. Проте, Постановою Вищого адміністративного суду України від 21.01.2016 у справі № 808/7758/13-а визначено, що діяльність адвоката підпадає під визначення незалежної професійної діяльності, оподаткування доходів від отримання якої регулюється статтею 178 ПК України, лише у випадку, якщо така особа не зареєстрована як фізична особа-підприємець відповідно до вимог законодавства. Якщо така особа зареєстрована як ФОП, то вона перебуває на спрощеній системі оподаткування та відповідно до пункту 297.1 статті 297 ПК України платники єдиного податку звільняються від обов'язку нарахування, сплати та подання податкової звітності з податку на доходи фізичних осіб у частині доходів (об'єкта оподаткування), що отримані в результаті господарської діяльності фізичної особи та оподатковані згідно з цією главою [5].

Таким чином, вищезазначене рішення визначає можливість адвоката реєструватися як ФОП та оподатковувати свою діяльність на спрощеній системі оподаткування. Спрощена система оподаткування дозволить адвокатам отримувати більший дохід та стабільно працювати на благо населення,

відповідаючи його потребам. Проте, зазначене право адвокатів необхідно закріпити законодавчо для уникнення протиріч. Адвокатська діяльність є поширеною в нашому суспільстві, а відсутність чіткого законодавчого визначення процедури оподаткування адвокатів викликає багато зауважень, що зумовлює актуальність даної проблеми.

СПИСОК ВИКОРИСТАНИХ ДЖЕРЕЛ:

1. Маринів Н.А. Правові аспекти оподаткування адвокатів як само зайнятих осіб. Юрист України №4 (29). 2014р. С.82-86. URL: http://www.irbis-nbuv.gov.ua/cgi-bin/irbis_nbuv/cgiirbis_64.exe?C21COM=2&I21DBN=UJRN&P21DBN=UJRN&IMAGE_FILE_DOWNLOAD=1&Image_file_name=PDF/uy_2014_4_14.pdf
2. Товкун Л.В. Правове регулювання та особливості оподаткування самозайнятих осіб. Порівняльно – аналітичне право № 2. 2016 р.. С. 153 – 155. URL: http://pap.in.ua/2_2016/46.pdf
3. Податковий кодекс України: Закон України від 02.12.2010 р. № 2755-VI: станом на 29.02.2020 р. *Відомості Верховної Ради України.* 2011. URL: https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/2755-17 (дата звернення: 17.03.2020р)
4. Про адвокатуру та адвокатську діяльність: Закон України від 05.07.2012 р. № 5076-VI. *Відомості Верховної Ради України.* 2012. URL: https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/5076-17 (дата звернення: 17.03.2020р)
5. Постанова Вищого адміністративного суду України від 21.01.2016 у справі № 808/7758/13-а. URL: https://taxlink.ua/ua/court/postanova-vishchogo-administrativnogo-sudu-ukraini-vid-21012016-u-spravi-808775813-a/ (дата звернення: 17.03.2020р)

Горова Софія Віталіївна,
Горобчук Ангеліна Ігорівна
здобувачі першого (бакалаврського) рівня вищої освіти
Навчально-науковий інститут права,
Університет ДФС України
Науковий керівник:
Фоменко Юлія Олександрівна,
к.ю.н., старший викладач кафедри фінансового права,
Навчально-науковий інститут права,
Університет ДФС України

ПЕРЕВАГИ ТА НЕДОЛІКИ БЮДЖЕТНОЇ ДЕЦЕНТРАЛІАЦІЇ В УКРАЇНІ

В умовах сьогодення, однією з важливих аспектів адміністративної реформи в Україні є здійснення бюджетної децентралізації, що проявляється у наданні місцевим органам влади більшої самостійності та можливості розпоряджатися бюджетними коштами на власний розсуд, враховуючи публічні потреби певної територіальної громади. Бюджетна децентралізація є одним із кроків до демократичного розвиненого суспільства, що можна спостерігати у багатьох країнах світу.

Як відома, децентралізація - це процес передання частини повноважень органами державної влади органам місцевого самоврядування. Відповідно до статті 9 Європейської Хартії місцевого самоврядування – «органи місцевого самоврядування мають право в рамках національної економічної політики на свої власні адекватні фінансові ресурси, якими вони можуть вільно розпоряджатися в межах своїх повноважень. Частина фінансових ресурсів органів місцевого самоврядування формується за рахунок місцевих податків та зборів, розмір яких вони мають повноваження встановлювати в межах закону» [1]. Окрім цього, Концепцією реформування місцевого самоврядування та територіальної організації влади в Україні визначено напрямки, механізми і

строки формування ефективного місцевого самоврядування та територіальної організації влади для створення і підтримки повноцінного життєвого середовища для громадян, надання високоякісних та доступних публічних послуг, становлення інститутів прямого народовладдя, задоволення інтересів громадян в усіх сферах життєдіяльності на відповідній території, узгодження інтересів держави та територіальних громад. Одним із способів розв'язання даного завдання є розмежування повноважень між органами виконавчої влади та органами місцевого самоврядування на засадах децентралізації влади. Оскільки, доступність та належна якість публічних послуг забезпечується шляхом оптимального розподілу повноважень між органами місцевого самоврядування та органами виконавчої влади на різних рівнях адміністративно-територіального устрою за принципами субсидіарності та децентралізації [2].

Необхідно зазначити, що умовами децентралізації є фіскальна та бюджетна незалежність, що дозволяє органам місцевого самоврядування приймати рішення щодо введення в дію певних місцевих податків та зборів, тим самим формуючи дохідну частину місцевих бюджетів, а також приймати інші рішення, що впливають на життєдіяльність підконтрольної територіальної громади. Самостійність місцевого самоврядування, перш за все, залежить саме від фінансової самостійності.

Як відомо, децентралізація бюджетних фінансових ресурсів передбачає:

– зміну системи оподаткування, за якої змінюються питомі надходження на користь місцевих бюджетів;

– зміну трансфертної політики, яка не зможе будуватися на радянському принципі «від кожного за можливостями – кожному за потребами»;

– надання органам місцевого самоврядування більших повноважень у напрямі розробки та реалізації різноманітних програм соціально-економічного розвитку.

Досліджуючи дану тематику, необхідно зазначити, що основною перевагою бюджетної децентралізації є те, що органи місцевого самоврядування мають змогу самостійно вирішувати куди спрямовувати видатки, керуючись

суспільними потребами своєї територіальної громади. При централізованому фінансовому управлінні центральні органи влади не можуть визначити конкретні потреби кожної адміністративно-територіальної одиниці, оскільки такі потреби є різними та залежать від географічного розташування, кількості населення, розвитку промисловості тощо. Саме тому для більш ефективного розподілу видатків, місцева влада в змозі самостійно визначити потреби населення та здійснювати гнучке управління фінансовими ресурсами. Проте, можемо виділити і негативну сторону, що проявляється у зменшенні централізованого фінансового контролю над формуванням та ефективним розподілом бюджетних ресурсів. Таким чином, більша самостійність місцевих органів влади породжує більший ризик нецільового використання коштів. Зважаючи на це, ми приєднуємося до думки, що вирішенням даної проблеми є здійснення більш ширшого та ефективного фінансового контролю, зокрема, не тільки з боку держави, а й з боку громадськості [3, с. 612] .

Наступним позитивним фактором бюджетної децентралізації є можливість працівників органів місцевого самоврядування реалізувати свої професійні навички, вміння, критично мислити та здійснювати ефективне управління фінансовими ресурсами. Більша самостійність надає змогу посадовим особам приймати рішення та нести відповідальність за них.

Поряд з цим, негативною стороною є постійна потреба у висококваліфікованих кадрах. У свою чергу, держава повинна бути зацікавлена у вихованні та навчанні молоді ефективному адміністративному та фінансовому управлінні з метою майбутнього працевлаштування в органах державної влади. Необхідно зазначити, що важливим є також подолання корупції, яка є однією з причин неефективності державного управління та нівелювання суспільними інтересами.

Ще однією позитивною рисою бюджетної децентралізації є можливість здійснювати місцеві запозичення; розвивати конкретні сфери промисловості, враховуючи історичний розвиток даної місцевості; впроваджувати інноваційні методи державного управління та експериментувати. Завдяки цьому,

територіальна громада стає більш спроможною, економічно розвивається та задовольняє власні потреби [3, с. 612].

Серед негативних рис бюджетної децентралізації також можна виокремити:

- невідповідність між обсягом доходів бюджетів і реальними потребами у фінансуванні поточних видатків;
- домінування поточних видатків місцевих бюджетів над видатками розвитку;
- відсутність чіткого розподілу функціональних повноважень і відповідальності за надання послуг між рівнями влади [4, с.151] .

Таким чином, можна стверджувати, що бюджетна децентралізація має як позитивні так і негативні прояви. Проте, позитивних набагато більше, а негативні можна вирішити. Можливість органів місцевого самоврядування самостійно приймати рішення щодо управління бюджетним коштами є шляхом до економічного процвітання та добробуту населення, що можна спостерігати на досвіді багатьох розвинених країн. Перехід від централізованого до децентралізованого управління є важливим та складним етапом побудови сильної та конкурентоспроможної країни.

СПИСОК ВИКОРИСТАНИХ ДЖЕРЕЛ:

1. Європейська хартія місцевого самоврядування від 15.10.1985р. URL: https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/994_036

2. Про схвалення Концепції реформування місцевого самоврядування та територіальної організації влади в Україні: Розпорядження КМУ від 01.04.2014р. № 333-р. URL: https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/333-2014-%D1%80

3. Слободянюк Н.О., Коніна М.О. Проблеми формування дохідної частини місцевих бюджетів в умовах фінансової децентралізації. Економіка та суспільство №2. 2016. С. 611-616. URL: http://www.economyandsociety.in.ua/journal/2_ukr/109.pdf

4. Онищенко С.В. Бюджетна децентралізація: особливості запровадження, проблеми та перспективи. Фінанси, облік, банки №1(21). 2016. С. 145-153. URL: http://reposit.nupp.edu.ua/bitstream/PoltNTU/1626/1/%d0%b1%d1%8e%d0%b.pdf

Даховник Аліна Миколаївна,
студентка групи ПМФ-19-1
Навчально-наукового інституту права
Науковий керівник:
Касьяненко Л. М.,
д.ю.н., професор,
Університет ДФС України

ПРАВОВЕ ЗАБЕЗПЕЧЕННЯ ПОДАТКОВОЇ БЕЗПЕКИ

Для забезпечення стабільного розвитку сучасної економіки розвиненої держави вагому роль відіграє податкова система як інструмент її регулювання. Значення податкової безпеки є настільки великим, що прогалини і негативні тенденції в даній сфері чинять негативний вплив не тільки на фінансову, а й на національну безпеку держави. Саме тому для України в час, коли вона стоїть на новому шляху вдосконалення у всіх сферах, актуальним є питання визначення рівня податкової безпеки та напрямів її розвитку.

Варто розпочати з того, що на сьогодні у науковій літературі відсутнє усталене визначення сутності податкової безпеки, однак можна виокремити функціональний, рівневий, елементний, управлінський та змішаний підходи у її тлумаченні. Отож, відповідно науковці податкову безпеку розглядають як: 1) стан системи оподаткування та її інститутів, за якого забезпечується гарантований захист і соціально спрямований розвиток фінансової системи загалом, формується фінансовий потенціал, достатній для протидії внутрішнім і зовнішнім загрозам фінансовій безпеці; 2) стан податкової системи, за якого забезпечується гарантований захист податкових інтересів держави, бізнесу і суспільства від внутрішніх і зовнішніх загроз; 3) складова фінансової безпеки держави, яка визначається наявністю сформованої податкової системи, оптимальним рівнем оподаткування, що забезпечує достатнє наповнення дохідної частини бюджету для виконання державою своїх функцій; 4) комплекс заходів з мінімізації претензій податкових органів в разі виникнення чи

можливості виникнення податкових спорів [1, с. 10; 2, с. 160; 3, с. 290]. Аналізуючи різні погляди, хочеться виокремити наступне визначення: податкова безпека – це такий стан податкової системи, унормований чинним законодавством відповідно до міжнародних стандартів, що дозволяє досягти захищеності економічних інтересів усіх суб'ктів відносин від зовнішніх та внутрішніх загроз, за якого формується і реалізовується обґрунтована податкова політика для досягнення високого податкового рейтингу країни. Потрібно зауважити, що поняття «податкова безпека» не закріплене у законодавстві України. У «Методичних рекомендаціях щодо розрахунку рівня економічної безпеки України» визначено перелік складових фінансової безпеки, однак, підтримуючи думку науковців, вважаю, що даний перелік повинен бути доповнений податковим сегментом. Виділення податкової безпеки як окремого сегменту фінансової безпеки держави пояснюється тим, що вона має свій ланцюговий характер впливу: у разі її нестабільності втрачається рівновага бюджетної безпеки через недоотримання податків для наповнення дохідної частин бюджетів; боргової безпеки – через зростання дефіциту бюджету та необхідність його покриття шляхом здійснення запозичень; грошово-кредитної та валютної безпеки – через скорочення золотовалютних запасів та їх спрямування на послаблення та ліквідацію негативних тенденцій у національній економіці; безпеки фінансового ринку – через різкі та некеровані коливання його кон'юнктури [3, с. 290].

Для демонстрації рівня податкової безпеки використовують систему індикаторів як засобів попередження негативних явищ (Таблиця 1), [, с. 291].

Таблиця 1

Індикатори оцінювання рівня податкової безпеки України в 2014–2017 роках					
Індикатори, %	Граничне значення, %	Результати розрахунку, %			
		2014	2015	2016	2017
Рівень концентрації податкових надходжень у доходах Державного бюджету	>60	78,9	77	82,3	82,8
Рівень концентрації податкових надходжень від зовнішньої діяльності у доходах Державного бюджету	<30	3,5	7,5	3,3	2,0
Рівень оподаткування на економіку країни	<30	17,9	20,7	25	28,8
Рівень втрат Державного бюджету від пільгового оподаткування (%)	<30	1,5	2,2	3,4	2,2
Рівень податкового боргу платників податків (%)	<10	7,2	9	11,7	11,1
Коефіцієнт результативності адміністрування податкових надходжень (%)	>100	94	111,7	103,6	100,02
Коефіцієнт інвестиційної віддачі податкових пільг підприємств з інвестиціями	>100	75,2	77,4	87,2	87,4
Рівень тінізації економіки (% до ВВП)	<30	43	40	35	32

Відповідно до табл. 1, не відповідають граничному значенню три індикатори з восьми, а саме: рівень податкового боргу платників податків, коефіцієнт результативності адміністрування податкових надходжень, рівень тінізації економіки. Такий рівень податкової безпеки пов'язаний з неефективністю податкової політики, котра перешкоджає реалізації стратегічних пріоритетів фінансової безпеки України. Однак реальну оцінку надати важко, адже обмежена наявність даних показників, а їхні значення формуються за власними аналізами.

Отримані результати підтверджують необхідність виділення загроз та ризиків податкової безпеки з метою прийняття рішень щодо удосконалення податкової політики та підвищення податкової безпеки держави. Наявними і потенційно можливими загрозами податковій безпеці в Україні є: 1) непослідовність податкової політики; 2) порушення і недоліки при адмініструванні і справлянні податків, неналежне виконання податківцями своїх обов'язків та відсутність з боку фіскальних органів дієвого контролю дотримання чинного законодавства; 3) недосконаліть податкового законодавства; 4) високий рівень корумпованості країни; 5) високий рівень податкового навантаження на платників податків; 6) зростання податкового боргу та інші. Ризиками податкової безпеки є: - на рівні держави: 1) збільшення тіньового сектору національної економіки; 2) постійне зростання державного боргу через значні запозичення; 3) недоотримання доходів бюджетів різних

рівнів; - на рівні платників податків: 1) зростання податкового навантаження внаслідок збільшення податкових ставок, скасування пільг і преференцій; 2) помилки та недоліки під час складання податкової звітності, планування та організації господарської діяльності та інші.

Очевидно, що варто вирішувати наявні проблеми, зокрема, використовуючи зарубіжний досвід. Уряд Республіки Польща у «Стратегії безпеки Республіки Польща» зазначив, що для забезпечення економічної безпеки потрібно забезпечити стабільний суспільний та економічний розвиток, уникати впливу нестабільної економічної ситуації країн-сусідів [4, с. 53]. Німеччина застосовує методи, які спрямовані на підтримку цивілізованих ринкових відносин, створення умов для справедливої конкуренції та стабільності національної валюти [5, с. 113]. Пріоритетними напрямами забезпечення фінансової безпеки держави в Концепції національної безпеки Білорусі є: використання неінфляційних методів фінансування дефіциту бюджету та ефективний перерозподіл фінансових ресурсів, виходячи з загальнонаціональних пріоритетів; створення сприятливих умов для підприємницької діяльності і зайнятості населення [4, с. 54]. У Чехії, Угорщині, Румунії основними напрямами забезпечення фінансової безпеки є: прискорення структурних реформ в економіці, залучення іноземних інвестицій та підтримка малого і середнього бізнесу; узгодження фінансово-економічного законодавства, фінансової, економічної і митної політики із законодавством ЄС [5, с. 113].

Враховуючи власні недоліки податкової безпеки та беручи до уваги іноземні шляхи вирішення проблем, нашій державі потрібно дотримуватися стабільності бюджетного і податкового законодавства, підвищувати ефективність податкової політики та вести неперервний моніторинг зміни індикаторів, удосконалювати роботу контролюючих органів, підтримувати дієвість методів податкового стимулювання.

Безумовно, проблематика податкової безпеки потребує подальшого вивчення. Але точно можна сказати, що актуальність даної теми зростає, а проблемні питання потребують негайного вирішення.

СПИСОК ВИКОРИСТАНОЇ ЛІТЕРАТУРИ:

1. Барановський О.І. Податкова безпека: сутнісний вимір. Збірник наукових праць Університету державної фіскальної служби України. 2017. № 1. С. 7-24.

2. Луценко І.С. Методичний підхід до оцінювання рівня податкової безпеки держави. Науковий вісник Херсонського національного університету. 2015. Випуск 2. С. 159-163.

3. Форкун І.В., Лепетун І.О. Податкова безпека як складова фінансової безпеки держави. Вісник Хмельницького національного університету. 2018. № 5. С. 289-292.

4. Мельник В.І. Зарубіжний досвід забезпечення економічної безпеки держави (на прикладі країн Східної та Центральної Європи). Науковий вісник Академії муніципального управління: Серія «Право». 2015. С. 50-56.

5. Гбур З.В. Зарубіжний досвід забезпечення економічної безпеки держави. Інвестиції: практика і досвід. 2018. № 11. С. 111-115.

Дорошенко Юлія Ігорівна,
здобувач першого (бакалаврського) рівня вищої освіти
Навчально-науковий інститут права,
Університет ДФС України
Науковий керівник:
Фоменко Юлія Олександрівна,
к.ю.н., старший викладач кафедри фінансового права,
Навчально-науковий інститут права,
Університет ДФС України

ПРОБЛЕМНІ ПИТАННЯ У СФЕРІ ВИДАТКІВ МІСЦЕВИХ БЮДЖЕТІВ ЗА ПРІОРИТЕТНИМИ НАПРЯМАМИ: ШЛЯХИ ЇХ УДОСКОНАЛЕННЯ, ЗАРУБІЖНИЙ ДОСВІД

На сучасному етапі розвитку України все більшого значення набуває фінансове забезпечення функціонування держави та публічних територіальних утворень. Реалізація державних функцій і завдань місцевого самоврядування потребує належної фінансової основи, що формується за рахунок коштів державного та місцевих бюджетів. За таких умов все більшої важливості набуває своєчасність, повнота й ефективність здійснення бюджетних видатків.

Серед вітчизняних науковців, що приділяють увагу дослідженню правового регулювання видатків місцевих бюджетів за пріоритетними напрямами, можна виділити: П. Бечко, Є. Балацький, О. Василик, Л. Вдовенко, Л. Демиденко, Ю. Наконечна, К. Павлюк, О. Ролінський, Л. Савченко, Н. Сушко, Н. Якимчук.

Одним із проблемних аспектів делегованих повноважень, наданих на фінансування місцевих бюджетів субвенцій та їх достатності для здійснення видатків місцевих бюджетів, є фінансове забезпечення державних соціальних програм, а саме надання житлових субсидій населенню. Практика виконання місцевих бюджетів за видатками свідчить, що субвенція з державного бюджету на надання пільг та житлових субсидій населенню на оплату електроенергії,

природного газу, послуг тепло-, водопостачання і водовідведення, квартирної плати (утримання будинків і споруд та прибудинкових територій), вивезення побутового сміття та рідких нечистот не забезпечує в повному обсязі розрахункову потребу місцевих бюджетів на ці видатки. Це призводить до виникнення значної кредиторської заборгованості, яку необхідно буде погашати за рахунок бюджетних призначень наступного року [1].

Варто наголосити, що навіть в умовах сьогодення проблема боргових зобов'язань місцевих бюджетів є не менш значною, ніж проблема зовнішнього боргу України в цілому. Накопичені борги минулих років на рівні місцевих бюджетів заважають проведенню майже будь-яких реформ, що їх прагне реалізувати законодавець, у тому числі освітньої, медичної, децентралізації у цілому. Передусім потребує врегулювання питання стовідсоткового списання заборгованості місцевих бюджетів за середньостроковими позиками минулих років. Такі борги виникли в минулі роки, коли для забезпечення належного рівня надання суспільних послуг місцеві бюджети отримували середньострокові позики при невиконанні закріплених доходів. Місцеві бюджети, фактично, накопичували борги внаслідок завищення Міністерством фінансів України розрахункових обсягів закріплених доходів і тривалого невиконання показників таких доходів. Оскільки у зв'язку із децентралізацією місцеві бюджети змушені забезпечувати фінансування розширеного обсягу видаткових повноважень, необхідно якнайскоріше вирішити питання щодо списання такої заборгованості в повному обсязі [2].

Отже, для належної організації міжбюджетних відносин і безперебійного виконання місцевих бюджетів за видатками законодавцю необхідно вирішити концептуальне питання: або зменшити навантаження на місцеві бюджети (зокрема, як у частині фінансування житлових субсидій населенню, так і списання боргів місцевих бюджетів), або надати для цього реальні джерела фінансових ресурсів. У таких умовах місцеві бюджети нерідко змушені фінансувати делеговані державою повноваження з власних джерел.

Як відомо, існує необхідність забезпечення відповідності між фінансовими ресурсами місцевих бюджетів і делегованими їм повноваженнями шляхом визначення механізму їх покриття. Якщо вирішувати це питання виключно в рамках бюджетних відносин, то необхідно збільшити обсяг відповідних субвенцій з державного бюджету. А якщо залучити до цього й сферу податкових відносин, то за місцевими бюджетами необхідно закріпити більші частки відрахувань від регулюючих загальнодержавних податків та зборів, що забезпечить зростання податкових надходжень місцевих бюджетів і надасть змогу вирівняти дохідні та видаткові повноваження останніх [3, с.50].

При цьому, якщо говорити про міжбюджетні трансферти місцевим бюджетам з державного бюджету, то, передусім, вдосконаленню підлягають самі формули надання субвенцій та дотацій, які розроблялись в інших соціально-економічних умовах, а отже при їх виведенні не враховувались реалії сьогодення. Зазначене стосується необхідності розробки порядку формульного визначення обсягів міжбюджетних трансфертів (зокрема, стабілізаційної дотації, медичної субвенції) з обов'язковим урахуванням чисельності внутрішньо переміщених осіб з метою забезпечення фінансовими ресурсами надання медичних та інших соціальних послуг, гарантованих державою. Ні для кого не секрет, що додатковим навантаженням на місцеві бюджети є необхідність надання медичних та соціальних послуг вимушеним переселенцям, число яких на території деяких областей України є значним, проте не враховується у формульному розрахунку обсягів медичної субвенції з державного бюджету [1]. Враховуючи це вважаємо за необхідне внести зміни до порядків визначення обсягів стабілізаційної дотації, медичної субвенції з державного бюджету місцевим бюджетам.

Досліджуючи дану проблему, вважаємо, що Україні необхідно більш гнучко підійти до питань фіскальної достатності місцевих бюджетів. Для цього варто якнайскоріше відмовитися від залишків радянських стереотипів та активніше використовувати зарубіжний досвід у формуванні доходів та здійсненні видатків місцевих бюджетів. Наразі це й намагається зробити влада

при впровадженні децентралізації, однак робить це відверто повільно і, досить часто, неефективно.

Поряд з цим, варто звернути увагу на досвід інших країн з цього питання. Зокрема, у Німеччині запорукою ефективного виконання бюджетів за видатками є чіткий розподіл повноважень різних рівнів влади і закріплення за ними визначених джерел їх фінансування. При цьому бюджетний процес чітко регламентований Конституцією ФРН та бюджетним законодавством, а землі, хоча і мають певну самостійність та незалежність в управлінні своїм бюджетним господарством, проте в межах чітко визначених делегованих повноважень. Закон про основи бюджетного права федерації та федеральних земель визначає, що бюджет слугує для визначення та покриття фінансових потреб і витрат, що можуть очікуватися у зв'язку з виконанням завдань Федерації або федеральної землі протягом узгодженого періоду часу [3, с. 52]. Тим самим одразу на найвищому законодавчому рівні правового регулювання забезпечується відповідність повноважень на місцевому рівні, бюджетних зобов'язань суб'єктів держави, джерел їх фінансування та часових показників їх здійснення.

У Словаччині в ході бюджетної децентралізації, окрім розширення системи місцевих податків, держава передала на рівень місцевого самоврядування податок на доходи фізичних осіб у таких пропорціях: 70,3 % податку належить органам місцевого самоврядування, 23,5 % залишається бюджетам вищих територіальних одиниць і лише 6,2 % надходить до державної казни. Варто звернути увагу на досить ефективний механізм розподілу доходів від справляння даного податку між різними адміністративно-територіальними одиницями. На відміну від України, де він зараховується до бюджетів тих громад, де працює працівник, у Словаччині даний податок збирає центральний уряд, який згодом перерозподіляє його на основі формульних розрахунків [4].

Найбільш важливим параметром у даній формулі є кількість офіційно зареєстрованих жителів. Такий підхід видається абсолютно обґрунтованим, оскільки обсяг товарів та послуг, що надається органами самоуправління, орієнтується на кількість зареєстрованих осіб, а не на аморфний показник

фактичної кількості населення. В Україні ж відповідної кореляції кількості населення територіальної громади та обсягу податкових надходжень у місцеві бюджети не передбачається взагалі [4].

Схожий приклад демонструють США. У країні основним джерелом доходів бюджетів штатів, як і федерального бюджету, зазвичай є податкові надходження. При цьому сьогодні найбільш вагомим серед податків, що зараховуються у бюджети штатів, є податок на продаж – 29 % від дохідної частини; на другому місці - індивідуальний прибутковий податок, частка якого становить – 17 %. Недолік власних коштів штатів покривається за рахунок фінансової підтримки з федерального бюджету (23 % від дохідної частини). При цьому, найбільш великими в складі видатків бюджетів штатів є витрати на освіту (35 % від видаткової частини бюджетів), соціальне забезпечення (13 %), охорону здоров'я (9 %), дорожнє будівництво і утримання доріг, охорону навколишнього середовища, житлове будівництво і комунальне господарство. [5].

В Україні найближчим аналогом до податку на продаж є податок на додану вартість, який стовідсотково зараховується до державного бюджету, тоді як структура витрат місцевих бюджетів, з урахуванням проведення децентралізації, є навіть більш розгалуженою, ніж у США (включаючи такі сфери, як громадський транспорт, надання житлових субсидій населенню тощо). Виходить, що переважні потоки фінансових ресурсів від податкових надходжень централізуються, тоді як повноваження з видатків бюджету навпаки, децентралізуються. Це й закладає основу для значної невідповідності дохідних та видаткових частин місцевих бюджетів, залишає стійку залежність місцевих бюджетів від рішень центральних органів влади. Тому вітчизняному законодавцю варто концептуально переглянути податково-бюджетну систему, надавши місцевим бюджетам у рамках децентралізації не тільки повноваження, а й закріпити за ними відповідні джерела їх фінансування.

СПИСОК ВИКОРИСТАНОЇ ЛІТЕРАТУРИ:

1. Балацький Є.О. Місцеві бюджети як визначальна ланка місцевих фінансів URL:http://dspace.uabs.edu.ua/'jspш/ЬItstreamЛbalatsky.pdf.

2. Маслічук С.А. Використання програмно-цільового методу бюджетного планування В Україні: проблеми і перспективи. URL: http://www.rasnauka.com/3_ANR_2012/Economics/3_99661.doc.htm.
3. Демиденко Л., Наконечна Ю. Фіскальна децентралізація: німецький досвід та українські реалії. Вісник Київського національного університету імені Тараса Шевченка. 2015. № 2. С. 49-54.
4. Децентралізація: досвід ефективної реформи Словаччини для України URL: http://antikor.com.ua/articles/30924detsentralizatsija_dosvid_efektivnoj
5. Бюджеты штатов и местных органов США. URL: http://www.xserver.ru/user/fss/3.shtml

Загорулько Олена Сергіївна
здобувач першого (бакалаврського) рівня вищої освіти
Навчально-наукового інституту права
Університету ДФС України
Науковий керівник:
Ковтун Валентина Миколаївна
к.ю.н, доцент кафедри фінансового права
Навчально-наукового інституту права
Університету державної фіскальної служби України

УХИЛЕННЯ ВІД СПЛАТИ ПОДАТКІВ: ПРИЧИНИ ТА ШЛЯХИ ВИРІШЕННЯ

Конституційний обов'язок повної і своєчасної сплати податків і зборів виконується не завжди і не усіма суб'єктами оподаткування. Адже, в підсумку, вони отримують кошти для ведення бізнесу і неформального вирішення нагальних виробничих і соціальних проблем у специфічних для України умовах нерозвиненості демократичних інститутів. Разом з тим це приводить до розвитку ряду негативних тенденцій в економіці і соціальній сфері: порушення правил чесної конкуренції, росту корупції, недостатнього фінансування суспільного сектору господарства, відтоку капіталів за кордон.

Більшість дослідників підкреслюють те, що ухилення від сплати податків є одним з найактуальніших питань в контексті запобігання виникненню економічних правопорушень та використання резервів зростання фінансових ресурсів держави. До таких науковців, які займаються податковими правопорушеннями, належать: З. Варналій, В. Вишневський, А. Вєткін, В. Засанський, В. Попович та інші.

Проблемі приділяли увагу багато українських та закордонних учених, економістів та юристів-теоретиків. Українські науковці В. П. Вишневський та А. С. Вєткін дають таке визначення: «Ухилення від сплати податків – противоправні дії щодо зменшення податкових зобов'язань, які тягнуть за

собою, в разі виявлення, відповідальність за порушення податкового законодавства» [1, с. 10] та «Ухилення від оподаткування – це, безумовно, незаконні способи відходу від сплати податків незалежно від того, умисно чи неумисно були вчинені ці дії».

Слід відмітити, що фізичні і юридичні особи сприймають податки як частину прибутку, що вилучається, у той самий час коли його можна було б обміняти на певні індивідуальні блага або на розвиток бізнесу. Перш за все саме така позиція платників податків обумовлює їх бажання несплачувати податки. На жаль, у нашому суспільстві поширена думка, що людина, яка ухиляється від сплати податків, не є злочинцем, а навпаки, талановитим підприємцем. Проте, бажання збагатитися не є єдиною причиною ухилення від сплати податків.

Серед основних причин ухилення від сплати податків:

- погіршення фінансового становища бізнесу та населення;
- складність у розрахунках податкових сум;
- особливості податкової системи та податкової політики, що проводиться в країні;
- нераціональна структура оподаткування (висока частка непрямих податків);
- недосконаліть юридичної техніки податкового законодавства – складність податкової системи, що обумовлює зниження ефективності податкового контролю та створює можливість уникнути сплати податків;
- брак досвіду боротьби с податковими правопорушеннями законодавства; недостатня захищеність працівників органів контролю при виконанні ними службових обов’язків;
- недостатній розвиток міжнародної співпраці в справах боротьби з податковою злочинністю [2, с.53].

Серед факторів, які негативно впливають на авторитет фіскальної служби виокремлюють нестабільність податкового законодавства, часті його зміни, важку і заплутану податкову звітність.

Для уникнення ухилення від сплати податків необхідно створити сприятливі умови для виконання платниками своїх зобов'язань, передбачених податковим законодавством.

Для сприяння повному та своєчасному виконанню платниками своїх зобов'язань, працівники податкових органів повинні забезпечити такі умови:

а) організувати співпрацю з платниками податків, таким чином, щоб вони мали можливість своєчасно і добровільно заповнювати і подавали податкові декларації, шляхом [3, с. 275]:

- своєчасного попередження платників про настання строку подачі декларацій;

- надання кваліфікованої допомоги при складанні звітності;

- забезпечення зручних умов з подачі звітності (відсутність черг, належна культура обслуговування, перевірка даних декларації після її подання, тощо);

б) покращення адміністрування та спрощення процедур подачі декларацій шляхом збільшення ступеня комп'ютеризації та автоматизації процесів складання та подачі декларацій платниками до податкових органів.

в) забезпечення конфіденційності проведених платником операцій, включаючи, дані податкової декларації. Платники мають бути впевнені, що інформація щодо їх господарської діяльності не буде розголошена податківцями і буде використана виключно для цілей, передбачених податковим законодавством.

Необхідним є проведення роботи з надання консультацій і роз'яснень платникам податків. Платники мають право одержати вичерпні роз'яснення, якими слід керуватися в практичній діяльності за умов, що вони не будуть переглядатися та відкликатися в період здійснення операцій з оподаткування. Метою такої діяльності є зміцнення партнерських відносин між платниками податків та податківцями, збільшення обсягів самооподаткування, зміцнення податкової дисципліни платників. До найбільш важливих з них відносяться [3, с. 276]:

- розгляд податковою службою запитів платників податків;

- проведення консультацій платників (шляхом особистих бесід, по телефону, наданням відповідей листами, наданням відповідей на найбільш цікаві для платників питання через форуми і на сайті податкової інспекції в мережі Internet та інше);

- організація навчання платників у формі проведення лекцій, семінарів, виступів, обговорень тощо.

Отже, проблема ухилення від сплати податків набула досить широких масштабів, і потрібно її вирішувати, для чого було б доречно постійно проводити масово-роз'яснювальну роботу із платниками податків для підвищення податкової свідомості та культури; проведення анкетувань; розміщення в засобах масової інформації, на інформаційних стендах органів податкової служби та органів місцевої влади, фінансово-банківських установах, лікувальних закладах, клубах і будинках культури інформації про підприємства-боржників бюджету; створити інформаційну базу підприємств, організацій, закладів і громадян України, які ухиляються від сплати податків.

СПИСОК ВИКОРИСТАНИХ ДЖЕРЕЛ:

1. Вишневський В. Відхід від сплати податків: теорія і практика / В. Вишневський, А. Вєткін. // Донецьк: Монографія ІНАН України, Інститут економіки промисловості, 2003. 62 с.

2. Тищенко О. М. Ухилення від сплати податків та причини його виникнення / О. М. Тищенко, А. О. Єніна-Березовська // Вісник Університету банківської справи Національного банку України (м. Київ). 2015. № 1. С. 52-56.

3. Олейнікова Л. Г. Створення умов та сприяння добровільній сплаті податків як елемент удосконалення податкової політики України / Олейнікова Л. Г. // Вісник Запорізького національного університету. 2017 №4. С. 273-278.

Ковальчук О.С., Дунай В.О
студентки 4 курсу навчання ННІ права
Університет ДФС України
Науковий керівник:
Мельник О.П.
к. ю. н., доцент,
Університет ДФС України

ПЕНЯ ЯК ЗАСІБ ВПЛИВУ НА ПОВЕДІНКУ ПЛАТНИКІВ ПОДАТКІВ

На сьогодні дотримання принципу законності у податковому праві проявляється через сплату загальнообов'язкових податків та зборів, що є засобом захисту та охорони податкових правовідносин. Пеня займає важливе місце серед заходів державного примусу в оподаткуванні та є одним із заходів правовідновлення порушених податкових відносин. Основною функцією податкового примусу є вплив на поведінку суб'єктів податкових правовідносин, шляхом застосування відповідних засобів. Пеня в свою чергу забезпечує дотриманням балансу між публічними і приватними інтересами у відносинах оподаткування, що і зумовлює актуальність даної роботи.

Дане питання у своїх роботах підіймали: Дуравкін П. М., Закарян Б. Н., Касьяненко Л. М., Кириченко В. В. та інші.

У науковій літературі уявлення щодо податково-правової природи пені розглядають у трьох аспектах, згідно з якими пеня розуміється: як спосіб забезпечення, як санкція та як та, що має подвійну правову природу (об'єднує властивості санкції і способу забезпечення).

На сьогодні у країнах світу пеня законодавчо закріплена у різних аспектах правового розуміння, наприклад у Російській Федерації пеню прираховують до способів забезпечення, у Республіці Білорусь до способів забезпечення виконання податкового зобов'язання, у Грузії до податкових санкцій. Тобто, можна стверджувати, що законодавчо закріпити один із аспектів є досить

категоричним рішення, оскільки потрібно встановлювати характерні ознаки та особливості, що мають відображення у податковому праві держави [1].

Відповідно до Податкового кодексу України, пеня – це сума коштів у вигляді відсотків, нарахована на суми грошових зобов'язань у встановлених Кодексом випадках і не сплачена у встановлені законодавством строки та належить до різновиду фінансової відповідальності [2].

У законодавстві України, пеня розглядається як застосування каральних та правовідновлюючих санкцій, що за своєю сутністю є мірою превенції, тобто є відшкодуванням прострочених надходжень, які потрібно було сплатити до відповідних бюджетів та додатковим доходом.

Правовідновлення у даному випадку слід розглядати як правовий феномен захисту суб'єктивного права, що забезпечує превенцію та компенсацію правопорушень.

Також, варто зазначити, що пеня за своєю правовою природою є прямим забезпеченням виконанням норм податкового права. Однією з головних способів її вираження є спрямування на корегування поведінки суб'єктів з метою виконання покладених на них обов'язків, шляхом стимуляції саме правомірної поведінки учасниками правовідносин. З метою забезпечення виконання покладеного обов'язку та відшкодування збитків законодавець вправі встановлювати заходи примусу. Підставою використання подібних засобів є порушення або недотримання вимог законодавства. Доречно зазначити, що дані заходи можуть бути як правовідновлювальними (забезпечувати виконання платником податків конституційного обов'язку), так і штрафними (покладати на порушників додаткові важелі через майнові нарахування) [3].

Крім того, пеню слід розглядати як форму правореалізації у тих випадках, коли правовідносини не мають змоги далі самостійно розвиватися згідно з визначеними законодавством нормами, а тому потребують зовнішнього втручання уповноважених суб'єктів, які сприяють реалізації їх
прав та обов'язків. 4

Однією з характерних ознак, що відносить пеню до правовідновлюючих заходів є правовий стимул. Тобто, правовідновлювальні заходи, в першу чергу, спонукають до вчинення активних дій, спрямованих на відновлення того правового стану, який мав настати, що формує публічний та власний інтерес виконати покладені на нього обов'язки якнайшвидше, щоб не сплачувати більше.

Отже, можна дійти до висновку, що пеня виступає у ролі соціального регулятора, який впливає на поведінку суб'єктів податкових правовідносин, стимулює до правовідновлення прав та обов'язків передбачених законодавством та сприяє високому рівню правової культури осіб, що діють у розвиненому громадянському суспільстві.

СПИСОК ВИКОРИСТАНИХ ДЖЕРЕЛ:

1. Дуравкін П.М. Пеня в податковому праві: між способом забезпечення і санкцією. *Теорія і практика правознавства*. Вип. 2 (8). 2015. URL: file:///C:/Users/asd/Downloads/tipp_2015_2_19.pdf

2. Податковий кодекс України: Кодекс України від 02.12.2010 р. № 2755-VI. URL: https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/2755-17 (дата звернення: 03.04.2020 р.)

3. Закарян Б.Н. Загальна природа правовідновлення як різновиду правозастосування у податкових відносинах. *Науковий вісник Дніпропетровського державного університету внутрішніх справ*. № 4. 2015. С. 231-237.

Ковтунович Тетяна Олександрівна,
студентка групи ПМФ-19-1
Навчально-наукового інституту права
Науковий керівник:
д.ю.н., професор Касьяненко Л. М.

БЮДЖЕТНА ДЕЦЕНТРАЛІЗАЦІЯ: ДОСВІД ПОЛЬЩІ ТА ПЕРСПЕКТИВИ ДЛЯ УКРАЇНИ

Сучасні процеси, які відбуваються в бюджетній системі України у взаємовідносинах між бюджетами різних рівнів (від сільських до Державного бюджету України) в контексті зміцнення самостійності місцевих бюджетів, а відтак і місцевого самоврядування, свідчать про назрілу економічну доцільність. Основними причинами, що зумовлюють передачу більшого обсягу повноважень та відповідальності органам місцевого самоврядування, є: більша ефективність та підзвітність органів місцевого самоврядування; ефективніший місцевий розвиток; впровадження демократії. У результаті зміцнення місцевого самоврядування держава ефективніше виконує покладені на неї функції [1, с.123]. Бюджетна децентралізація – це процес передачі частини повноважень центральних органів влади органам місцевого самоврядування з метою розширення їх прав та обов'язків щодо мобілізації та використання фінансових ресурсів задля результативного виконання покладених на них завдань та ефективного розвитку відповідних територій.

Для більшості країн з розвинутою економікою чіткий розподіл функцій, повноважень та фінансових ресурсів між центром та регіонами – це аксіома, на якій базується держава та добробут її мешканців. В цьому плані, децентралізація – це не просто передача повноважень чи ресурсів, це насамперед, створення умов для розвитку. У сучасних вітчизняних умовах процес активної передачі повноважень з центрального рівня на місця щодо управління доходами та видатками зумовлює необхідність збільшення результативності реаліації даних повноважень та ефективності управління бюджетними коштами громад. У

розв’язанні поставленого завдання доцільним вбачається перейняття та апробація позитивного зарубіжного досвіду країн, які успішно реалізували концепцію бюджетної децентралізації, зокрема Польщі.

Для Польщі, як і для інших унітарних країн (Швеція, Франція, Італія, Словаччина) характерна модель бюджетного унітаризму, за якого суб’єктами міжбюджетних відносин є центральні та органи місцевого самоврядування, при цьому центральні органи влади сповідують політику вирівнювання фінансового потенціалу територій та встановлення єдиних стандартів якості суспільних послуг. Більша частина суспільних послуг населенню фінансується з місцевих бюджетів, при цьому принципи розподілу функцій між ланками бюджетної системи можуть суттєво різнитися.

Саме реформа місцевого самоврядування стала тією рушійною силою, яка змінила польське суспільство. Бюджетна децентралізація в Польщі була завершальною реформою після змін місцевого самоврядування та адміністративно-територіального устрою. Результатом таких реформ в країні стала триступенева система територіальних одиниць: «гміна – повіт – воєводство», замість «гміна – воєводство» [2]. Реформа була проведена у декілька етапів: 1-й етап (1989-99рр.) кількість повітів і гмін (базова одиниця) скорочено до 379 та 2479 відповідно та 2-й етап (1997-99 рр.), кількість воєводств скорочено з 49 до 16. У 1990 році вони змінили більше 90 законів, що стосуються розвитку самоврядування, порядку розподілу фінансів, передачі землі, державного майна і т. Д. Першим і вирішальним кроком на шляху децентралізації стали вибори до місцевого самоврядування нижчого рівня - гміни. Ці зміни стали першим кроком для вибудовування раціональної, демократичної адміністративної системи із незалежним місцевим самоврядуванням.

Децентралізація функцій та повноважень була підкріплена джерелами доходів, тобто наступним кроком реформ стала бюджетна децентралізація. Так, за польським законодавством, ключовими джерелами власних доходів бюджетів гміни стали: податок на нерухомість, сільськогосподарський податок, лісовий

податок, податок з транспортних засобів, з доходів фізичних осіб, податок на спадщину, а також низка зборів: гербовий, місцевий, адміністративний та ін. Окрім того, доходи формуються надходженнями від податку на доходи фізичних та юридичних осіб; цільовими субвенціями, дотаціями без вказування цільового призначення та коштів ЄС. До слова, бюджет гміни на 60% формують власні надходження, решта 40% дофінансовується субвенціями та дотаціями із центрального бюджету (наприклад, на освіту і медицину)[3]. Міністерство фінансів Польщі не має доступу до багатьох реєстрів, не бере участі в зборі місцевих податків та їх витрачанні. Реєстр нерухомості для сплати податків веде староста гміни, який зацікавлений у тому, щоб реєстр був максимально якісний, бо від цього залежать доходи до бюджету, яким розпоряджаєть-я гміна. Саме на рівні гміни і забезпечується контроль за нарахуванням та сплатою податку. А перевірку цих процесів здійснюють регіональні рахункові палати [4].

Результатом проведення реформ стало розмежування функцій та повноважень між державою та органами місцевого самоврядування, при цьому уряд відповідає за зовнішню політику країни, національну безпеку, розвиток країни тощо, а місцева влада опікується наданням якісних послуг населенню.

Таким чином, можна зробити висновок, що питання проведення реформи бюджетної децентралізації в сучасних реаліях є одним із найактуальніших. Практика проведення реформ децентралізації - неоднозначна, диференційована, залежить від багатьох чинників: державного устрою країни, особливостей розвитку національної економіки, структури бюджетної системи тощо. Немає універсальної моделі реформування, однак аналіз досвіду зарубіжних країн, зокрема польського, зі схожою концепцією проведення реформ децентралізації, дасть змогу більш ефективно оптимізувати процес здійснення реформи в Україні.

СПИСОК ВИКОРИСТАНИХ ДЖЕРЕЛ:

1. Нечипоренко А.В. Теоретичні аспекти бюджетної децентралізації місцевого самоврядування в Україні / А.В. Нечипоренко // Науковий вісник

Ужгородського національного університету. Серія : Міжнародні економічні відносини та світове господарство. 2016. Вип. 6(2). С. 122–125.

2. Ruśkowski E., Salachna J. (2015) Finanse lokalne po akcesji. Warszawa: Wolters Kluwer Polska Sp., 2 wyd. 2015. 272 p.

3. Бориславська О.М. Децентралізація публічної влади: досвід європейських країн та перспективи України / Бориславська О. М., Заверуха І. Б., Школик А. М.та ін.]; Центр політико-правових реформ. – К., Москаленко О. М., 2012. –157 с.

4. Фінансова децентралізація: Польський досвід та «донецькі» перспективи [Електронний ресурс]. − Режим доступу : http://constitution.gov.ua/publications/item/id/71.].

Кондраненкова Ірина Костянтинівна,
Полякова Анастасія Вікторівна
здобувачі першого рівня (бакалаврського) вищої освіти,
Навчально-наукового інституту права
Науковий керівник:
Мельник Олена Петрівна
к.ю.н, доцент, доцент кафедри фінансового права

ДЕРЖАВНИЙ БОРГ УКРАЇНИ: АКТУАЛЬНІ ПРОБЛЕМИ ТА ШЛЯХИ ЇХ ПОДОЛАННЯ

Проблема державного боргу постала перед вітчизняною економікою, починаючи зі становлення її незалежності. Протягом всього періоду функціонування української економічної системи розмір державного та гарантованого державою боргу змінювався, проте ніколи не досягав нульових значень.

Дане питання є досить актуальним на сьогодні, і потребує ретельного дослідження, адже процес формування державного боргу є динамічним, статистичні дані постійно оновлюються, що зумовлює потребу їх постійного аналізу.

Відповідно до Бюджетного кодексу України, державний борг - загальна сума боргових зобов'язань держави з повернення отриманих та непогашених кредитів (позик) станом на звітну дату, що виникають внаслідок державного запозичення [1].

У складі державного боргу виділяють зовнішній та внутрішній борг, до якого також відносять гарантований державою борг. Державний борг формується під впливом як об’єктивних, так і суб’єктивних факторів. До перших з них можна віднести несприятливий інвестиційний клімат, трансформаційний склад виробництва і звуження на цій основі податкової бази, від’ємне сальдо торговельного балансу, переважання застарілої технологічної бази із значною

мірою морального старіння і фізичного спрацювання основного капіталу, уповільнені темпи виробничого відтворення.

Варто підкреслити, що на 2015 рік сума державного боргу становила 1.424.126.798,27 тис. грн. [2], а 2016 року борг вже становив 1.541.345.808,22 тис. грн. [3]. У 2017 - 1.823.730.215,1 [4], а вже у 2018 р. державний борг становив в межах 2.001.846.749,3 тис. гривень [5]. На 2019 рік ми бачимо зростання боргу до 2.060.101.364,5 тис. гривень [6]. При цьому сума державного боргу визначена на 2020 р. залишається на тому ж рівні і становить 2.045.148.259,9 тис. гривень [7].

Отже, державний борг кожного наступного року збільшувався приблизно на 10 - 15%, що пов’язано із коливанням курсу іноземної валюти та іншими факторами. Дефіцит сучасного державного бюджету України складається при такій фінансовій ситуації, яка виникає тоді, коли їй необхідно зробити витрати на більшу суму, ніж можлива величина його доходів. Така витратна частина склалася внаслідок військових подій на сході України і збільшення витрат на обороноздатність країни, зменшення термінів виплат по відсотковим ставкам.

Поточна економічна ситуація в Україні характеризується значним зростанням боргового навантаження, що значно гальмує економічний розвиток країни.

Серед базових причин зростання державного боргу протягом останніх років доцільно виокремити:

- необхідність нарощення валютних резервів, які значно вичерпались валютними інтервенціями НБУ;

- залежність України від імпорту енергоносіїв;

- технічна відсталість значної частини сфер національної економіки;

- анексія Криму та військовий конфлікт на сході України;

- використання державних запозичень для покриття дефіциту державного бюджету, зумовленого збільшенням видатків на оборону та обслуговування державного боргу, сформованого у попередні роки;

- необхідність потужної державної підтримки державних підприємств та банків.

Аналіз структури та динаміки державного боргу України дозволяє запропонувати наступні перспективні заходи щодо оптимізації його рівня та структури:

- доцільним видається розширення ринку запозичень, номінованих у національній валюті, що дозволить уникнути ризиків, пов'язаних з коливанням валютного курсу;

- доцільно зменшити обсяги боргу та сплату відсотків міжнародним кредиторам, розробивши стратегію переорієнтування на ринкові джерела фінансування та збільшення частки внутрішніх запозичень у структурі державного боргу;

- політику управління державним боргом доповнювати продуманою бюджетною політикою, перспективними напрямами якої є: збалансування витрат і доходів державного та місцевих бюджетів; забезпечення прозорості використання запозичених коштів; спрямувати державну політику на підвищення податкоспроможності господарського та фінансового сектору держави, підвищення інвестиційної привабливості вітчизняної економіки.

Основним твердження, яке стоїть перед українською економікою є те, що український державний борг потрібно не погашати, а рефінансувати. Для України існують чотири основні способи вирішення проблеми бюджетного дефіциту: скорочення бюджетних витрат (затягування поясів); пошук джерел додаткових доходів; випуск (емісія) незабезпечених грошей з метою використання для фінансування державних витрат; позика грошей у банків, господарських організацій, громадян, інших держав, іноземних та міжнародних фінансових організацій.

Підсумовуючи, можна зробити висновок, що перспективи подальших досліджень полягають у пошуку та обґрунтуванні альтернативних шляхів залучення коштів для фінансування окремих сфер державного бюджету, а саме сьогодні надзвичайно актуальне питання зміцнення фінансової основи місцевого

самоврядування та покращення бюджетного забезпечення територіальних громад. Також у нашій країні рівень оподаткування настільки високий, що підвищувати його практично неможливо. Недостатність доходів державного бюджету головним чином зумовлюється недостатнім обсягом доходів підприємств і громадян. А відтак державний борг походить не з фінансової політики держави у сфері доходів, а з нестачі фінансових ресурсів в економіці держави.

СПИСОК ВИКОРИСТАНИХ ДЖЕРЕЛ:

1. Бюджетний кодекс України: Закон України від 08.07.2010 № 2456-VI - URL: http://zakon3.rada.gov.ua/laws/show/ru/2456-17/page2
2. Про Державний бюджет України на 2015 рік: Закон України від 28.12.2014р. № 80-VIII. URL: http://zakon3.rada.gov.ua/laws/show/80-19
3. Про Державний бюджет України на 2016 рік: Закон України від 25.12.2015р. № 928. URL: http://zakon0.rada.gov.ua/laws/show/928-19
4. Про Державний бюджет України на 2017 рік: Закон України від 21.12.2016р. №1801-VIII. URL: https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/2246-19
5. Про Державний бюджет України на 2018 рік: Закон України від 07.12.2017р. № 2246-VIII. URL: https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/1801-19
6. Про Державний бюджет України на 2019 рік: Закон України від 23.11.2018р. № 2629-VIII. URL: https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/2629-19
7. Про Державний бюджет України на 2020 рік: Закон України від 14.11.2019р. № 294-IX. URL: https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/294-IX

Красько В.В., Шпак М.І.,
студентки групи ПБі-16-1
Навчально-наукового інституту права
Університету ДФС України
Науковий керівник:
Фоменко Юлія Олександрівна,
к.ю.н., старший викладач кафедри фінансового права
Університету ДФС України

КОНЦЕПТУАЛЬНІ ЗАСАДИ МІСЦЕВИХ ФІНАНСІВ ТА ЇХ УДОСКОНАЛЕННЯ

Місцеві фінанси є однією із ключових ланок фінансової системи та важливою складовою системи державних фінансів. Основу місцевих фінансів складають місцеві бюджети, за допомогою яких органи місцевого самоврядування забезпечують розвиток відповідної території. Як відомо, недостатня збалансованість власних джерел доходів негативно впливає на функціонування місцевих органів влади, що зумовлює необхідність сформувати ефективну стратегію регіональної фінансової політики, з урахуванням досвіду зарубіжних країн, яка в перспективі, забезпечила б фінансову незалежність населення адміністративно-територіальної одиниці.

Проблематика функціонування місцевих фінансів та їх розвиток на основі зарубіжного досвіду досліджувались у працях відомих українських науковців: В. Базилевича, Л. Баранник, С. Булгакової, О. Василика, М. Карліна, О. Кириленка, В. Кравченка, Л. Лисяк, В. Мамонової, Л. Фещенка тощо.

Необхідно зазначити, що місцеві бюджети є основним інструментом реалізації регіональної соціально-економічної політики, метою якої є досягнення балансу міжбюджетних відносин та ліквідація диспропорцій у фінансуванні регіонів.

Поряд з цим, місцеві бюджети являють собою відповідні фінансові ресурси органів місцевого самоврядування, за допомогою яких вони виконують свої

власні та делеговані повноваження. На думку Л. Лисяк, «органи місцевого самоврядування міських, сільських та селищних рад в межах прийнятих законів, загальних правил відповідно до законодавства України мають ефективно виконувати власні та покладені на них повноваження» [1].

Ми приєднуємось до думки, що місцевий бюджет є впливовим важелем економічного розвитку, адже сприяє функціонуванню виробництва, реалізації загальнодержавних програм, пов'язаних із розвитком народного господарства, фінансуванню заходів щодо підвищення життєвого рівня населення, створенню нових робочих місць, за кошти місцевих бюджетів проводяться оздоровчі, спортивні та культурні заходи, а також фінансується житлово-комунальне господарство [2, с. 218].

Водночас, місцеві бюджети є самостійними, що підтверджується закріпленням за ними відповідних джерел доходів, правом місцевих органів влади визначати напрями використання бюджетних коштів, а також правом відповідних місцевих рад самостійно розглядати та затверджувати відповідні місцеві бюджети [3]. Однак, навіть законодавче закріплення у повній мірі не призводить до позитивних результатів у сфері регулювання місцевих фінансів, адже спостерігається недостатній рівень фінансового забезпечення місцевих бюджетів та невідповідність вимогам стратегічних завдань соціально-економічного розвитку територій та держави загалом.

Як відомо, еволюція бюджетних та податкових систем зарубіжних країн вплинула на можливість запровадити ефективні способи та методи управління і функціонування місцевих бюджетів.

Зокрема, більшість європейських держав надають місцевим органам влади досить високий рівень фінансової автономії. Це в свою чергу, надає змогу останнім на значну самостійність в грошовій сфері та незалежність від центральних бюджетів. Зокрема, в Іспанії, Австрії, Швейцарії, Швеції фінансова автономія місцевих бюджетів перебуває в інтервалі від 70 до 98 %; у Франції, Фінляндії, Бельгії — від 55 до 70 % [4, с. 377].

Позитивним, в даному аспекті є досвід Польщі, де ще в 1990 році, з реформування місцевого самоврядування, місцевим громадам було надано у розпорядження бюджети з правом самостійного визначення напрямів спрямування коштів. Вони отримали не лише реальні повноваження та гроші для їх реалізації, а й право власності на землю та більшість державних об'єктів. Польща запровадила систему, де кожна територіальна громада може залучати кошти до свого бюджету [5].

Досвід європейських країн свідчить про те, що у структурі доходів місцевих бюджетів переважають саме податкові надходження. Так, у Швеції показник доходів від податків становить більше 60 %; у Швейцарії – більше 45 %; у Франції, Фінляндії та Норвегії – від 35-40 %. Більшість економічно розвинутих європейських країн оперує типовими місцевими податками. До таких податкових платежів, як правило, належать: податок на нерухомість, на торгівлю, які є обов'язковими в Італії, Іспанії, Данії, Австрії; податок на доходи фізичних осіб, який займає важливе місце в системі оподаткування в таких країнах як Норвегія, Швеція, Бельгія, Фінляндія; податок на майно, який становить найбільший внесок в структурі податкових надходжень місцевих бюджетів у Великобританії (майже 99 %) [6, с. 95].

Значно меншу частку в дохідній частині бюджету займають неподаткові надходження, до яких відносять платежі за комунальні послуги, внески до фонду соціального страхування, проценти на капітал, штрафи за порушення місцевих законів, збори за видачу дозволів на шлюб тощо. Наприклад, в Бельгії неподаткові доходи становлять 30 %, у доходах муніципалітетів США їх частка становить приблизно 27 %, Швеції – 15 %, Австрії та Великобританії – 14 %, а у Франції вони становлять лише 2 % [6, с. 95].

Необхідно зазначити, що трансферти переважно використовуються задля належної організації та управління економікою, соціальної та культурними сферами на локальному рівні. Так, в таких країнах як США, Японія частка субсидій серед інших платежів коливається від 20 – до 40 %, для підтримки регіонів із слабкою дохідною базою [7, с. 1098].

Отже, для удосконалення фінансової основи органів місцевого самоврядування необхідно прагнути до досягнення реальної бюджетної самостійності та фінансової децентралізації, що можливо реалізувати шляхом оптимізації системи міжбюджетних відносин та підвищення ефективності управління коштами місцевих бюджетів. Поряд з цим, важливим завданням є створення стабільних умов для формування місцевих бюджетів, визначення стратегічних цілей щодо їх реформування відповідно до стану соціально-економічного розвитку країни. Необхідно зазначити, що становлення вітчизняних місцевих бюджетів має свої особливості, але врахування міжнародного досвіду на національному рівні допоможе збільшити частку власних доходів бюджетів адміністративно-територіальних одиниць, а отже, і бюджетного потенціалу місцевих фінансів.

СПИСОК ВИКОРИСТАНИХ ДЖЕРЕЛ:

1. Лисяк Л. В. Напрями підвищення ефективного використання коштів місцевих бюджетів України. Вісник Київського національного університету імені Тараса Шевченка. Серія: Економіка. 2014. № 156. С. 100-104.
2. Кравченко В. І. Місцеві фінанси України: навч. посібн. К.: Київ. 2010. 487 с.
3. Бюджетний кодекс України: Закон від 08.07.2010 № 2456-VI // БД «Законодавство України» / ВР України. URL: https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/2456-17 (дата звернення: 10.03.2020).
4. Музика-Стефанчук О. Місцеві бюджети в зарубіжних країнах. Юридичний вісник України. 2012. № 42. 694 с.
5. The Main Statue of the Statue (2015). Maly Rocznik Statystyczny Polski 2015.URL://stat.gov.pl/obszarytematyczne/rocznikistatystyczne/roczniki-statystyczne/malyrocznik statystyczny-polski-2015,1,16.html.
6. Тулай О. І. Зарубіжний досвід функціонування місцевих бюджетів та можливість його імплементації у вітчизняну практику. Культура народов Причерноморья. 2007. № 121. С. 93-97.

7. Дума В. Л. Міжнародний досвід формування бюджетного потенціалу місцевих фінансів. Економіка і суспільство. Випуск № 13. 2017. С. 1093-1099.

Кулаківська Тетяна Іванівна,
здобувач першого (бакалаврського) рівня вищої освіти,
навчально-науковий інститут права,
Університет державної фіскальної служби України
Науковий керівник:
Фоменко Юлія Олександрівна,
к.ю.н., старший викладач кафедри фінансового права,
Університет державної фіскальної служби України

ФІНАНСОВА БЕЗПЕКА ТЕРИТОРІАЛЬНИХ ГРОМАД В УКРАЇНІ: ПРОБЛЕМИ ТА ШЛЯХИ ПОДОЛАННЯ

Актуальним завданням для України в умовах сьогодення є зменшення залежності органів місцевого самоврядування від центрального уряду в ухваленні рішень щодо доходів і видатків, оскільки рішення останнього мають прямий вплив на доходи та видатки місцевих бюджетів та не сприяють місцевій владі реально планувати та здійснювати місцевий розвиток. Однією з основних реформ в Україні, стали процеси фінансової децентралізації як найбільш ефективної форми організації управління суспільними коштами, що всебічно відповідає системі економічних відносин, побудованій на ринкових засадах, та процесам демократизації всіх сфер життєдіяльності суспільства.

Як відомо, у результаті проведення реформи децентралізації виникла значна кількість запитань та завдань перед органами державної влади. Одним із них є забезпечення фінансової безпеки територіальних громад на належному рівні.

Науковці досліджували питання фінансової безпеки здебільшого на державному рівні та реалії сьогодення призвели до розвитку досліджень фінансової безпеки і на місцевому рівні. Проблемам фінансової безпеки присвячували свої праці такі вчені як О. Барановський, І. Бланком, П. Колпак, Н. Пойдою-Носик, В. Франчуком та інші, а питанням фінансової безпеки саме

місцевих бюджетів присвячені праці Н. Бак, А. Бережної, В. Бурцева, В. Гейця, М. Єрмошенка.

Загалом поняття «фінансова безпека» є вже дослідженим серед науковців і визначеним, а щодо поняття «фінансова безпека територіальних громад» то стосовно нього і досі не існує єдиного підходу і розуміння. Деякі вчені зазначать, що фінансова безпека громад є тотожною з фінансовою безпекою території, що включає в себе фінансову безпеку домогосподарств (населення); фінансову безпеку суб'єктів господарювання і безпосередньо фінансову безпека територіальних громад [1, с. 101].

Проте на нашу думку, поняття «фінансова безпека громад» є вужчим від поняття «фінансова безпека території» і входить до його змісту. На підставі аналізу досліджень науковців в даній сфері вважаємо, що фінансова безпека територіальної громади - це такий стан бюджетної, податкової та грошово-кредитної систем, що гарантує спроможність територіальної громади в межах своєї території ефективно формувати, зберігати від надмірного знецінення та раціонально використовувати як свої власні фінансові ресурси так і виділені державою, для забезпечення свого соціально-економічного розвитку й обслуговування фінансових зобов'язань.

Оскільки поява територіальних громад в Україні є в певній мірі новим досвідом, то можна констатувати, що фінансова безпека місцевих бюджетів на належному рівні ще не забезпечена. Насамперед, це пов'язано з різними факторами впливу, а саме зовнішніми та внутрішніми.

До зовнішніх загроз, в першу чергу, належить агресивна поведінка інших держав, які реалізують свої національні інтереси у сфері економіки і фінансів. Зовнішні загрози економічній безпеці України та територіальних громад зокрема, обумовлені як об'єктивними процесами, що відбуваються у світовій економіці (стрімкий розвиток процесу глобалізації, нестійкість світової фінансової системи тощо), так і проблемами безпосередньо економічної, фінансової і бюджетної політики. Поряд з цим, внутрішні загрози фінансової безпеки, при усій важливості зовнішніх загроз і небезпек, є ключовими. Причини

їх виникнення обумовлені неадекватною економічною, фінансовою, бюджетною політикою, низькою ефективністю управління державними і місцевими фінансовими коштами, слабкою нормативно-правовою базою. До цих причин належить і відсутність цілісної системи фінансового контролю, слабкість інститутів державного контролю на місцевому рівні, нерозвиненість фінансового контролю на місцевому рівні [2, с. 7].

Поряд з цим необхідно зазначити, що серед негативних факторів впливу на фінансову безпеку значну роль відіграють ризики, які продукуються чинною правовою базою, зокрема, це неузгодженість положень різних правових актів. Наприклад, поділ повноважень органів місцевого самоврядування, передбачений Законом України «Про місцеве самоврядування» до цього часу не знайшов відображення в бюджетному та податковому законодавстві. Негативний вплив має і неконкретизованість прав територіальних громад, невизначеність механізмів їх реалізації. Ці права є переважно декларативними, зафіксованими у законодавчих актах без чітких механізмів їх реалізації. Ще одним ризиком є нестабільність законодавчо-правових норм, зокрема в частині фінансового забезпечення територіальних громад. Наприклад, практика зарахування єдиного податку, зокрема в 2014 році він зараховувався до спеціального фонду місцевих бюджетів, у 2017 році вже до спеціального фонду Державного бюджету України, а в інші періоди – до загального фонду місцевих бюджетів.

Також на фінансову безпеку негативно впливає низький рівень суспільної свідомості, фінансової грамотності та громадської активності частини жителів населених пунктів та відсутність стратегічного бачення в діяльності багатьох органів місцевого самоврядування. Зокрема, голови громад реалізують політику, яка орієнтована на кількісні показники – отримання більшого розміру доходів і при цьому не забезпечується високий рівень їх віддачі, тобто ефективного використання.

Загалом для зменшення факторів впливу необхідно чітко дотримуватись і виконувати механізм реалізації фінансової безпеки територіальних громад, який передбачає розробку бюджетної стратегії; аналіз і оцінку чинників, які

впливають на фінансову безпеку місцевого бюджету, ідентифікацію небезпек і загроз стану місцевого бюджету; моніторинг та прогнозування факторів, що визначать загрози фінансовій безпеці; визначення пріоритетів і напрямів направлених на своєчасне попередження, усунення і профілактику загроз фінансовій безпеці бюджету; розробку заходів, направлених на забезпечення фінансової безпеці місцевого бюджету; контроль за виконанням заходів, їх оцінка і корегування [3, с. 58].

Отже, на нашу думку, для поліпшення ситуації в напрямку забезпечення фінансової безпеки територіальних громад необхідно зміцнити фінансову систему, створити умови для оптимізації стимулюючих показників, розробити комплекс заходів стосовно удосконалення управління фінансовими процесами на місцях, розширити самостійність регіонів щодо фінансової політики, удосконалити бюджетну систему, визначити шляхи посилення ролі місцевих надходжень у формуванні дохідної частини бюджетів.

СПИСОК ВИКОРИСТАНОЇ ЛІТЕРАТУРИ:

1. Бак Н.А. Фінансова безпека територіальних громад в Україні: сутність, структурні складові, загрози. *Світ фінансів.* Випуск 1 (58). 2019. С. 98 - 110
2. Боднарчук О.С. Аналіз бюджетних загроз та їх вплив на фінансову безпеку України. *Міжнародні відносини Серія «Економічні науки».* № 10. 2018. С. 1 – 15
3. Бугіль С.Я. Фінансова стійкість та безпека місцевих бюджетів в умовах обмеженості фінансових ресурсів. *Бюджетна та податкова політика.* Випуск 1 (117). 2016. С. 55 – 60.

Кушнір Зоряна Олександрівна
студентка групи ПБК-16-7
Навчально – наукового інституту права
Університету державної фіскальної служби України
Науковий керівник:
Ковтун Валентина Миколаївна,
к.ю.н., доцент кафедри фінансового права
Університету державної фіскальної служби України

ПРОБЛЕМИ ТА ПЕРСПЕКТИВИ РОЗВИТКУ АКЦИЗНОГО ОПОДАТКУВАННЯ В УКРАЇНІ ТА В КРАЇНАХ ЄС

Акцизний податок є одним з найбільш ризикових податків з погляду на його вплив на формування дохідної частини бюджету, що викликано: специфікою функціонування підакцизної продукції на ринку, постійними змінами законодавчого поля, а також рівнем ефективності державного контролю за виробництвом та обігом підакцизних товарів.

Введення акцизу з роздрібної реалізації підакцизних товарів супроводжується неспроможність фіскальних органів охопити суцільним контролем десятки тисяч точок роздрібних мереж, які здійснюють реалізацію алкогольних і тютюнових виробів без касового апарата і, як наслідок, порушуючи податкове законодавство ухиляються від сплати податків. Дане явище має негативний вплив як на суму податкових надходжень до бюджету, так і на збільшення випадків недобросовісної цінової конкуренції роздрібної мережі.

Різні аспекти акцизного оподаткування досліджували В. Андрущенко, О.Д. Данілова, А.Б. Дрига, Д. Гетманцев, О. Данілов, А.Дмитренко, А. Дрига, Ю. Іванов, М. Ігнатишина, Л. Касьяненко, В.І. Коротун, Г. Лебедик, І. Лютий, І. Майбуров, В.М. Опаріна, А.М. Соколовська, В.М. Федосов, О. Шайди, С.І. Юрій та ін.

На думку А.В. Дмитренко та Г.В. Лебедика, акцизне оподаткування має свої переваги: нейтральність щодо вибору між поточним та майбутнім

споживачем; прийнятність для економічно активного населення, порівняно з податками на доходи; вища фіскальна ефективність, оскільки їх база менш чутлива до коливань економічної кон'юнктури; змога оподатковувати доходи, які не були оподатковані податком на доходи; легкість адміністрування, оскільки кількість платників акцизів менша, ніж кількість платників податку на доходи; змога регулювати споживання окремих товарів [1, с. 64].

Недоліками акцизного оподаткування зазначені вчені визначають такі: вплив на ціни; неповне врахування платоспроможності споживачів, оскільки за однакових умов споживання індивіди можуть мати різну платоспроможність; більша частка в доходах малозабезпечених верств населення, а тому вони вважаються менш справедливими; обмеження споживання, що у довгострокові перспективі може призвести до скорочення обсягів виробництва; зменшення обсягів доходу, який міг би бути спрямований на заощадження; збільшення ризику тіньового товарообігу [1, с. 65].

Щодо співвідношення специфічних та універсальних акцизів, то в країнах Європейського Союзу зменшення частки перших як у валовому внутрішньому продукті, так і в податкових надходженнях відбувалось найшвидшими темпами серед країн – членів Організації економічного співробітництва і розвитку. Відбувалось це в основному за рахунок політики, яку проводив Європейський Союз у цьому напрямі, а також внаслідок значно вищого рівня фіскальної ефективності універсальних акцизів завдяки широкій базі оподаткування та значно більшої еластичності споживання підакцизних товарів щодо цін і доходів споживачів [2, с. 187].

Аналізуючи зарубіжний досвід, С.П. Карпенко зазначає, що в країнах ЄС гармонізованим можна вважати застосування специфічних акцизів тільки в Австрії, Великобританії, Іспанії, Ірландії, Люксембурзі та Португалії. Решта країн розширили перелік підакцизних товарів, зараховуючи до них навіть ті, негативні ефекти від застосування яких є дискусійними, – безалкогольні напої (Німеччина, Нідерланди, Швеція, Данія, Франція, Фінляндія, Бельгія), кава та чай (Німеччина, Данія), цукор, сіль, сірники, предмети розкоші тощо. Варто

зазначити, що найбільша кількість підакцизних товарів серед країн ЄС у Данії. Розширення спектру підакцизних товарів зумовлено, передусім, фіскальними міркуваннями, необхідністю збільшувати надходження до бюджету в умовах необхідності зменшення податкового навантаження на доходи і капітал [3, с. 119–120].

На відміну від України, у країнах Європейського Союзу найважливішим джерелом надходжень від специфічного акцизного оподаткування є акцизи на енергетику. Їх фіскальне значення у Великобританії становить 54% від загальних надходжень податку, Німеччині – 69 %, Франції – 71 % [4]. На цю відмінність звертає увагу А.М. Соколовська, наголошуючи, що при загальних для України та країн ЄС принципах визначення об'єкта оподаткування в нашій країні відсутнє оподаткування безпосередньо акцизним податком як специфічним акцизом енергопродуктів. У країнах ЄС у рамках Співтовариства запроваджено з 1 січня 2004 року оподаткування і таких енергопродуктів, як вугілля, природний газ електроенергія та ін. [5, с. 112]

Суттєві відмінності порівняно з країнами ЄС в Україні характеризують оподаткування акцизним податком тютюнових виробів. Так, в Україні відсутнє поняття „сигарет найпопулярнішої цінової категорії", а також мінімального акцизного податку (далі – МАП). За використанням показника вартості тютюнових виробів найпопулярнішої цінової категорії визначається величина МАП. Враховуючи таку систему оподаткування, споживачі тютюнових виробів фактично самі регулюють рівень використання специфічного акцизного оподаткування, адже мінімальний акцизний податок повинен становити не менше 57 %.

На думку вчених, заходами подолання проблем акцизного оподаткування в Україні є: встановлення державної монополії на виробництво та регулювання цін окремих груп підакцизних товарів; впровадження ефективної системи наскрізного моніторингу за виробництвом та обігом підакцизних товарів; звільнення від акцизного податку певних видів діяльності, що використовують екологічно чисті види палива або альтернативні види енергії; поступове

зменшення ставок акцизного податку з метою виведення ринку підакцизних товарів із тіні; гармонізація українського законодавства із законодавством Європейського Союзу в сфері оподаткування [6, с. 9–10].

Отже, на нашу думку, задля удосконалення системи акцизного оподаткування в Україні необхідно удосконалити перелік підакцизних товарів через введення до його складу товарів, які за своєю сутністю є підакцизними; запровадити системи акцизних складів на всіх підприємствах, які беруть участь у виробництві підакцизної продукції до моменту сплати акцизного податку до бюджету, також впровадження європейської системи контролю за виробництвом та обігом підакцизних товарів; удосконалення системи надання пільг зі сплати акцизного податку та удосконалення методів контролю виробництва та обігу підакцизних товарів, а також протидію контрабанді зазначених товарів.

СПИСОК ВИКОРИСТАНИХ ДЖЕРЕЛ:

1. Дмитренко А.В., Лебедик Г.В. Особливості справляння акцизного податку в Україні та практика оподаткування. Eurasian Academic Research Journal. 2017. No 12. С. 61−66.
2. Лютий І.О., Дрига А.Б., Петренко М.О. Податки на споживання в економіці України : монографія. Київ : Знання, 2005. 335 с.
3. Карпенко С.П. Сутність та особливості акцизного оподаткування: світовий досвід та перспективи в Україні. Економіка та держава. 2015. No 3. С.117−121.
4. Taxations Trends in the European Union : Data for the EU Member States end Norwey // Luxemburg : Office for Offical Publication of the European Communitiles. – 2008. – p. 447.
5. Соколовська А. М. Система податкових пільг в Україні в контексті європейського досвіду / А. М. Соколовська, Т. І. Єфименко, І.О. Луніна та ін. – К. : НДФІ, 2006. – С. 237.

6. Шульга Т.М., Савчук В.С. Проблематика акцизного оподаткування в Україні. Часопис Національного університету «Острозька академія». Серія «Право». 2018. № 2 (18). С. 1−11.

Лихолат Яна Андріївна
студентка групи ПМФ-19-1
ННІ права Університету ДФС України
Науковий керівник:
Ковтун Валентина Миколаївна
к.ю.н., доцент кафедри фінансового права
ННІ права Університету ДФС України

ПЕРЕГОВОРИ ТА МЕДІАЦІЯ ЯК СПОСОБИ АЛЬТЕРНАТИВНОГО (ДОСУДОВОГО) ВИРІШЕННЯ ПОДАТКОВИХ СПОРІВ В УКРАЇНІ: ЗАПОЗИЧЕННЯ ЗАРУБІЖНОГО ДОСВІДУ

В умовах постійного реформування податкової системи все частіше спостерігається тенденція виникнення податкових конфліктів між платниками податків та податковими органами. Зокрема, це зумовлено введенням в дію нових правових норм і їх неоднозначним, неправильним тлумаченням, прогалинами правового регулювання, що в кінцевому результаті може призвести до численних правопорушень в сфері оподаткування. Проблема збалансованого вирішення податкових конфліктів є досить актуальною в наш час. Враховуючи значні навантаження судової системи та тривалість розгляду податкового спору, важливим напрямом податкової політики держави є розвиток інституту альтернативних (досудових) способів вирішення податкових спорів з метою відновлення довіри до механізму функціонування податкових органів та досягнення взаємовигідних умов для обох суб'єктів податкового спору.

Бондаренко-Зелінська Н.Л. вважає, що альтернативне вирішення правових спорів (АВС) – це сукупність прийомів і методів позасудового врегулювання спорів, у результаті застосування яких сторони, що сперечаються, укладають взаємоприйняту угоду. В усьому світі існує практика застосування альтернативних форм вирішення правових конфліктів (Alternative Dispute Resolution), які виступають як альтернатива стосовно офіційного правосуддя. У

багатьох випадках АВС виступає більш прийнятним, порівняно з державною судовою процедурою, способом вирішення конфліктної ситуації, оскільки не потребує значних фінансових та організаційно-технічних витрат з боку учасників спірних правовідносин [1; с.166].

Найбільш доступним способом врегулювання податкових спорів залишається переговорний процес, що передбачає проведення діалогу між конфліктуючими сторонами без участі третьої особи з метою з'ясування можливих шляхів вирішення конфліктної ситуації та досягнення компромісу. Проте, врегулювання податкових відносин шляхом переговорів на національному рівні не набуло поширення, порівняно з усталеною практикою зарубіжних країн.

Шарнопільський В.Л. аналізуючи зарубіжний досвід правового регулювання інституту альтернативного вирішення податкових спорів, виокремлює особливості переговорного процесу. В Австралії велике значення має укладення неформальних угод (informal settlements) як результат переговорів між суб'єктами спору. Звичайно практикою у Швейцарії вважається перед формуванням нової організаційної структури або укладанням нового виду договору звернутися до податкового органу за попереднім письмовим рішенням про податкові наслідки щодо вчинених операцій. Такі угоди є безстроковими, але вони можуть не виконуватися платником податків при зміні відповідних обставин або можуть бути офіційно скасовані податковим органом при зміні законодавств [2].

Окрему увагу необхідно приділити інституту податкової медіації, який вважається найоптимальнішим примирним процесом, враховуючи мінімум ризиків, матеріальних затрат і затрат часу. Впровадження інституту медіації на державному рівні обговорюється вже не перший рік. Останніми новелами законодавства є реєстрація нового законопроекту № 2706 «Про медіацію» від 28.12.2019 р. за ініціативи Кабінету Міністрів України. Положення законопроекту закріплюють правові засади та порядок проведення медіації щодо будь-яких правових конфліктів (спорів). Зокрема, зазначається, що «за

результатами медіації укладається угода, яка повинна містити спільне рішення сторін медіації про врегулювання конфлікту (спору) та є обов'язковою для виконання сторонами [3]». Законодавчою особливістю нового проекту, порівняно із попередніми, є розширення правового статусу медіатора та уточнення вимог до його професійної компетентності, а також встановлення загальної відповідальності за порушення умов договору про проведення медіації.

Досвід застосування податкової медіації в США характеризується існуванням декількох програм альтернативного вирішення податкових спорів: Програми Швидкого Вирішення (ПШВ), Програми Швидкої Медіації (ПШМ) і Програми Пост-апеляційної Медіації (ППМ). Зокрема, ПШВ пропонує представникам малого бізнесу та самозайнятим особам спосіб вирішення спорів менш ніж за 60 днів, використовуючи допомогу спеціально навченого медіації працівника податкової. Таким чином, ПШМ і ППМ пропонують платникам податків та податковій можливість застосування медіації за участі службовця Апеляційної інстанції Податкової Служби, який виступає в якості нейтральної сторони [4].

В такій країні, як Нідерланди, податкова медіація першочергово функціонувала в якості експерименту, яким було встановлено, що протягом року 75 спорів були вирішені із використанням медіації, при чому у 80 % випадків вони були вирішені вдало. Якщо ж розбіжності при застосуванні медіації не вирішуються успішно, то сторони завжди мають право звернутися для цього до суду. На період проведення такої процедури як медіація сторони не повинні бути ініціаторами будь-яких чи то судових, чи адміністративних справ, які мають зв’язок із вирішенням спору [5; с.61].

Таким чином, функціонування інституту альтернативного вирішення податкових спорів дозволяє поряд із класичним підходом (адміністративне оскарження та судовий розгляд) вибрати один із альтернативних механізмів. Переговори є необхідним першочерговим способом, за допомогою якого суб’єкти мають право самостійно досягти згоди при конфлікті інтересів за

наявності ефективної правової бази. Важливе значення має і впровадження інституту медіації, що є досить перспективними змінами в контексті правового регулювання податкових правовідносин. Оскільки, по-перше, це дещо зменшить навантаження на судову систему, а по-друге, дозволить суб'єктам конфлікту дійти згоди щодо предмета спору і отримати об'єктивне рішення.

СПИСОК ВИКОРИСТОНОЇ ЛІТЕРАТУРИ:

1. Бондаренко-Зелінська Н.Л. Впровадження способів альтернативного вирішення правових спорів (ADR – Alterrnative Dispute Resolution). С. 165-168. URL:http://www.univer.km.ua/statti/1.bondarenkozelinska_n.l._vprovadzhennya_sposobiv_alternatyvnoho_vyrishennya_pravovykh_sporiv_(adr___alternative_dispute_resolution).pdf (дата звернення: 13.03.2020 р.)
2. Шарнопільський В.Л. Альтернативні способи врегулювання податкових спорів: перспективи запровадження в Україні та зарубіжний досвід. С.78-83. URL: http://archive.ws-conference.com/wp-content/uploads/pw0926.pdf (дата звернення: 14.03.2020 р.)
3. Про медіацію: законопроект №2706 від 28.12.2019. URL: http://search.ligazakon.ua/l_doc2.nsf/link1/JI01110A.html (дата звернення: 14.03.2020 р.)
4. Єрьоменко Г., Заіченко А. Податкова медіація: досвід і перспективи впровадження. URL: https://ukrmediation.com.ua/ua/korysna-informatsiia/statti/1671-podatkova-mediatsiia-dosvid-i-perspektyvy-vprovadzhennia (дата звернення: 14.03.2020 р.)
5. Курило В. О. Альтернативні процедури вирішення податкових спорів: порівняльно-правовий аналіз / В. О. Курило // Вісник Чернівецького факультету Національного університету "Одеська юридична академія". - 2016. - Вип. 4. - С. 58-66.

Лопушанська Катерина Святославівна,
Чунарьова Євгенія Ярославівна
студентки групи ПБ-16-3
ННІ права Університету ДФС України
Науковий керівник:
Фоменко Юлія Олександрівна
к.ю.н., старший викладач кафедри фінансового права

ЗНАЧЕННЯ МІСЦЕВИХ ПОДАТКІВ ТА ЗБОРІВ В УКРАЇНІ

Місцеве оподаткування в Україні пройшло довгий шлях становлення, зазнавало суттєвих змін за весь період незалежності країни, що було обумовлено необхідністю підвищення ефективності його фіскальної та регулюючої функцій. До прийняття Податкового кодексу в Україні діяло чотирнадцять місцевих податків та зборів, які по сутті не виконували своїх функцій. Прийняття Податкового кодексу сприяло впровадженню кардинальних змін у сфері місцевого оподаткування. Станом на початок 2020 р. місцевих податків та зборів в Україні налічується чотири: єдиний податок, податок на майно (плата за землю, податок на нерухоме майно відмінне від земельної ділянки, транспортний податок), туристичний збір та збір за місця для паркування транспортних засобів. Нині місцеве оподаткування України перебуває в стадії активної розбудови, в процесі якої висвітлюються проблемні питання та виклики як для центральних так і для місцевих органів влади щодо адміністрування місцевих податків та зборів.

Місцеві податки є основним джерелом наповнення доходів місцевих бюджетів, оскільки формують їх власні кошти. Це твердження особливо актуальне в аспекті застосування заходів фінансової децентралізації, яка «полягає у передачі джерел доходів місцевих бюджетів з державного бюджету і повноважень щодо управління ними від державних органів виконавчої влади органам місцевого самоврядування для реалізації ними власних та делегованих державою функцій» [1].

Проголошений українською владою стратегічний курс на бюджетну децентралізацію передбачає розширення складу доходів місцевих бюджетів, що у свою чергу забезпечує зростання обсягу власних доходів місцевих бюджетів (без урахування міжбюджетних трансфертів) протягом 2016–2019 рр. на 92734,3 млн грн, або на 54,31% до позначки 263482,1 млн грн за підсумками 2019 р. [2].

Проблема підвищення фіскальної ефективності місцевого оподаткування в першу чергу пов'язана з неповним використанням їх фіскального потенціалу. Наприклад, сплата податку на нерухоме майно, відмінне від земельної ділянки, здійснюється за низькими ставками в порівнянні із зарубіжними країнами. Циклічність економічного розвитку не має на цей податок такого безпосереднього впливу, як вплив на загальнодержавні податки [3, с. 87].

Щодо земельного податку, то зростання надходжень залежить від стану ведення облікових записів прав на землю, розмежування прав на землю між державою та територіальними громадами. В цій сфері необхідно проводити повну інвентаризацію землі, здійснювати дієвий контроль за державною реєстрацією прав на земельні ділянки їх власниками та фактичними користувачами, передавати землі з державної власності в комунальну. Велике значення в податкових надходженнях місцевих бюджетів України має туристичний збір.

Проведений аналіз складу і структури місцевих податків і зборів показав, що найбільшим джерелом доходів місцевих бюджетів серед групи фіскальних інструментів є податок на майно, адже за рахунок нього сформовано у 2019 р. 11,87 % власних доходів місцевих бюджетів. Загальний обсяг надходжень від плати за землю до місцевих бюджетів у 2019 р. становить 27321,1 млн грн, що на 3997,4 млн грн, або на 17,14 % більше відповідного показника 2016 р. Динаміка надходжень податку на нерухоме майно, відмінне від земельної ділянки, протягом 2016–2019 років в абсолютних показниках має прогресуючий характер (ріст становив 2,2 млрд грн), що суттєво підвищило його частку як бюджетоутворювального джерела з 0,83 % у 2016 р. до 1,38 % у 2019 р. Надходження до місцевих бюджетів від іншого виду місцевих податків – єдиного

податку мають прогресуючий характер (ріст протягом 2016–2018 рр. становив 12396,9 млн грн, або 72,21 %), що відповідно зумовило зростання його фіскальної ролі в доходах із 10,05 % у 2016 р. до 11,22 % у 2019 р. [2].

Сошка Н.В. вказує на критерії, що впливають на перспективний розвиток системи місцевого оподаткування в Україні: 1) ефективність означає реальний вплив формування місцевих податків та зборів на дохідну частину місцевого бюджету; 2) справедливість; 3) користування благами. Звичайно, що значна частина місцевих податків витрачається на надання комунальних послуг, якими користується місцеве населення й підприємці. Згідно з принципом користування благами, щоб задовольнявся критерій справедливості, з обох платників податків, які отримують однакову вигоду від певної комунальної послуги, повинні стягуватися однакові податки (незалежно від їх платоспроможності); 4) прив'язаність податків до місцевих видатків. Практика європейських країн у сфері місцевого оподаткування доводить, що місцеві податки повинні бути прямими. Коли податковий тягар безпосередньо простежується й відчувається тими, хто сплачує податок, зростає ймовірність того, що платники підтримуватимуть публічних посадових осіб у їх діях більше, ніж коли йшлося б про непрямі податки [4].

Отже, суттєве зростання обсягу місцевих податків і зборів у 2019 р. підвищило їх фіскальну роль як бюджетоутворювального джерела. Водночас варто зазначити, що удосконалення механізму функціонування місцевих податків і зборів тенденційно пов’язується із розширенням прав фіскальної ініціативи на місцевому рівні управління як одного з напрямів бюджетної децентралізації.

СПИСОК ВИКОРИСТАНИХ ДЖЕРЕЛ

1. Волкова О.Г. Фіскальна ефективність місцевого оподаткування в Україні. *Гроші, фінанси, кредит.* 2019 р. URL: http://www.market-infr.od.ua/journals/2019/28_2019_ukr/41.pdf (дата звернення 05.04.2020).

2. Сорока Р.С. Фіскальна роль місцевих податків і зборів у системі доходів місцевих бюджетів в Україні. 2019 р. URL: http://www.lvduvs.edu.ua/documents_pdf/biblioteka/sps/sps_02(4)_2019/14.pdf (дата звернення 05.04.2020).

3. Товкун Л. Місцеві податки та збори як складові податкової системи України: їх особливості та розвиток. *Державне будівництво та місцеве самоврядування*. 2015. Вип. 29. С. 85–96.

4. Сошка Н.В. Суперечності та перспективи розвитку системи місцевого оподаткування в Україні. *Ефективна економіка.2011.* URL: http://www.economy.nayka.com.ua/?op=1&z=783 (дата звернення 05.04.2020).

Мазурець Олена Олександрівна
здобувач першого (бакалаврського) рівня вищої освіти
Навчально-наукового інституту права
Університету державної фіскальної служби України
Науковий керівник:
Ковтун Валентина Миколаївна
к.ю.н, доцент кафедри фінансового права
Навчально-наукового інституту права
Університету державної фіскальної служби України

ОСОБЛИВОСТІ ФУНКЦІОНУВАННЯ СПРОЩЕНОЇ СИСТЕМИ ОПОДАТКУВАННЯ, ОБЛІКУ ТА ЗВІТНОСТІ НА СУЧАСНОМУ ЕТАПІ

В умовах сьогодення розвиток економіки України все більше залежить від активності суб'єктів малого підприємництва. Таким чином, спрощена система оподаткування, обліку та звітності є основним інструментом підтримки суб'єктів господарювання, метою запровадження якої є зниження податкового навантаження, спрощення механізму адміністрування та сплати податків, спроба подолання тіньової економіки, створення нових робочих місць тощо.

Дослідження особливостей реформування спрощеної системи оподаткування, обліку та звітності шляхів висвітлено в значній кількості наукових праць таких авторів, як Ю. І. Аністратенко, В. І. Дубровського, М. Б. Судомира, Т. О. Мацелик, О. В. Панасюк та інших. Проте, незважаючи на значну кількість наукових досліджень, питання, що стосується єдиного податку залишається актуальним та потребує подальшого дослідження у зв'язку із розвитком суспільних відносин.

Варто зазначити, що спрощена система оподаткування, обліку та звітності – це особливий механізм справляння податків і зборів, що встановлює заміну сплати окремих податків і зборів на сплату єдиного податку з одночасним веденням спрощеного обліку та звітності [1].

В свою чергу, єдиний податок – це місцевий податок, який сплачується фізичними особами – підприємцями та юридичними особами, які перебувають на спрощеній системі оподаткування. Цей податок передбачає спрощений облік доходів і витрат, а також замінює собою сплату і розрахунок певної кількості обов'язкових податків і зборів, які сплачуються в Україні відповідно до Податкового кодексу України.

Єдиному податку властиві фіскальна та стимулююча функції. Фіскальна функція проявляється у розподільчих відносинах між державою та суб'єктами господарювання, натомість стимулююча функція визначається метою введення єдиного податку, якою є стимулювання розвитку суб'єктів господарювання шляхом створення сприятливих умов його оподаткування, що є своєрідним проявом захисту прав суб'єктів підприємництва з боку держави [2, с. 286].

У контексті євроінтеграційних процесів, адаптації українського законодавства до законодавства ЄС відбувається значна кількість змін до Податкового кодексу України, в тому числі внесення змін стосовно спрощеної системи оподаткування, обліку та звітності, що обумовлена вітчизняними економічними, політичними та соціальними реаліями.

Погоджуємось, що застосування спрощеної системи оподаткування, обліку та звітності надає суб'єкту господарювання низку переваг:

– спрощення процедури і порядку реєстрації платника податку:

– можливість переходу на сплату єдиного податку з початку будь-якого кварталу;

– спрощення розрахунків, пов'язаних із визначенням сум податків;

– можливість вибору сплати ПДВ;

– спрощення ведення поточного бухгалтерського обліку та форм фінансової звітності, передбачених Положеннями (стандартами) бухгалтерського обліку;

– зменшення кількості форм та спрощення порядку подання податкової звітності тощо [3, с. 119].

Водночас, до недоліків спрощеної системи оподаткування, обліку та звітності можемо віднести: неузгодженість нормативно-правової бази, неможливість використання спрощених процедур оподаткування для підприємств, які на невелику суму перевищують поріг за масштабами діяльності, тобто обмеженість граничних обсягів доходів суб'єктів господарювання та авансованість єдиного податку, попри те, що не враховано, чи буде фактично отримано дохід від здійснення господарської діяльності за звітний період тощо.

В умовах сьогодення, на виконання Указу Президента України від 17.10.2019 р. № 761/2019 «Про невідкладні заходи щодо забезпечення сприятливих умов для діяльності фізичних осіб – підприємців» прийнято Закон України «Про внесення змін до Податкового кодексу України щодо вдосконалення адміністрування податків, усунення технічних та логічних неузгодженостей у податковому законодавстві», який зокрема змінює граничні розміри обсягів доходів суб'єктів господарювання I, II та III груп спрощеної системи оподаткування [4]. Зазначений Закон наразі знаходиться на підписі у Президента.

Звертаємо увагу, що переважна більшість членів Верховної Ради України висловилась на підтримку необхідності перегляду розмірів граничних обсягів доходів фізичних осіб - підприємців I, II та III груп спрощеної системи оподаткування, оскільки протягом 2015-2019 років збільшився розмір мінімальної заробітної плати у 3,4 рази (з 2019 грн до 4173 грн), ставки податку для платників III групи збільшено з 2 до 3 % (для платників ПДВ) та з 4 до 5 % (для неплатників ПДВ), а також за період з 2015 року по 2019 рік індекс споживчих цін в Україні за розрахунками Мінекономіки склав 201,1% [5].

Зміни передбачають підвищення лімітів обсягів доходів суб'єктів господарювання, які перебувають на спрощеній системі оподаткування, а зокрема: для I групи – з 300 тис. грн. до 1 млн. грн., для II групи – з 1,5 млн. до 5 млн. грн., для III групи – з 5 млн. до 7 млн. грн. [4].

На нашу думку, прийнятий законопроєкт має значні позитивні аспекти, що полягають у зменшенні тінізації економіки та підвищенні ефективності

функціонування спрощеної системи оподаткування, обліку та звітності для суб'єктів господарювання.

Підсумовуючи все вище зазначене, можемо зробити висновок, що на сучасному етапі спрощена система оподаткування, обліку та звітності має як негативні аспекти функціонування, так і позитивні. Варто зазначити, що у сучасній політичній, економічній та соціальній ситуації держави та у період євроінтеграційних процесів потребує удосконалення зазначеної системи оподаткування, що передусім полягає в усуненні неузгодженостей та удосконаленні нормативно-правового регулювання, що стосуються єдиного податку, зменшення податкового навантаження та розробленні інструментів стимулювання розвитку підприємництва тощо.

СПИСОК ВИКОРИСТАНИХ ДЖЕРЕЛ

1. Податковий кодекс України: Закон від 02.12.2010 № 2755-VI // База даних «Законодавство України» / ВР України. URL: https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/2755-17 (дата звернення: 20.03.2020).
2. Хромушина Л.А. Спрощена система оподаткування в Україні: реалії, проблеми та перспективи застосування // Л.А. Хромушина / Миколаївський національний університет імені В.О. Сухомлинського. Випуск 14. 2016. С. 875-879.
3. Коба О. В. Порівняльний аналіз загальної та спрощеної системи оподаткування: особливості застосування, проблеми та напрями їх вирішення / О. В. Коба, Ю. Л. Шинкар // Науковий вісник Ужгородського національного університету : серія: Міжнародні економічні відносини та світове господарство / голов. ред. М. М. Палінчак. Ужгород, 2019. Вип. 25, Ч. 1. С. 116-120.
4. Про внесення змін до Податкового кодексу України щодо вдосконалення адміністрування податків, усунення технічних та логічних неузгодженостей у податковому законодавстві: Проект Закону від 30.08. 2019 № 1210 // База даних «Законодавство України» / ВР України. URL:

https://w1.c1.rada.gov.ua/pls/zweb2/webproc4_1?pf3511=66520 (дата звернення: 20.03.2020).

5. Офіційний веб-сайт Міністерства розвитку, економіки, торгівлі та сільського господарства. URL: https://www.me.gov.ua/News/Detail?id=8ae75c68-3e7e-483e-a7d0-2dacf240eaef (дата звернення: 20.03.2020).

Мельник Лідія Василівна
здобувач першого(бакалаврського)рівня
Науковий керівник:
Сластьоненко Оксана Олександрівна
к. ю.н., доцент, с.н.с., доцент кафедри фінансового права
Університету державної фіскальної служби України

ОРГАНІЗАЦІЙНО-ПРАВОВИЙ МЕХАНІЗМ РОЗВИТКУ МИТНОЇ СПРАВИ В УКРАЇНІ

До переліку сучасних тенденцій здійснення митної справи в Україні на думку науковців належить: розвиток процедур торгівлі, скорочення часу, який суб'єкти зовнішньоекономічної діяльності витрачають для виконання митних формальностей, зростання безпеки каналів поставок; розширення ролі митних органів на кордоні, посилення безпеки, захист суспільства від ввезення небезпечних та шкідливих вантажів; зростання відповідальності митних органів під час розширення міжнародної лібералізації торгівлі та для протидії недобросовісній конкуренції; зростання переліку, складності та обсягу функцій митниці; зміщення акценту діяльності митних органів у бік автоматизації та управління ризиками [4, с.31]. Кожен із зазначених чинників здійснення митної справи потребує організаційного і правового супроводу. Для того, щоб, наприклад, законодавче закріплення максимальної тривалості митного оформлення було справді гарантоване від порушення з боку посадової особи митниці, а розширення підстав для притягнення останніх до юридичної відповідальності поєднувалося з наданням правових можливостей виконувати передбачені Митним кодексом України функції та завдання, автоматизація прийняття посадовою особою митниці управлінського рішення не припускала розширення можливостей для службового зловживання тощо. Таким чином, ідеться про створення ефективного механізму державного управління митною справою, здатного реалізовувати постулат «митниця для людини». Для цього потрібен сталий і послідовний процес модернізації, який має забезпечити

динаміку розвитку митного законодавства, що регулює відповідні митні процеси, формування сучасної митної адміністрації, створення належних умов реалізації митних процесів та процедур.

Теоретичною основою дослідження питань подальшого розвитку митної справи займалися О.П. Федотова, Н.М. Блинов, І.Г. Бережнюк, Б.М. Габричидзе, Є.В. Додін, Ю.М. Дьомін, О.Д. Єршов, С.В. Ківалов, Б.А. Кормич, А.В. Мазур, П.В.Пашко та інші. Однак, питання удосконалення організаційно-правового механізму розвитку митної справи в Україні потребують додаткових досліджень.

Організаційну складову митної справи становить відповідна діяльність, спрямована на «внутрішню упорядкованість, узгодженість взаємозалежних елементів цілого (системи)», в даному разі – митної справи як комплексного (системного) державно-правового явища. Організувати митну справу – це передусім створити необхідні й належні умови для її здійснення і досягнення ключової мети – реалізації відповідної державної політики [3, с.65]. Відповідно до статті 5 МК України, «державна митна політика є системою принципів та напрямів діяльності держави у сфері захисту митних інтересів та забезпечення митної безпеки України, регулювання зовнішньої торгівлі, захисту внутрішнього ринку, розвитку економіки України та її інтеграції до світової економіки. Державна митна політика є складовою державної економічної політики» [1]

Правова форма управління митною справою – ззовні виражена і юридично оформлена дія органу державного управління митною справою або його посадової особи, що здійснюється в межах компетенції та викликає певні правові наслідки. У сфері державного регулювання митної справи можна виділити правові форми управлінської діяльності, а саме:

1. Видання нормативно-правових актів. До них належать закони, нормативно-правові акти Президента України, постанови та розпорядження Кабінету Міністрів України, інші підзаконні нормативні правові акти.

2. Видання індивідуальних правових актів. Наприклад, наказу про призначення особи на посаду інспектора митниці чи присвоєння спеціального звання.

3. Укладення адміністративних договорів. Як приклад можна навести Генеральну угоду про співробітництво та організацію взаємовідносин Держмитслужби України і Державної адміністрації залізничного транспорту України.

4. Учинення дій юридичного характеру. Так, перевірка посадовою особою митного органу документів, необхідних для здійснення митного оформлення товарів, проведення огляду товарів, що переміщуються через митний кордон, прийняття митної декларації. [2, с. 208]

Неправові форми державного управління митною справою не пов'язані з реалізацією державно-владних повноважень виконавчої влади, хоча й сприяють їх здійсненню. До них належать:

1) здійснення митними органами організаційних заходів, що передбачає: інформування та консультування з питань митного законодавства; роз'яснення зацікавленим особам вимог чинного законодавства, надання їм стислої інформації щодо основних положень нормативних актів; інформування населення про результати своєї діяльності; проведення перевірок оперативно-службової діяльності підпорядкованих митних органів; надання практичної допомоги підпорядкованим митним органам, структурним підрозділам; видання методичних матеріалів з роз'ясненням процедури застосування норм митного законодавства; узагальнення практики застосування митного законодавства тощо;

2) виконання матеріально-технічних операцій, що забезпечують ефективність діяльності системи державного управління митною справою. Прикладами виконання митними органами матеріально-технічних операцій є документування діяльності митних органів; збирання та обробка митними органами даних митної статистики зовнішньої торгівлі, спеціальної митної статистики; збирання, аналіз і схематизація цінової інформації та формування бази даних про ціни на товари для визначення митної вартості й митної оцінки ідентичних та аналогічних товарів, що переміщуються через митний кордон

України; розробка, впровадження та експлуатація автоматизованих програм, програмного забезпечення тощо [5, с. 457]

В результаті проведеного дослідження можемо зробити висновок, що організаційно-правовий механізм митної справи формується й практично функціонує в умовах тривалої та неоднозначної практики пошуку її оптимальної моделі. Організаційну складову митної справи становить відповідна діяльність, спрямована на «внутрішню впорядкованість, узгодженість взаємозалежних елементів цілого (системи)», в даному разі – митної справи як комплексного державно-правового явища. Невід'ємним елементом здійснення й подальшого розвитку митної справи виступають митні органи, стратегічним орієнтиром реформування яких мають стати не політична кон'юнктура, а чинна Конституція України, норми Митного кодексу України. Удосконалення і стабільність митного регулювання повинні стати основним механізмом модернізації підходів до формування нової концепції в митній справі. Найважливішим напрямком розвитку повинно стати максимально широке впровадження інформаційних технологій у процедуру митного оформлення та митного контролю, це обумовлено передусім необхідністю прискорення і спрощення митних формальностей, а також зниженням економічних витрат.

СПИСОК ВИКОРИСТАНИХ ДЖЕРЕЛ:

1. Митний кодекс України: Відомості Верховної Ради України. URL: https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/4495-17. (дата звернення 18.03.2020)

2. Левченко С. Г. Правові основи реалізації адміністративних повноважень у державній митній справі : дис.. … канд. юрид. наук : 12.00.07. Одеса : НУ ОЮА, 2014. – 208 с.

3. Ченцов В. В. Атрибутивні параметри розвитку митної системи. Київ: Вісник Академії митної служби України. Серія: "Державне управління". – 2013. – № 1 (8). – С. 63–68.

4. Калаянов Д. П. Ґенеза поняття адміністративної діяльності у сфері держав- ної митної справи. Харків :Митна справа. – 2014. – № 4. – С. 27–33.

5. Федотов О. П. Адміністративно-правова концепція здійснення державної митної справи: теорія та практика дис. ... доктора юрид. Наук. Одеса : НУ ОЮА, 2016. – 457с.

Мороз Діана Адамівна
Ліщук Юлія Геннадівна
студентки 4 курсу юридичного факультету
Університету державної фіскальної служби України
Науковий керівник:
Сластьоненко Оксана Олександрівна
к. ю.н., доцент, с.н.с.,
доцент кафедри фінансового права
Університету державної фіскальної служби України

ШЛЯХИ УДОСКОНАЛЕННЯ АДМІНСТРУВАННЯ АКЦИЗНОГО ПОДАТКУ В УКРАЇНІ

На сучасному етапі реформування податкової системи України важливим завданням є адаптація вітчизняних норм до норм Європейського Союзу, гармонізація податкового законодавства, а також усунення наявних недоліків з урахуванням зарубіжного досвіду. Це питання стосується й акцизного оподаткування в Україні. Значний фіскальний потенціал акцизного податку, обумовлює необхідність пошуку шляхів удосконалення механізму його справляння та адміністрування. Фіскальна потужність акцизного податку та його значний регулюючий потенціал зумовили інтерес до механізму справляння цього платежу з боку науковців.

Теоретичним та методологічним аспектам акцизного оподаткування присвячені праці таких вітчизняних вчених: В.Л. Андрущенка, Г.В. Бех, П.М. Боровик, П.К. Бечко, В.І. Довгалюк, А.В. Пислиця, Л.П. Сідельникова, Ю.Ю. Слободянюк, І.І. Хлєбнікової, Є.В. Хорошаєв. Цю проблему також розглядали ряд таких вітчизняних юристів як: Ю.А. Тихомиров, М.М. Гродзинський, В.Ф. Бойко та інші. Однак, удосконалення шляхів адміністрування акцизного податку сьогодні потребує додаткових досліджень.

Правове регулювання акцизного податку в Україні здійснюється відповідно до розділу VI Податкового кодексу України. В п. 14.1.4 ст. 14 ПКУ

акцизний податок визначається як непрямий податок на споживання окремих видів товарів (продукції), визначених цим Кодексом як підакцизні, що включається до ціни таких товарів (продукції) [1].

Акцизний податок є один з основних непрямих податкових платежів, який відіграє значну роль в наповненні державного бюджету. Не зважаючи на суттєве вдосконалення механізму справляння акцизного податку, що відбулось в Україні в результаті прийняття Податкового кодексу та внесення низки змін до цього нормативно-правового акту, сучасний порядок адміністрування даного податку і нині потребує вдосконалення.

До основних проблем, які варто подолати в напрямі гармонізації акцизного податку, слід віднести такі:

– неузгодженість ставок щодо підакцизних товарів в реаліях вітчизняної податкової системи та фіскальної системи ЄС;

– неточності та неспівпадіння визначення об'єктів оподаткування в даних системах;

– існування схем ухилення від сплати акцизного податку та контрабанди товарів;

– існування та розвиток «тіньового» сектору економіки тощо.

У зв'язку з підписанням економічної та секторальної частин угоди «Про асоціацію між Україною та ЄС» перше, на що слід звернути увагу це на поступове наближення ставок акцизного податку до розмірів відповідних ставок в Європі. При неминучості підвищення ставок акцизного податку на тютюнові вироби відповідно до вимог та норм Європейського Союзу, варто мінімізувати ріст контрабанди даної продукції на територію України з країн, де акцизи та ціни на неї значно нижчі, шляхом поетапного та підвищення ставок акцизного податку з врахуванням економічної ситуації в країні.

Окрім того, в Україні слід підвищити середній розмір ставок акцизного податку до середнього по регіону. Так як, підакцизні товари та продукція в основному є шкідливими для їх постійного споживання населенням, і однією з

основних функцій держави через використання механізму акцизного оподаткування є забезпечення зниження рівня їх споживання в державі.

Ще одне питання, яке потребує першочергової уваги, це питання встановлення пільг при оподаткуванні акцизним податком. Система встановлення пільг в країнах ЄС має конкретне спрямування – підтримку виробництва національного продукту. Тому, в Україні доцільним було б переглянути систему надання пільг по сплаті акцизного податку в напрямі наближення до норм ЄС та їх формування.

Також, важливо удосконалити процедуру адміністрування акцизного податку і в напрямі спрощення звітності, електронізації документообігу та автоматизації сервісів, запровадженні електронної акцизної марки, контролю за цільовим використанням податкових пільг. На сьогодні це є актуальним в умовах «діджиталізації» України.

На думку І.І. Хлєбнікової, однією з нагальних проблем у сфері акцизного оподаткування є забезпечення належного контролю за переміщенням тютюнових виробів задля боротьби з контрабандою та запобігання ухиленню від сплати акцизів [2, с. 334].

До основних практичних шляхів удосконалення акцизного оподаткування в умовах європейської гармонізації І.І. Хлєбнікова пропонує зарахувати:

– поступове наближення ставок акцизного податку на тютюнові вироби до відповідних ставок ЄС;

– узгодження з європейськими вимогами визначення та класифікації спирту і алкогольних напоїв за п’ятьма категоріями; розширення сфери застосування нульової ставки акцизного податку;

– скасування акцизного податку з реалізації через роздрібну торговельну мережу низки підакцизних товарів тощо [3, с. 13].

Підсумовуючи вищесказане, можна окреслити низку пріоритетних напрямів удосконалення акцизного оподаткування в Україні, а саме: гармонізувати законодавчу базу до стандартів ЄС щодо акцизного оподаткування; удосконалити методи контролю виробництва та обігу

підакцизних товарів, а також протидію контрабанді зазначених товарів; поетапно підвищити ставки акцизного податку до досягнення ними рівня оподаткування в Європі; збільшити роль екологічного чинника в практиці акцизного оподаткування за прикладом більшості країн Європи; систематизувати та уніфікувати методологічні підходи в законодавстві щодо акцизного оподаткування.

Порушена проблематика потребує подальших досліджень, результати яких мають бути враховані під час розроблення науково-обґрунтованих підходів до реформування чинної системи справляння та адміністрування акцизного податку. Це забезпечить, зростання споживчого попиту на внутрішньому ринку та одночасного збільшення сукупних податкових надходжень до бюджетів усіх рівнів та цільових фондів держави.

Отже, реформування акцизного податку в Україні в умовах наближення до стандартів Європейського Союзу передбачає ряд послідовних дій в напрямі удосконалення адміністрування та справляння акцизного податку.

СПИСОК ВИКОРИСТАНОЇ ЛІТЕРАТУРИ

1. Податковий Кодекс України: Закон України від 02.12.2010. (редакція від 07.03.2020) № 2755 VI. URL: https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/2755-17 (дата звернення 15.04.2020).

2. Хлєбнікова І.І. Механізми контролю за обігом тютюнових виробів в країнах ЄС. *Збірник наукових праць Університету державної фіскальної служби України*: 2017. № 2. С. 316−336.

3. Хлєбнікова І.І. Фіскальні та регулятивні ефекти акцизного оподаткування в Україні: автореф. дис. канд. екон. наук: 08.00.08. Ірпінь, 2018. С. - 20 .

Музиченко Аліна Валеріївна
студентка групи ПБК 16-7, ННІ Права
Ковтун Валентина Миколаївна
к.ю.н., доцент кафедри фінансового права
Університету державної фіскальної служби України
Ірпінь, Україна

ПОДАТКОВА ПОЛІТИКА: СУЧАСНИЙ СТАН ТА НАПРЯМИ РОЗВИТКУ

На сучасному етапі розвитку, податкова система України являється важливою внаслідок необхідності всебічного реформування економіки України, підвищення рівня фінансової безпеки країни, зміцнення її фінансових можливостей. Формування податкової політики та подальша її реалізація має важливе значення та вирішальний вплив на податкову систему держави. Адже саме завдяки сформованій податковій політиці встановлюються ті чи інші податки, надаються податкові пільги, встановлюються ставки податків тощо.

Податкова політика - найбільш активний важіль державного регулювання соціально-економічного розвитку, інвестиційної стратегії, зовнішньоекономічної діяльності, структурних змін у виробництві, прискореного розвитку пріоритетних галузей [1]. У зв'язку з цим актуальним залишається завдання забезпечити формування системи оподаткування, яка сприяла б розвитку економіки, формуванню повноцінних суб'єктів ринку з одночасним поступовим вирішенням проблеми скорочення дефіцитності бюджету та досягнення фінансової стабілізації з подальшим переходом до економічного зростання.

Необхідно зазначити, що окремі питання бюджетної та податкової політики, їх місця в державному регулюванні економіки розглядали в своїх працях як вітчизняні, так і зарубіжні науковці, а саме: В.Л. Андрущенка, Л.Я. Бенч, Ю.О. Волкова, Ю.Б. Іванова, І.М. Іваська, Л.О.Кизилової, О.Ю. Кудріної,

І.О. Лютого, О.В. Отрошко, С.В. Онишко, О.М. Ковалюк, А. Сміт, Д. Рікардо, В.М. Пушкарева, І.І. Янжулта інші.

Держава може впливати на хід економічного життя, лише маючи у розпорядженні певні грошові кошти. Їх повинні надати усі зацікавлені у виконанні функцій держави сторони - громадяни і юридичні особи. Для цього і існує система податків, тобто обов'язкових платежів державі.

За допомогою податкової системи держава активно втручається в "роботу" ринку, регулює розвиток виробництва, сприяючи прискореному зростанню одних галузей або форм власності і " погіршенню" інших. Держава формує свої доходи і цілеспрямовано впливає на економіку. Найбільш поширені наступні методи податкового регулювання: зміна маси податкових надходжень; заміна одних способів або форм обкладення іншими; диференціація ставок податків; зміна податкових пільг і знижок; зміна сфер поширення податків та ін.[2, с.332].

Податки є необхідною ланкою економічних відносин у суспільстві і є основною формою доходів держави, а також не менш важливим важелем економічного впливу держави на суспільне виробництво. Необхідно зазначити, що Державний бюджет України формується у середньому на 79% за допомогою податкових надходжень. Проте цього недостатньо, оскільки за європейськими нормами неподаткові надходження у структурі бюджету держави мають складати не більше, ніж 5% [3]. Це свідчить про неоптимальну структуру доходів бюджету.

Через оподаткування формуються фонди, за рахунок яких держава:

- фінансує деякі витрати на просте і розширене відтворення в народному господарстві;

- фінансує соціальні програми;

- пенсійного і соціального забезпечення, освіти, охорони здоров'я та ін.;

- забезпечує свою оборону і безпеку;

- утримає законодавчі, виконавчі і судові органи державної влади і управління;

- надає кредити і безвідплатну допомогу іншим країнам.

Слід відзначити, що основні засади формування вітчизняної державної політики закріплені в українському законодавстві. Між відповідними органами влади розподілені права й обов'язки щодо формування, реалізації та контролю за виконанням державної політики. Законодавством встановлено, що Кабінет Міністрів України забезпечує проведення податкової політики. Держава розробляє, приймає та реалізує податкову політику через систему відповідних державних органів задля досягнення певної мети. Вочевидь, податкова політика й податкова система мають чітку цілеспрямованість на вирішення конкретних завдань і проблем, які безпосередньо пов'язані з існуванням держави загалом, оскільки, лише маючи необхідний рівень доходів, держава спроможна виконувати свої функції та завдання.

Податкова політика держави ґрунтується на таких принципах:

1. сума сплаченого податку повинна бути еквівалентною вартості отримуваних від держави благ і послуг;
2. об'єктом оподаткування може бути тільки дохід, а не його джерело і розмір витрат;
3. податок має бути пропорційним доходові;
4. усі податки повинні мати цільове призначення;
5. умови оподаткування мають бути простими і зрозумілими платникові;
6. платники податків мають бути проінформовані урядом про використання сплачених ними податків;
7. нові податки вводяться тільки на покриття відповідних витрат, а не для ліквідації бюджетного дефіциту [4, с.22].

Таким чином, з урахуванням сучасних економічних умов, ми можемо стверджувати, що основним пріоритетом податкової політики в перспективі має стати: створення сприятливих умов для розвитку підприємницької та інвестиційної діяльності, а також їх ефективного захисту.

Для реалізації пріоритетів розвитку податкової політки, необхідно здійснювати комплекс стимулюючих заходів, які передбачають: зниження

податкового тиску, стимулювання інноваційної діяльності, сприяння розвитку малого підприємництва, підвищення фіскальної ефективності податків за рахунок розширення податкової бази, поліпшення адміністрування, зменшення масштабів ухилення від сплати податків, декриміналізація податкового законодавства.

СПИСОК ВИКОРИСТАНИХ ДЖЕРЕЛ

1. Борисенко О. С. Місце податкової політики у системі державного регулювання економіки / О. С. Борисенко // Трансформація фінансових відносин : матеріали IV міжнародного симпозіуму (Харків, 10 лист. 2011 р.) МФУ, ХІФ УДУФМТ. Х, 2015. – С. 332-333.
2. Ільяшенко В. А. Податкова політика в системі регулювання соціально- економічного розвитку держави / В. А. Ільяшенко // Економіка та держава. 2018. №8. С. 22-24.
3. Клівіденко Л. М. Вплив податкової політики на тіньову економіку України / Л. М. Клівіденко, Ю. Б. Прокопишин Формування ринкових відносин в Україні. 2012. №6. С. 111-114.
4. Соколовська А. М. Формування податкової політики в умовах невизначеності / А. М. Соколовська // Фінанси України. 2012. №11. С. 44-51.

Нестерчук М.Д.
Ніколайчук А.В.
здобувачі першого (бакалаврського) рівня
Науковий керівник:
Сластьоненко О. О.
к.ю.н, доцент с.н.с, доцент кафедри фінансового права
Університет державної фіскальної служби України
м. Ірпінь, Київська область, Україна

АДАПТАЦІЯ МИТНОГО ЗАКОНОДАВСТВА УКРАЇНИ В КОНТЕКСТІ ЄВРОПЕЙСЬКОЇ ІНТЕГРАЦІЇ

Митне законодавство України проходить процес становлення і удосконалення. На шляху правотворчого процесу виникає чимало перешкод, обумовлених об'єктивними та суб'єктивними чинниками. Саме тому правове регулювання митної справи, вдосконалення механізму здійснення митної політики, зростання ролі митних органів у захисті економічних інтересів України вимагають ґрунтовних наукових досліджень. Дослідженню проблем адаптації митного законодавства України до вимог ЄС у науковій літературі приділялося достатньо уваги. Треба відмітити, що деякі аспекти теми досліджувались у роботах Андрійчука В., Висоцького А., Гончарук О., Денисова В., Додіна Є., Дубініна А., Єгорова О., Ківалова С., Кляна Ф., Кормича Б., Перепелкіна С., Сіденка В., Мазура А., Мокія А., Федотова І., Філатова В. та інших. Однак, питання удосконалення митного законодавства України та його адаптація до міжнародних стандартів потребують додаткових досліджень. Тому, метою нашого дослідження є визначення основних напрямів адаптації національного митного законодавства до міжнародних стандартів в процесі євроінтеграції.

Наближення національного митного законодавства до стандартів ЄС загалом має закономірний та поетапний характер розвитку. Сучасна історія українського митного законодавства завжди зазнавала впливу європейських тенденцій та змінювалась відповідно до них. Національне митне законодавство

формується в контексті глобалізації адміністративного права. Після підписання Україною Угоди про Асоціацію національне законодавство отримало нові виклики в контексті наближення та реалізації європейських стандартів на теренах України, а тому наближення митного законодавства України до стандартів ЄС та їх реалізація в Україні є процесом його еволюційного розвитку [3].

Адаптація митного законодавства до законів ЄС має створити правову базу для майбутнього членства України в Митному союзі Європи. Адже повна відповідність правової національної митної системи законодавству ЄС, як уже зазначалося, є обов'язковою умовою для вступу до Європейського Союзу будь-якої країни кандидата [2].

На шляху реалізації європейського вибору адаптація законодавства України здійснюється у трьох основних напрямах, а саме відповідно до:

- відповідних норм міжнародного права;
- стандартів регулювання ЄС;
- національних норм і стандартів регулювання європейських держав.

На думку В. Я. Настюка, основними напрямами розвитку митного законодавства, реалізація яких дозволить йому стати категорією правової держави відповідно до вимог євроінтеграції, є:

– забезпечення соціальної справедливості у сфері митної справи;

– забезпечення стабільності митного законодавства;

– вироблення загальновизнаних стандартів митної діяльності держави;

– забезпечення належного митного контролю [4, с. 110].

Поступовій адаптації митного законодавства України до міжнародних стандартів та норм у сфері митного регулювання сприяє те, що на практиці цих норм та вимог дотримуються навіть без офіційного приєднання до міжнародних митних угод [2].

Одним з основних напрямів розвитку національного митного законодавства, є адаптація його до законодавства ЄС, оскільки Україна

визначила одним з пріоритетів своєї зовнішньої політики інтеграцію в європейські структури й участь у загальноєвропейських процесах [1].

Адаптація законодавства України до законодавства ЄС полягає у зближенні із сучасною європейською системою права, що забезпечить розвиток політичної, підприємницької, соціальної, культурної активності громадян України, економічний розвиток держави у рамках ЄС і сприятиме поступовому зростанню добробуту громадян, приведенню його до рівня, що склався у державах-членах ЄС. Адаптація законодавства України передбачає реформування її правової системи та поступове приведення у відповідність із європейськими стандартами і охоплює приватне, митне, трудове, фінансове, податкове законодавство, законодавство про інтелектуальну власність, охорону праці, охорону життя та здоров'я, навколишнє природне середовище, захист прав споживачів, технічні правила і стандарти, транспорт, а також інші галузі, визначені Угодою про партнерство та співробітництво. Важливим чинником реформування правової системи України слід вважати участь України у конвенціях Ради Європи, які встановлюють спільні для цієї організації та ЄС стандарти [2].

Наближенню митного законодавства до стандартів ЄС присвячена глава 5 розділу IV та додаток XV Угоди. Так Угода передбачає співробітництво з питань спрощення митних процедур та формальностей та протидію шахрайству. Підписаний в рамках співробітництва Протокол про взаємну адміністративну допомогу в митних справах створює умови для забезпечення належного застосування митного законодавства та протидії його порушення адже сторони погодилися надавати одна одній інформацію потрібну для розслідувань митних правопорушень на території іншої сторони, що фактично створює єдину систему митного контролю. Відповідно до статті 486 Угоди з 1 листопада 2014 р. здійснювалося її тимчасове застосування до моменту набрання нею чинності. 1 вересня 2017 року після тривалого процесу ратифікації Угода про асоціацію між Україною та ЄС набула чинності у повному обсязі [5].

На підставі вищенаведеного можемо зробити висновок, що процес адаптації митного законодавства України набуває сьогодні ще більшої актуальності. Це пов'язано з тим, що вирішення зобов'язань, які взяла на себе Україна перед ЄС відповідно до Угоди про асоціацію, переважно залежить від стану та рівня процесу адаптації. Під час процесу адаптації митного законодавства України перед юридичною наукою стоїть значна кількість невідкладних завдань. Серед вказаних завдань можна виділити як методологічні, що пов'язаних з осмисленням сучасної специфіки розвитку митно-правових відносин у світі, так і науково-практичні, які зумовлені перебудовою юридичного мислення пострадянського періоду. Конкретизацію цих завдань слід бачити в опануванні принципів і тенденцій сучасного міжнародного митно-правового регулювання та засвоєнні уроків вітчизняної історії.

СПИСОК ВИКОРИСТАНИХ ДЖЕРЕЛ

1. Биков І. О. Актуальні питання концепції наближення митного законодавства України до стандартів ЄС. Національний університет «Одеська юридична академія», Україна: 2018 р. 5-9 с.
2. Мароха В., Олійник Н., Омельченко О., Мазур А., Полонський О., Ропотан О. Митне регулювання в ЄС та Україні: порівняльно-правове дослідження : наук.- практ. посіб. / за наук. ред. А.В. Мазура. – К. : ТОВ Ніка-Принт, 2017. 287 с.
3. Дьомін Ю. М. Еволюція митного законодавства України з урахуванням митної політики держави (методологічні аспекти) / Вісник Луганського державного університету внутрішніх справ. 2007. – Спец. вип. № 3. – 2016. 57-63 с.
4. Настюк В. Я. Особливості методу правового регулювання митних відносин в умовах Євроінтеграції / Митна політика України в контексті Європейського вибору. Проблеми та шляхи їх вирішення : матеріали Наук.-практ. конф. (м. Дніпропетровськ, 20–21 лист. 2003 р.) – Дніпропетровськ, 2003. 109–111 с.

5. Угода про асоціацію між Україною, з однієї сторони, та Європейським Союзом, Європейським співтовариством з атомної енергії і їхніми державами-членами, з іншої сторони: Закон України від 16.09.2014 р. № 1678-VII. URL :https://www.kmu.gov.ua/diyalnist/yevropejska-integraciya/ugoda-pro-asociacyu (дата звернення: 10.03.2020).

Петренко Тетяна Миколаївна,
Сивко Каріна Русланівна
здобувачі першого (бакалаврського) рівня
Науковий керівник: Фоменко Ю.О.
к. ю.н., старший викладач
кафедри фінансового права, УДФС України

УМОВИ НАДАННЯ ОСВІТНЬОЇ СУБВЕНЦІЇ

У сучасних умовах концентрації фінансових ресурсів на державному рівні при постійному дефіциті коштів місцевих бюджетів роль головного балансуючого інструменту виконують міжбюджетні трансферти. З їх допомогою створюються відповідні умови, які регулюють розвиток ринкових процесів у регіоні в потрібному державі напрямі. Одним з таких інструментів вирівнювання виділяють освітню субвенцію.

Цей трансферт надається місцевим бюджетам державою, з метою фінансового забезпечення реалізації повноважень органами місцевого самоврядування у сфері освіти. Освітня субвенція спрямовується на оплату праці з нарахуваннями педагогічних працівників у таких типах навчальних закладів:

1) початкові школи, гімназії, ліцеї (крім дошкільних підрозділів, відділень, груп);

2) спеціальні школи, санаторні школи;

3) спеціалізовані мистецькі школи (школи-інтернати), школи-інтернати (ліцеї-інтернати) спортивного профілю, військові (військово-морські) ліцеї, ліцеї з посиленою військово-фізичною підготовкою, наукові ліцеї, наукові ліцеї-інтернати, гімназії та ліцеї, у складі яких є інтернати з частковим або повним утриманням учнів;

4) дитячі будинки, навчально-реабілітаційні центри, інклюзивно-ресурсні центри;

5) заклади професійної (професійно-технічної) освіти державної та комунальної власності в частині забезпечення видатків на здобуття повної загальної середньої освіти;

6) заклади фахової перед вищої освіти і коледжі державної та комунальної власності в частині забезпечення видатків на здобуття повної загальної середньої освіти[2].

Як відомо, освітня субвенція розподіляється між відповідними бюджетами на основі формули, яка розробляється Міністерством освіти та науки та затверджується Урядом. Відповідно до п. 10 Прикінцевих положень Закону про державний бюджет-2020 Кабінету міністрів України доручено до 01.02.2020 р. опрацювати питання щодо збільшення освітньої субвенції, здійснивши її розподіл між місцевими бюджетами з урахуванням уточненого параметра кількості учнів усіх типів закладів загальної середньої освіти станом на 05.09.2019 р. та забезпечивши внесення відповідних змін до формули розподілу освітньої субвенції між місцевими бюджетами.

Наразі нею передбачено, що розподіл обсягу освітньої субвенції між місцевими бюджетами здійснюється, зокрема, на підставі:

1) контингенту учнів усіх типів закладів загальної середньої освіти станом на 5 вересня року, що передує поточному бюджетному періоду;

2) контингенту учнів групи VI станом на 1 січня року, що передує плановому бюджетному періоду, та контингенту студентів групи VII станом на 1 жовтня року, що передує плановому бюджетному періоду;

3) коригуючи коефіцієнти[3].

Інсайдери зазначають, що це дозволить врегулювати питання справедливого розподілу коштів відповідно до реальної кількості учнів та збільшить обсяг освітньої субвенції для окремих громад, також збереже власні кошти громад та частково вирішить питання з дефіцитом освітньої субвенції.

Перерахування освітньої субвенції з державного бюджету місцевим бюджетам здійснює Казначейство України у відповідності до Порядку перерахування міжбюджетних трансфертів, затвердженого постановою Кабінету

Міністрів України та Порядку казначейського обслуговування державного бюджету за витратами, затвердженого Міністерством фінансів. Казначейство двічі на місяць до 10 і до 25 числа місяця перераховує субвенцію на рахунки місцевих бюджетів, відкриті в органах Казначейства, згідно з розписом державного бюджету [4].

Загалом же, в умовах сьогодення стан фінансування видатків органів місцевого самоврядування на виконання функцій і завдань у межах власної компетенції та реалізації делегованих центральною владою повноважень є надзвичайно складним, а нинішню структуру наповнення місцевих бюджетів не можна вважати досконалою. Натомість ці бюджети повинні функціонувати як злагоджений механізм, забезпечуючи відповідність фінансових ресурсів запланованим асигнуванням. З цією метою вміле використання інструментів фінансового вирівнювання територій надасть змогу не тільки наділити органи місцевого самоврядування необхідними важелями, а й забезпечити їх спроможність до розвитку.

СПИСОК ВИКОРИСТАНИХ ДЖЕРЕЛ

1. Бюджетний кодекс України: Закон України від 08.07.2010 р. №2456-VI.*Відомості Верховної Ради України (ВВР).* URL: https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/2456-17 [Дата звернення: 05.04.2020].

2. Про внесення змін до Порядку та умов надання освітньої субвенції з державного бюджету місцевим бюджетам: Постанова Кабінету Міністрів України від 19.02.2020. URL: https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/137-2020-п [Дата звернення: 05.04.2020].

3.Про внесення змін доформули розподілу освітньої субвенції між місцевими бюджетами : Постанова Кабінету Міністрів України від 19.02.2020. URL: https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/114-2020-п [Дата звернення: 05.04.2020].

4. Письменний В. В. Міжбюджетні трансферти як інструмент фінансового вирівнювання територій. *Економіка та держава*. 2017. № 6. С. 24–30.URL:

http://irbisnbuv.gov.ua/cgibin/irbis_nbuv/cgiirbis_64.exe?C21COM=2&I21DBN=UJRN&P21DBN=UJRN&IMAGE_FILE_DOWNLOAD=1&Image_file_name=PDF/ecde_2017_6_7.pdf [Дата звернення: 05.04.2020]

Польовик Людмила Володимирівна
Науковий керівник:
Мельник Олена Петрівна
кандидат юридичних наук, доцент
Університету ДФС України

ПРАВОВІ АСПЕКТИ ЕЛЕКТРОННОГО КАБІНЕТУ ПЛАТНИКА ПОДАТКІВ

Одним із напрямів модернізації інформаційної системи податкових органів є запровадження нового електронного сервісу з надання електронних послуг платникам податків з використанням Інтернет-середовища та єдиного веб-порталу ДФС України – персонального Електронного кабінету платника податків. Електронний сервіс розробляється у складі системи "Податковий блок".

Робота з власним Електронним кабінетом здійснюватиметься платником податків за допомогою підключеного до Інтернет-мережі персонального комп'ютера з використанням стандартних програмно-технічних засобів (браузера, картрідера тощо) за умови авторизації платника податків на веб-порталі.

Електронний кабінет платника податків є захищеним, персоналізованим та безпечним електронним сервісом, який надаватиме безконтактні способи взаємодії платників податків та податкових органів з використанням сучасних інформаційно-комунікаційних технологій [1].

Згідно з Законом України № 1797-VIII від 21.12.2016 року положення Податкового кодексу щодо запровадження роботи електронного кабінету платника податків мали набрати чинності з першого числа місяця, наступного за місяцем впровадження у роботу програмного забезпечення електронного кабінету, але не пізніше 01 січня 2018 року [2]. Станом на січень 2018 року на практиці ДФСУ функціонал електронного кабінету у порівнянні з тим, який закріплено на рівні Податкового кодексу України, реалізований лише частково.

Зокрема, електронний кабінет забезпечує можливість:

перегляду в режимі реального часу інформації про платника податків, даних

оперативного обліку податків та зборів (у тому числі, дані інтегрованих карток платників

податків), даних системи електронного адміністрування податку на додану вартість,

даних системи електронного адміністрування реалізації пального;

заповнення, перевірки та подання податкових декларацій, звітності до контролюючого органу;

реєстрації, коригування податкових накладних/розрахунків в Єдиному реєстрі податкових накладних;

перегляду в режимі реального часу інформації про податкові накладні/розрахунки коригування;

доступу платників податків до системи електронного адміністрування податку на додану вартість;

інформування про статус контрагентів за публічно доступними даними інформаційних ресурсів центрального органу виконавчої влади [3].

Але досі не забезпечено реалізацію наступних функцій електронного кабінету, а саме відсутня можливість:

вибору способу взаємодії через електронний кабінет (17.1.13. ПКУ), та, відповідно, відсутнє поле для електронної адреси платника податків в облікових даних платника податків (14.1.56. ПКУ) [4];

перегляду даних щодо митних платежів;

накладення електронного цифрового підпису посадової особи податкового органу та печатки податкового органу на дані, що відображаються в ЕКПП;

проведення звірки розрахунків із накладенням електронного цифрового посадової особи податкового органу та печатки податкового органу;

управління сумами помилково/надміру сплачених грошових зобов’язань;

адміністративного оскарження рішень податкових органів;

перегляду інформації стосовно рішень про ліквідацію контрагентів та про притягнення контрагентів до відповідальності за порушення податкового законодавства;

внесення змін до облікових відомостей та зняття з обліку;

отримання будь-яких документів із накладенням електронного цифрового посадової особи податкового органу та печатки податкового органу[3].

Отже, взаємодію платників податків з контролюючими органами в електронній формі ЕКПП не в змозі забезпечити повністю з використанням засобів електронного зв'язку, як це передбачено Податковим кодексом України. Але дана система повинна вдосконалюватися і розвиватися, адже має потенціал в майбутньому, якщо дивитися на зарубіжний досвід.

СПИСОК ВИКОРИСТАНИХ ДЖЕРЕЛ

1. Електронний сервіс „Електронний кабінет платника податків" // Державна фіскальна служба України. Офіційний портал. URL: http://sfs.gov.ua/arhiv/modernizatsiya-dps-ukraini/arkchiv/proekt--modernizatsiya-derj/elektronna-kartka/

2. Закон України №1797 від 21.12.16 р. «Про внесення змін до Податкового кодексу України щодо покращення інвестиційного клімату в Україні». Офіційний портал Верховної Ради України. URL: http://zakon5.rada.gov.ua/laws/show/1797-19

3. Електронний кабінет платника податків: від зародження ідеї до втілення її на практиці // КМ Портал. URL: http://kmp.ua/uk/analytics/exclusive/e-cabinet-of-the-taxpayer/#

4. Податковий кодекс України (Відомості Верховної Ради України (ВВР), 2011, № 13-14, № 15-16, № 17, ст.112), поточна редакція від 07.03.2020. Офіційний портал Верховної Ради України. URL: https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/2755-17

Полякова Анастасія Вікторівна
студентка групи ПБі-16-1
Навчально-наукового інституту права
Університету ДФС України
Науковий керівник
Сластьоненко Оксана Олександрівна
к.ю.н, с. н. с., доцент, доцент кафедри фінансового права
Університет державної фіскальної служби України
м. Ірпінь, Київська область, Україна

ПРОБЛЕМИ ПРАВОВОГО РЕГУЛЮВАННЯ РИНКІВ ФІНАНСОВИХ ПОСЛУГ В УКРАЇНІ

Сучасний ринок фінансових послуг в Україні перебуває на стадії, коли тривають процеси його формування. Незважаючи на регулярно здійснювані кроки з реформування ринку фінансових послуг на законодавчому рівні, залишається велика кількість проблем, що потребують негайного вирішення. Серед них – втрата довіри споживачів фінансових послуг та викликане цим падіння головних індикаторів розвитку небанківського сектору ринку фінансових послуг. Існуючий механізм регулювання ринку фінансових послуг нездатний забезпечити стабільність розвитку фінансової системи України. Без достатнього рівня розвитку ринку фінансових послуг неможливе ефективне функціонування економіки країни в цілому, оскільки відсутній адекватний перерозподіл фінансових ресурсів. Це викликає необхідність створення дієвого механізму регулювання ринку фінансових послуг, який би забезпечив ефективне його функціонування.

Науковцями, які розглядали питання щодо державного регулювання ринку фінансових послуг, є І.А. Бланк, Р.Й. Бачо, Н. Внукова, О. В. Клименко. Н.С. Кузнєцова, В.П. Левченко, К.В. Масляєва, В.І. Міщенко, С.В. Науменкова, В.В. Поєдинок, В.І. Полюхович, В.П. Приходько, Л.А. Савченко, В.П. Ходаківська. Однак, проблеми врегулювання ринку фінансових послуг

потребують додаткових осліджень. Тому, метою даної роботи є виявлення особливостей та недоліків сучасного державного регулювання ринку фінансових послуг в Україні, характеристика головних нормативно-правових актів, відповідно до положень яких відбувається регулювання процесу надання фінансових послуг в Україні та внесення пропозицій по їх удосконаленню.

Державне регулювання ринків фінансових послуг полягає у здійсненні державою комплексу заходів, спрямованих на регулювання та нагляд за ринками фінансових послуг для захисту інтересів споживачів фінансових послуг та запобігання кризовим явищам [1].

Сьогодні, із розвитком науки фінансового права і дослідженням нових категорій й понять через призму категорії публічності, прийнято розглядати категорії «фінансова діяльність держави» та «фінансова діяльність органів місцевого самоврядування» через категорію «публічна фінансова діяльність», яка проводиться і на національних, і на міжнародних ринках фінансових послуг [2]. Особливість фінансових правовідносин проявляється у тому, що вони, по-перше, виникають зі специфічної діяльності, а саме з публічної фінансової діяльності і пов'язані з мобілізацією, розподілом, перерозподілом і використанням публічних фондів коштів; по-друге, їм властива юридична нерівність сторін (однією стороною виступає держава в особі органів законодавчої або виконавчої влади, або муніципальних органів, фінансово-кредитних органів, які наділяються владними повноваженнями відносно другого учасника відносин); по-третє, відсутність диспозитивності у виборі варіантів здійснення прав та виконання обов'язків; по-четверте, їх виникнення, зміна та припинення не відбуваються за волевиявленням сторін, а пов'язані із фінансово-правовими актами; по-п'яте, забезпечення контролю за здійсненням грошових операцій [3].

Законодавцем передбачено закріплення за кожним органом окремого напрямку (сфери) здійснення ними своєї діяльності, але у дійсності вони взаємодіють між собою і розмежувати повноваження цих органів досить складно, тому що деякі сектори ринку фінансових послуг взаємопов'язані, і вони

контролюються одночасно декількома регуляторами. Зокрема, банківські установи, є активними учасниками фондового ринку, і тому підпадають під регулювання Національної комісії з цінних паперів та фондового ринку (НКЦПФР), при цьому банківські установи утворюють фінансові групи з небанківськими фінансовими установами, які підпадають під регулювання Нацкомфінпослуг. Тобто, немає чіткого розмежування функцій уповноважених органів на ринках фінансових послуг, а існуючий розподіл компетенції спеціально уповноважених органів може обґрунтовуватися більш традиційним вибором системи адміністративного регулювання фінансових ринків, ніж видами суб'єктів та їх операцій. Для визначення належного правового механізму регулювання ринків необхідно додатково класифікувати ринки по видам фінансових послуг з урахуванням особливостей активів на кожному ринку [4, с. 186].

Відповідно, система державного регулювання ринку фінансових послуг, що існує в Україні, має такі недоліки: відсутність єдиного узгодженого підходу до процесу регулювання ринку; труднощі здійснення консолідованого нагляду за наданням фінансових послуг; значний обсяг видатків Державного бюджету на утримання спеціальних органів виконавчої влади, що займаються регулюванням ринку; недостатній рівень захисту прав споживачів фінансових послуг. Крім того, актуальним питанням законотворчого процесу є консолідація функцій із державного регулювання ринків фінансових послуг, яким пропонується закріпити перерозподіл функцій Нацкомфінпослуг, яка являє собою спеціальний суб'єкт державного регулювання у сфері ринків фінансових послуг, між Національним банком України та Національною комісією цінних паперів та фондових ринків. З точки зору теорії права, такі дії є не досить виваженими, оскільки відбудеться поєднання у правовому статусі одного суб'єкта повноважень, які є різними за природою та змістом. Тому виникає необхідність визначення значення, місця і природи повноважень щодо здійснення державного регулювання ринків фінансових послуг [1].

Важливим моментом є забезпечення справедливості, ефективності та прозорості ринків. Регулятори повинні виявляти, стримувати і карати маніпулювання на ринках та іншу недобросовісну торгівлю. Регулювання повинно бути націлене на те, щоб інвесторам було надано доступ до інфраструктури ринку цінних паперів та інформації про ринок і ціну. На ефективному ринку поширення відповідної інформації є своєчасним і дуже поширеним і відбивається в процесі формування ціни. Регулювання повинно сприяти підвищенню ефективності ринку. Прозорість може бути визначена як ступінь, в якій інформація про торгівлю (як інформація до торгівлі і після торгівлі) публікується в режимі реального часу. Інформація до торгівлі – це інформація, яка стосується розміщення фірмових пропозицій і є засобом, що дозволяє інвесторам знати, з певним ступенем упевненості, чи можуть і за якими цінами вони можуть інвестувати в цінні папери. Інформація після торгівлі пов'язана з цінами й обсягом усіх окремих угод, фактично укладених. Регулювання повинне забезпечувати найвищий рівень прозорості [5].

Отже, в результаті проведеного дослідження можемо зробити висновок, що подальший розвиток регулювання українського ринку фінансових послуг, що буде спроможний задовольнити потреби суспільства у високоякісних фінансових послугах, доцільно здійснювати у координації із сучасними процесами реформування економіки країни в цілому, спираючись на успішний зарубіжний досвід. Для цього необхідно: по-перше, створити дієвий наглядовий механізм за дотриманням прав споживачів фінансових послуг; по-друге, доцільно впровадити прозорі правила функціонування ринку та відновити економічну конкуренцію. З метою удосконалення правового регулювання ринку фінансових послуг вважаємо за доцільне на законодавчому рівні закріпити головні принципи, за якими функціонує ринок фінансових послуг в Україні, включаючи забезпечення відкритості усіх форм звітності фінансових установ. А саме, такими змінами можна доповнити та удосконалити в значній мірі ЗУ «Про фінансові послуги та державне регулювання ринків фінансових послуг»,

оскільки створення нового закону призведе до виникнення правових колізій та інших суперечностей у даній сфері.

СПИСОК ВИКОРИСТАНИХ ДЖЕРЕЛ:

Про фінансові послуги та державне регулювання ринків фінансових послуг: Закон України від 12 липня 2001 р. No 2664-III URL: http://zakon4.rada.gov.ua/laws/show/2664-14 (Дата звернення: 12.03.2020).

1. Латковська Т.А. Проблеми правового регулювання ринків фінансових послуг в умовах глобалізації. URL: http://ir.nmu.org.ua/bitstream/handle/123456789/148267/148-151.pdf?sequence=1 (Дата звернення: 12.03.2020).

2. Про стягнення заборгованості за договором про надання посередницьких послуг: постанова Верховного Суду від 09.03.2004 р. No 9/354/2 URL: https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/v54_2700-04 (Дата звернення: 12.03.2020).

3. Глібко С. В. Актуальні питання правового регулювання ринків фінансових послуг в Україні : монографія / С. В. Глібко, Г. М. Шовкопляс, І. О. Ониськів. – Х. : Право, 2016. – 186 с.

4. Агентство з розвитку інфраструктури фондового ринку України. URL: https://smida.gov.ua/about (Дата звернення: 12.03.2020).

Сливка А.В.,
студент групи ПМФ-19-1,
ННІ права, Університету ДФС України
Науковий керівник: **Мельник О.П.**
кандидат юридичних наук, доцент кафедри
фінансового права Університету ДФС України

ПРОГРЕСИВНЕ ОПОДАТКУВАННЯ ПДФО В КРАЇНАХ ЄВРОПИ

В січні 2020 року у Верховній Раді зареєстровано законопроект з пропозицією змінити ставку одного з бюджетоутворюючих податків - ПДФО: №2758 «Про внесення змін до Податкового кодексу України (щодо запровадження справедливої прогресивної шкали податку на доходи фізичних осіб)» [1]. Тому питання прогресивного оподаткування податку на доходи фізичних осіб на даному етапі є актуальними.

Прогресивне оподаткування - система оподаткування, за якої податкові ставки збільшуються із зростанням доходів фізичних і юридичних осіб [2]. У розвинених країнах розрізняють два види прогресії: просту і складну. За першої - ставки оподаткування зростають із зростанням доходів (або вартості майна) для всієї суми доходів (або вартості майна). За другої - доходи або майно поділяють на дві частини, кожна з яких оподатковується за різними ставками, тобто підвищеною ставкою оподатковується не весь дохід або майно, а лише друга частина.

Розглянемо систему в дії: В Німеччинні застосовується 5-ти ступенева система прогресивного оподаткування де ставки податків становлять від 14 % до 45 % (0% для соціальних виплат) [3]. Такий високий (45%), на перший погляд, відсоток податкового утримання застосовується лише до доходів вище 250 тисяч євро. Для 1-4 класів або якщо дохід нижче 8 652 євро, передбачено податкові відрахування [3]. Паралельно стягується: церковний податок, податок солідарності, податок на домашніх тварин. Ставка податку залежить від декількох факторів: сімейного стану, місця проживання, віросповідання.

В Іспанія такий податок розраховується виходячи з доходу отриманого фізичною особою, яка є громадянином Іспанії, протягом календарного року. Також, використовується 5-ти ступенева система прогресивного оподаткування зі ставками від 19% до 45%. Якщо розмір річного доходу до 12, 45 тис. євро – застосовується ставка у 19%, від 12,45 тис. євро до 20,2 тис євро - 24%, від 20,2 тис. євро до 30,4 тис. євро – 30%, від 30, 4 тис євро до 60 тис. євро – 37%, понад 60 тис. євро – 45% [4]. Слід також відмітити, що поряд з податком на доходи діє податок на заробітню плату, який становить 4,7% від розміру заробітньої плати. Доходи нерезидентів оподатковується за ставками 24%, якщо доходи менші за 600 тис євро та 45% у випадку перевищення доходу в розмірі 600 тис євро [4].

В Швеції існує прогресивна шкала оподаткування, що складається із 4 ступенів. Наприклад, при заробітку до 100 тисяч крон на рік, це близько 11 тисяч євро, громадянин заплатить 13% державі, при заробітку до 300 тис. крон на рік, близько 33 тис. євро – податок становить 23% [3]. А якщо його зарплата становить до 500 тис. крон річних, або 55 тис. євро відповідно – то податок уже 29%.

Основним аргументом на користь прогресивного оподаткування на рівні окремих суспільних систем є те, що дохід має спадну граничну корисність, інакше кажучи, кожна наступна гривня має для індивіда меншу користь, ніж попередня, крім того, серед вищих класів зростання доходів набуває ознак гри з нульовою сумою, оскільки має місце демонстративне споживання [5]. Таким чином, збільшення доходу не приводить до збільшення суб’єктивного благополуччя, а лише до конкуренції споживання. Виходячи з цього, перерозподіл частини багатства до тих, для кого воно матиме більшу користь, має сенс.

Прогресивне оподаткування при встановленні ставки оподаткування дозволяє включити в себе значну кількість чинників: дохід, сімейний стан, кількість дітей, район проживання, вікову групу.

Тож прогресивне оподаткування дозволяє забезпечити більш дієву систему оподаткування, що дозволить встановити ставку оподаткування для кожної суспільної групи окремо, враховуючи її специфіку.

Отже, прогресивної системи оподаткування застосовується в більшості розвинутих країн світу – це пояснюється тим, що вона включає значну кількість факторів, які впливають на ставку податку (отриманий дохід, сімейний стан, та інше) і дозволяє врахувати особливості геополітичного, економічного положення країни. Проте, прогресивне оподаткування матиме бажаний ефект лише за умови, що уряди зможуть досягти реальної сплати податків та ефективно боротися з ухиляннням.

СПИСОК ВИКОРИСТАНИХ ДЖЕРЕЛ:

1. Про внесення змін до Податкового кодексу України (щодо запровадження справедливої прогресивної шкали податку на доходи фізичних осіб): Законопроект від 16.01.2020 р. №2758 URL: https://w1.c1.rada.gov.ua/pls/zweb2/webproc4_1?pf3511=67920 (Дата звернення 08.03.2020)
2. Піонтківська І. Податки у світі: навіщо нам потрібні податки та як створити ефективну систему оподаткування? // Вісник офіційно про податки. Офіційне видання Державної фіскальної служби. 2020. URL: http://www.visnuk.com.ua/uk/news/100016559-podatki-u-sviti-navischo-nam-potribni-podatki-ta-yak-stvoriti-efektivnu-sistemu-opodatkuvannya
3. Податки в Україні vs країни ЄС: де платять більше? : електронна стаття. URL : http://cost.ua/news/714-podatky-v-ukrayini-vs-krayiny-eu-de-platyat-bilshe/
4. Податкова система Іспанії: які податки потрібно платити : електронна стаття. URL : https://europortal.biz.ua/evropa/ispaniya/podatky-ispanii.html
5. Гладун А., Дутчак О. Прогресивне оподаткування робить людей щасливішими, але чи допоможе воно Україні? // Журнал «Спільне». 2015.№7

URL : https://commons.com.ua/uk/progresivne-opodatkuvannya-robit-lyudej-shhaslivishimi-ale-chi-dopomozhe-vono-ukrayini/

Струтинська Катерина Вікторівна,
здобувач першого (бакалаврського) рівня
Науковий керівник:
Сластьоненко О. О.
кандидат юридичних наук,
старший науковий співробітник, доцент,
доцент кафедри фінансового права
Університет державної фіскальної служби України
м. Ірпінь, Київська область, Україна

ОСОБЛИВОСТІ ПРАВОВОГО РЕГУЛЮВАННЯ ЗОВНІШНЬОЕКОНОМІЧНОЇ ДІЯЛЬНОСТІ В УКРАЇНІ

В умовах масштабного розвитку світової економіки та розширення інтеграції України у світовий економічний простір особливої актуальності набуває питання щодо забезпечення сприятливих умов для здійснення зовнішньоекономічної діяльності. На сьогоднішній день особливої значущості набуває питання правового регулювання зовнішньоекономічної діяльності в Україні. Регулювання ЗЕД здійснюється для забезпечення збалансованості економіки та рівноваги внутрішнього ринку України, стимулювання прогресивних структурних змін в економіці та створення найсприятливіших умов для залучення економіки нашої держави до системи світового поділу праці та наближення її до ринкових структур розвинених країн світу. Окрім того, роль правового регулювання ЗЕД, насамперед, полягає в підтримці державою національних галузей виробництва, оскільки при наявності жорсткої конкуренції з боку імпортних товарів підйом і функціонування національного виробництва стає неможливим. Регулювання ЗЕД залежить від зовнішньоекономічної політики держави, врегульовує економічні відносини з іншими державами, а також відіграє значну роль у питанні залучення іноземних інвестицій у національну економіку, насамперед, у виробництво.

Правовим питанням регулювання ЗЕД в Україні присвячено багато досліджень. Так, основні інструменти державного регулювання ЗЕД детально проаналізовані О. Вишняковим, О. Гребельником, М. Дідківським, С. Коломацькою, О. Костюченком, В. Кротюком, А. Мазаракі, І. Михасюком. Однак, у зв'язку з постійними змінами в нормативно-правовому забезпеченні потребують дослідження питання правового регулювання зовнішньоекономічної діяльності, а також визначення окремих напрямів і удосконалення правового регулювання ЗЕД в Україні.

Значний ефект від зовнішньоекономічної діяльності буде тоді, коли національне законодавство України буде належним чином гармонізоване з міжнародно-правовою системою, а в ряді випадків — і з правовими системами тих держав, з якими ми перебуваємо в найтісніших відносинах. Саме у зв'язку з цим дуже гостро для нашої держави при вступі до Європейського Союзу постало питання гармонізації національного законодавства з тими міжнародно-правовими актами, на засаді яких ця міжнародна структура діє.

Регулювання ЗЕД в Україні здійснюється згідно з принципами, визначеними в ст. 2 Закону України від 16 квітня 1991 р. «Про зовнішньоекономічну діяльність», з метою виконання наступних завдань:

- забезпечення збалансованості економіки та рівноваги внутрішнього ринку України;
- стимулювання прогресивних структурних змін в економіці, зокрема зовнішньоекономічних зв'язків суб'єктів внутрішньоекономічної діяльності України;
- створення найбільш сприятливих умов для залучення економіки України в систему світового поділу праці та її наближення до ринкових структур розвинених зарубіжних країн [2].

Необхідно виділити той факт, що для України як країни, яка прагне вступити в Євросоюз, заслуговують на увагу принципи зовнішньоекономічної діяльності у Євросоюзі. Серед них: контроль і оформлення документів на товари, що перетинають національні кордони; свобода пересування осіб для

працевлаштування або постійне місце проживання у будь-якій країні; уніфікація технічних норм і стандартів; відкриття споживчих ринків; лібералізація фінансових послуг; поступове відкриття ринку інформаційних послуг; лібералізація транспортних послуг; створення сприятливих умов для промислового співробітництва з урахуванням законодавства про права на інтелектуальну і промислову власність; усунення фіскальних бар'єрів [4].

Правове регулювання ЗЕД в Україні здійснюється шляхом прийняття законів і законодавчих актів Верховною Радою України, нормативних актів Уряду, указів Президента України тощо. Закони, законодавчі й нормативні акти визначають суб'єкти, об'єкти, принципи й функції регулювання того чи іншого виду діяльності, відповідальність юридичних і фізичних осіб [1]. Слід відзначити, що закони України спрямовані на здійснення довгострокового регулювання ЗЕД, а накази й нормативні акти, як правило, є документами короткострокової дії.

Основою зовнішньоекономічного законодавства насамперед є положення Конституції нашої держави про те, що зовнішньополітична діяльність України спрямована на забезпечення її національних інтересів і безпеки через підтримання мирного й взаємовигідного співробітництва з членами міжнародного співтовариства за загальновизнаними принципами й нормами міжнародного права [3].

Головним нормативно-правовим актом, що регулює зовнішньоекономічну діяльність й сьогодні, є Закон України від 16 квітня 1991 р. «Про зовнішньоекономічну діяльність», в якому визначаються принципи зовнішньоекономічної діяльності, окреслюється коло її суб'єктів, визначаються види зовнішньоекономічної діяльності, закріплюються основи її регулювання, а також передбачається встановлення спеціальних правових режимів зовнішньоекономічної діяльності й містяться норми щодо відповідальності учасників зовнішньоекономічної діяльності та захисту їх прав та інтересів [2].

Необхідно зазначити, що Україна 16 травня 2008 р. стала повноправним членом Світової організації торгівлі (далі – СОТ). 10 квітня 2008 р. Верховна

Рада прийняла Закон України «Про ратифікацію Протоколу про вступ України до СОТ» (далі – Протокол), а також низку законів, які повинні були бути прийняті в пакеті з ратифікацією Протоколу [3]. Відсутність практики їх застосування та подальшого впливу на правове регулювання зовнішньоекономічних відносин також обумовлює необхідність брати до уваги ці обставини при удосконаленні законодавчої бази в зовнішньоекономічній сфері.

В результаті проведеного дослідження можемо констатувати, що правове регулювання зовнішньоекономічної діяльності є комплексним міжгалузевим правовим утворенням, яке потребує застосування відповідних методів правового регулювання зовнішньоекономічної діяльності. Законодавство України про зовнішньоекономічну діяльність на сьогоднішній день містить ряд недоліків, зокрема, можна виділити: недостатню системність нормативно-правових актів; наявність великого масиву нормативно-правових актів, що регулюють подібну сферу правовідносин; надмірну деталізацію змісту зовнішньоекономічного законодавства, неузгодженість правових норм основних нормативно-правових актів у сфері зовнішньоекономічної діяльності; численні прогалини правових норм. Щоб удосконалити правове регулювання зовнішньоекономічної діяльності потрібно узгодити суперечності та прогалини Закону України «Про зовнішньоекономічну діяльність», а також забезпечити взаємну відповідність положень Закону України «Про зовнішньоекономічну діяльність» та положень інших основних нормативно-правових актів, що регулюють цю сферу правовідносин. Політика створення нормативно-правового поля ЗЕД має враховувати намагання нашої країни інтегруватися у світовий соціально-економічний простір і необхідність підвищення стабільності й сприятливості вітчизняного законодавства для розвитку відповідних зв’язків. Тобто мова йде не про необхідність нехтування національними інтересами в цьому процесі, а про необхідність побудови стабільної, продуманої, узгодженої нормативно-правової бази регулювання ЗЕД. Правове регулювання ЗЕД потребує узгодження

вітчизняної законодавчої бази зовнішньоекономічної діяльності з відповідними нормами законодавства інших країн.

СПИСОК ВИКОРИСТАНИХ ДЖЕРЕЛ:

1. Конституція України: станом на 30 верес. 2016 р.: відповідає офіц. тексту. Харків: Право, 2016. 141 с.
2. Про зовнішньоекономічну діяльність: Закон України від 16.04.1991 р. № 959-XII. *Відомості Верховної Ради України*. 1991 р. (№ 29). С. 377.
3. Про ратифікацію Протоколу про вступ України до Світової організації торгівлі: Закон України від 10.04.2008 р. № 250-VI. *Офіційний вісник України*. 2008. (№ 31). С. 960.
4. Хартія економічних прав та обов'язків держав: прийнята і проголошена ООН від 12 грудня 1974 р.: URL: https://zakon.rada.gov.ua/laws/card/995_077 (дата звернення 17.01.2019).

Тищенко Катерина Миколаївна
здобувач першого (бакалаврського) рівня вищої освіти,
Навчально-наукового інституту права
Університету державної фіскальної служби України
Науковий керівник: Мацелик Т.О.
завідувач кафедри фінансового права,
доктор юридичних наук, доцент
Університету державної фіскальної служби України

НЕСТАБІЛЬНІСТЬ ПОДАТКОВОГО ЗАКОНОДАВСТВА В СФЕРІ ОПОДАТКУВАННЯ УКРАЇНСЬКОГО АГРОБІЗНЕСУ

Агробізнес або аграрний сектор був і залишається базовим напрямом розвитку народного господарства або однією з основних бюджетоутворюючих галузей економіки, а тому й водночас є стратегічно важливим не лише для національної економіки, а й національної безпеки. Звідси випливає, що державі вигідно опікуватися цією галуззю економіки, аби виконати свою публічну функцію, що в майбутньому забезпечить ефективність та результативність функціонування агробізнесу, зокрема малого та середнього. Намагання України в особі її уряду яскраво відображають поступальні дії щодо налагодження розвитку та колаборації з малим та середнім підприємництвом в аграрній сфері. Адже усі країни світу, як і економічно розвинені та ті, що розвиваються, адже вони лише відносно недавно перейшли до ринкової моделі національного господарства, усвідомлюють, що левову частину ВВП становлять доходи від агробізнесу. Тому, користуючись статистичними даними та спостереженнями у сфері компаративного порівняння міжнародного досвіду у сільськогосподарській сфері, можемо констатувати необхідність державної фінансової підтримки аграріїв та усунення нестабільності податкового законодавства.

Оподаткування є відчутним засобом державного регулювання агробізнесу і водночас від нього напряму залежить прогресивність його розвитку. Не є новиною, що податкове законодавство завжди змінюється, проте

запровадження таких змін, особливо, що стосуються скасування спеціального режиму ПДВ (податку на додану вартість), неоднозначно сприйнялося усіма верствами населення, особливо сільськогосподарськими товаровиробниками. Саме скасування спеціального режиму ПДВ стало однією з причин появи песимістичних прогнозів стосовно подальшого розвитку агробізнесу в Україні.

Зокрема, соціальну напругу та конфронтацію посилили новини про запровадження ринку землі та створення його інфраструктури в Україні (законопроекти № 2194 та № 2280).

Тематика нашого дослідження відзначається своєю новизною та актуальністю, а тому в коментуванні можемо покладатися виключно на нормативну базу в сфері податкового законодавства, листи ДФС та індивідуально визначені випадки.

Науковий доробок в сфері власне аграрного бізнесу, його розвитку та оподаткування складають праці наступних авторів, таких як: В. Андрійчука, В. Галушко, С. Дем'яненка, М. Гражданинової, А. Воронкова, Н. Сошка, О. Малишкіна.

Метою даної роботи є висвітлення умов в яких зараз знаходиться агробізнес та сільськогосподарські товаровиробники, оподаткування аграрного сектору та його негативних рис, а також інших особливостей, що породжують песимістичні тенденції розвитку агробізнесу та шляхи їх подолання.

На нашу думку, оподаткування має бути рушійною силою розвитку аграрного сектору, а не його стримувачем. Для цього оподаткування має стати засобом державної підтримки та стимулювання аграрного виробництва, також запорукою прогресивного розвитку є:

- підвищення конкурентоспроможності національного сільського господарства на міжнародній арені;
- впровадження інновацій та ноу-хау у виробництво.

Історія оподаткування агробізнесу виглядає наступним чином: протягом тривалого часу оподаткування агробізнесу вирізнялося наявністю спеціального режиму оподаткування та можливістю вибору спрощеної системи

оподаткування, яка протягом 1999-2014 рр. була представлена фіксованим сільськогосподарським податком. Після прийняття Закону України «Про внесення змін до Податкового кодексу України та деяких законодавчих актів України щодо податкової реформи» від 28.12.2014 р. в межах скорочення чисельності податків зазначений податок було приєднано до єдиного податку. Він став єдиним податком IV групи [1].

Також до 2015 р. суб'єктам господарювання, які здійснювали діяльність в аграрній сфері (зокрема, у сфері сільського, лісового господарства та рибальства), перебували на загальній системі оподаткування і відповідали встановленим критеріям, було надано право використовувати спеціальний режим оподаткування ПДВ. Його особливість полягала в тому, що сума податку, яка нараховувалася на вартість поставлених сільськогосподарських товарів/послуг власного виробництва, не сплачувалася до бюджету, а повністю залишалась у розпорядженні товаровиробника з метою відшкодування податку за придбані товари/послуги, з яких сформовано податковий кредит, а у разі наявності залишку - використовувалась на виробничі цілі.

Загальновідомо, що питання скасування спеціального режиму ПДВ було вимогою МВФ для надання чергового траншу. В Україні цю ініціативу висловлювало Міністерство фінансів, оперуючи тим, що аграрний сектор дає надто мало податкових надходжень. Натомість витрати на різні види допомоги аграрному сектору сягають мільярди гривень, левову частку з яких складає відшкодування ПДВ. Найбільше з цих коштів отримують великі сільськогосподарські товаровиробники, які здатні повністю сплачувати ПДВ [2].

Зокрема, мова йде про курс «Держпідтримка - 2019»: українським аграріям вже перераховано понад 2,8 млрд. грн. У розрізі програм: «Фінансова підтримка розвитку фермерських господарств - за період липень-вересень 2019 року фермерам нараховано 126, 1 млн. грн. інформація підготовлена на основі реєстрів, отриманих від уповноважених банків та Укрдержфонду. Загалом за весь період фермерам вже сплачено 230,4 млн. грн. бюджетних дотацій. За програмою «Фінансова підтримка заходів в агропромисловому комплексі

шляхом здешевлення кредитів» загалом підтримкою скористалися 426 сільгоспвиробника, сума пільгових кредитів склала - 4, 6 млрд. грн. За програмою «Фінансова підтримка сільгосптоваровиробників» аграрії отримали за період січень-вересень 640, 3 млн. грн. 5400 товаровиробників сільгосппродукції скористалися вищезазначеною програмою. А також за програмою «Надання кредитів фермерським господарствам» 432 сільгоспвиробника отримали 140 млн. грн. дотацій [6].

Щодо скасування спеціального режиму ПДВ, то воно відбувалося у два етапи. Перший етап датується 2016 роком: у розпорядженні сільськогосподарського товаровиробника залишалася частка суми ПДВ, розмір якої залежав від галузі його виробництва. Пп. 209.2.2 п. 209.2 ст. 209 ПКУ було встановлено, що за операціями з сільськогосподарськими товарами/послугами (крім операцій із зерновими й технічними культурами та операцій з продукцією тваринництва) на спеціальних рахунках, відкритих сільськогосподарським підприємствам, залишається 50% від суми ПДВ; за операціями із зерновими та технічними культурами - 15%; за операціями з продукцією тваринництва - 80%. Ці суми залишалися у розпорядженні сільськогосподарського підприємства для використання у виробництві сільськогосподарських товарів/послуг. Положення ст. 209 ПКУ втратили чинність з 01.01.2017 р. [3].

Державна фіскальна служба України у зв’язку із скасуванням з 1 січня 2017 року спеціального режиму оподаткування діяльності у сфері сільського та лісового господарства, а також рибальства, повідомляє. Згідно з підпунктом 4 пункту 2 розділу XIX «Прикінцеві положення» Податкового кодексу України з 1 січня 2017 року втрачає чинність стаття 209 Кодексу, яка регламентує умови застосування спецрежиму сільськогосподарськими товаровиробниками. Одночасно, з 1 січня 2017 року набуває чинності Закон України від 20 грудня 2016 року «Про внесення змін до Податкового кодексу України та деяких законодавчих актів України щодо забезпечення збалансованості бюджетних надходжень у 2017 році» (реєстр. номер законопроекту - 5132), яким внесено ряд

змін до Кодексу в частині врегулювання окремих питань, пов'язаних із скасуванням спец режиму [4].

Цілком очевидно, що вищезазначені події викликали соціальну напругу та невдоволення. Опитування серед сільськогосподарських товаровиробників показало, що вони очікують від останніх змін в податковому законодавстві, а саме:

- зменшення обсягів виробництва сільськогосподарської продукції;
- знищення малого агробізнесу;
- зменшення робочих місць у галузі та скорочення видатків на утримання соціальної сфери сільських населених пунктів;
- зниження конкурентоспроможності сільськогосподарських товаровиробників на міжнародній арені у відсотковому співвідношенні.

Наразі сільськогосподарські товаровиробники сплачують податки за загальною системою оподаткування або мають право обрати спрощену систему оподаткування у вигляді єдиного податку IV групи.

Проте аби уникнути песимістичних настроїв серед представників агробізнесу Закон України «Про державну підтримку сільського господарства» було доповнено ст. 16-1, що має назву «Бюджетна дотація для розвитку сільськогосподарських товаровиробників та стимулювання виробництва сільськогосподарської продукції». У 2017-2021 роках щорічний обсяг допомоги повинен бути не менше 1% від випуску продукції в сільському господарстві. При цьому встановлюється, що з 1 січня 2018 року розподіл бюджетної дотації здійснюється у сумі не більше ніж 150 мільйонів гривень на одного сільськогосподарського товаровиробника на рік з урахуванням пов'язаних з таким товаровиробником осіб у значенні підпункту 14.1.159 пункту 14.1 статті 14 Податкового кодексу України [5].

Серед останніх законодавчих ініціатив, які привернули увагу не лише аграріїв, а й усього населення України, стали законопроекти № 2194, № 2280, що стосуються створення на теренах України ринку землі як ефективної та потужної верстви середнього класу в аграрному секторі. Наразі з ЗМІ відомо, що

новий уряд працює над розвитком інфраструктури вищезгаданого ринку землі. Така реформа, на думку представників влади, направлена на те, аби створити потужне та ефективне фермерство та підтримати малий та середній агробізнес в Україні. На нашу думку, дана реформа могла б ініціювати штучне стимулювання національної економіки України. Тож, на думку автора, для стимулювання розвитку малого та середнього фермерства слід необхідно внести зміни до оподаткування аграрного бізнесу для покращення податкового клімату малих та середніх аграріїв, що підвищить конкурентоспроможність даних суб'єктів на ринку землі [7].

На нашу думку, усе вищезазначене, а саме: трансформація фіксованого сільськогосподарського податку в єдиний, скасування спеціального режиму ПДВ, запровадження земельної реформи не може не вплинути на агробізнес в Україні. Така нестабільність податкового законодавства та законодавства зокрема і породжує песимістичні тенденції розвитку аграрного сектору в Україні.

Отже, аби зберегти результативність та прибутковість в аграрному секторі, уникнути соціальної напруги та песимістичних тенденцій розвитку, необхідно удосконалити податкове законодавство та забезпечити його стабільність. На нашу думку, необхідно аби новий уряд народної довіри активно проводив роботу з Комітетом ВРУ з питань аграрної політики і земельних відносин, а також з Міністерством аграрної політики і продовольства України, намагався брати участь в обговоренні кожної законодавчої ініціативи, відстоювати інтереси аграріїв на державному рівні. А також необхідно подолати проблеми дискримінації між сільськогосподарськими товаровиробниками, знайти збалансованість між податковим навантаженням та стимулюванням, забезпечити сприятливі умови для представників малого агробізнесу, а також користуватися перейманням позитивного міжнародного досвіду, зокрема таких країн як Китай, Австралія, Франція та Нідерланди.

СПИСОК ВИКОРИСТАНОЇ ЛІТЕРАТУРИ:

1. Про внесення змін до Податкового кодексу України та деяких законодавчих актів України щодо податкової реформи: Закон України від 28 грудня 2014 р. № 71-VIII. URL: https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/71-19 (дата звернення: 12.03.2020).
2. Навальнєв А. Оподаткування агробізнесу: останні новели: веб-сайт. URL: http://yur-gazeta.com/publications/practice/mitne-pravo/opodatkuvannya-agrobiznesu-ostanni-noveli.html (дата звернення: 12.03.2020).
3. Податковий кодекс України: Закон України від 02 грудня 2010 р. № 2755-VI. URL: https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/2755-17 (дата звернення: 12.03.2020).
4. Про скасування спеціального режиму оподаткування діяльності у сфері сільського та лісового господарства, а також рибальства: Лист ДФС України від 03 січня 2017 р. № 8/7/99-99-15-03-02-17. URL: http://sfs.gov.ua/zakonodavstvo/podatkove-zakonodavstvo/listi-dps/print-70807.html (дата звернення: 12.03.2020).
5. Про державну підтримку сільського господарства: Закон України від 24 червня 2004 р. № 1877-IV. URL: https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/1877-15 (дата звернення: 12.03.2020).
6. Міністерство аграрної політики та продовольства України. Український державний фонд підтримки фермерських господарств: фінансова підтримка на 2019 рік: веб-сайт. URL: https://udf.gov.ua/fin2019 (дата звернення: 12.03.2020).
7. Про внесення змін до Земельного кодексу України та інших законодавчих актів щодо удосконалення системи управління та дерегуляції у сфері земельних відносин: проект Закону України від 01.10.2019. № 2194 URL: http://w1.c1.rada.gov.ua/pls/zweb2/webproc2_5_1_J?ses=10010&num_s=2&num=2194&date1=&date2=&name_zp=&out_type=&id= (дата звернення: 12.03.2020).

Швейда Тетяна Миколаївна,
здобувач другого (магістерського) рівня вищої освіти
Навчально-наукового інституту права
Університету ДФС України
Науковий керівник:
Мельник Олена Петрівна
к.ю.н., доцент кафедри з наукової роботи

СУЧАСНІ ПІДХОДИ ДО РОЗУМІННЯ СИСТЕМИ ФІНАНСОВОГО ПРАВА УКРАЇНИ

Категорія «система фінансового права» є однією з фундаментальних категорій у зазначеній галузі, яка деталізує особливості фінансово-правового регулювання.

Яскравими представниками сучасної науки фінансового права, що досліджували поняття, природу та критерії систематизації фінансово-правових інститутів є Є.О. Алісов, Ю.В. Боднарук, Л.К. Воронова, В.М. Вишновецький, Р.О. Гаврилюк, І.Ф. Заверуха та інші.

Так, П. Франкевич надає сучасне визначення поняття «система фінансового права України» як сукупність суспільних відносин, які виникають з приводу управління та розподілу фондів коштів в середині країни, які утворюють окремі фінансові інститути та ланки фінансової системи, а також пов'язаних із ними суспільних відносин, джерелом виникнення яких є діяльність управлінського апарату – державних органів, що безпосередньо керують фінансовою системою держави [1, с.12].

Заслуговує на увагу дослідження В.М. Вишновецького, спеціально присвячене аналізу системоутворюючих факторів та системи фінансового права України в умовах переходу до ринкової економіки, де автор зазначає, що «система фінансового права не може бути довільною, не може не відображати об'єктивної системи публічних фінансів з їх визначальною роллю» [2, с. 256]. Тобто, в загальному думка В.М. Вишновецького щодо розуміння сутності

системи фінансового права та фінансово-правового інституту, його детермінуючих факторів чітка, послідовна і сповна вписується в інституційну концепцію розуміння системи фінансового права.

За міркуваннями О. В. Малька і А. С. Шабурова, система права – це структура права, яка складається із взаємоузгоджених норм, субінститутів, інститутів, підгалузей і галузей права. Законодавство, як і право, має свою власну систему, під якою розуміють його внутрішню будову. Система права виступає змістом, а система законодавства – формою. До того ж система права формується об'єктивно, залежно від наявних суспільних відносин. Система законодавства переважно суб'єктивна, оскільки залежить від законодавця [3, с. 276, 288].

Наприклад, традиційним при вивчені фінансового права є розгляд фінансової системи, яка складається з різних грошових фондів, що є предметом правового регулювання. Так, М.Г. Волощук, Т.О. Карабін, М.В. Менджул пропонують у складі фінансової системи визначити бюджетну систему, державні позабюджетні фонди, фінанси суб'єктів господарювання, фінанси обов'язкового державного страхування, кредит (державний, місцевий та банківський) [4, с.7]. Як бачимо, наука фінансового права в дослідженнях системоутворюючих факторів у фінансовому праві сучасної України продовжує, як правило, спиратися на концептуальні положення трьох концепцій системності фінансового права, розроблені ще радянськими вченими юристами-фінансистами: фондової, інституційної та посуб`єктної. Дані концепції сутності системи фінансового права, фінансово-правових інститутів як структурних елементів цієї системи та критеріїв їх виділення, як засвідчив їх аналіз, базуються на розумінні права як своєрідної зовнішньої «надбудови» над внутрішнім «економічним базисом суспільства», а не як відносин форми та змісту, мають спільною ознакою абсолютизацію того чи іншого, але одного, головне, неправового, зовнішнього критерію систематизації відповідних юридичних норм.

В сучасному реформуванні фінансової системи України, перебудови бюджетної системи та намагань уряду створити податкові умови, які сприяють розвитку економіки відповідно виникає потреба оновлення фінансово-правових відносин.

Новим основним питанням теорії фінансово-правового інституту, на нашу думку, є системний підхід до дослідження проблем механізму функціонування інститутів фінансового права. Істинні критерії виділення фінансово-правових інститутів та формування їх у систему фінансового права необхідно шукати серед властивостей фінансового права. Ці критерії повинні втілювати у собі дійсно сутнісні якості фінансового права, його функціональне призначення та інструментальну роль, бути вираженням змістовного та формального вимірів фінансового права, адже його зміст завжди формальний, а форма змістовна.

СПИСОК ВИКОРИСТАНИХ ДЖЕРЕЛ:

1. Франкевич П. Адміністративно-правові засади функціонування фінансової системи в контексті глобалізації та європейської інтеграції: досвід Польщі та можливості його використання в Україні: автореф. дис. канд. юрид. наук. 2019. 18 с.
2. Вишновецький В.М. Поняття фінансово-правового інституту. *Науковий вісник Чернівецького університету*. 1996. Вип. 4-5. Правознавство. С. 255-261.
3. Малько А.В. Теорія держави та права. 2002. 276с.
4. Фінансове право: *Навчальний посібник*. М. Г. Волощук, Т. О. Карабін, М. В. Менджул. Ужгород: Вид-во Олександри Гаркуші. 2017. 244 с.

Яворська О. М.
здобувач першого (бакалаврського) рівня
Навчально-наукового інституту права
Університету державної фіскальної служби України
Науковий керівник:
Сластьоненко О. О.
к. ю. н., с. н. с., доцент,
доцент кафедри фінансового права
Університет державної фіскальної служби України
м. Ірпінь, Київська область, Україна

ПОДАТОК НА ДОДАНУ ВАРТІСТЬ: ОКРЕМІ АСПЕКТИ ЕЛЕКТРОННОГО АДМІНІСТРУВАННЯ

Податок на додану вартість (далі ПДВ) є одним із загальнодержавних податків, які повністю зараховуються до Державного бюджету України. При цьому, надходження від ПДВ є досить значними. Так, у 2017 році частка сукупних надходжень ПДВ становила 77%, а за період з 2010 по 2018 рік його питома вага в доходах зведеного бюджету становила 30%[1, с. 5].

Питання адміністрування та сплати ПДВ є актуальним особливо в умовах сьогодення. Оскільки, Україна прагне вступити в Євросоюз, де важливою умовою є приведення податкової системи у відповідність до нормативно-правових актів Європейського Союзу.

Значну роль в розробці методики адміністрування ПДВ відіграли наукові праці вітчизняних вчених, таких як: Т.Ф. Плахтій, П.О. Куцик, І.Ю. Кравченко, Т.В. Мединська, А.М. Герасимович, П.Я. Хомин, В.Б. Авер'янов, Д.О. Беззубов, Т.О. Мацелик, С.В. Онишко, та інші. Однак, у зв'язку з введенням електронного адміністрування окремі аспекти сплати ПДВ потребують додаткового дослідження.

Податковий кредит та податкове зобов'язання є складовими частинами ПДВ. Згідно з положеннями Податкового кодексу України (далі ПК України):

«податкове зобов'язання – це загальна сума податку на додану вартість, одержана (нарахована) платником податку в звітному (податковому) періоді».Тобто це певна сума, яку платник податку додає до вартості товару, з метою отримання прибутку. ПК України «податковий кредит – це сума, на яку платник податку на додану вартість має право зменшити податкове зобов'язання звітного (податкового) періоду» [2]. Фактично до бюджету платник перераховує суму ПДВ, яка є різницею між податковим зобов’язанням та податковим кредитом.

ПДВ в контексті податкових платежів є потужним фіскальним інструментом, а тому порядок нарахування та сплати цього податку повинен бути чітким та ефективним.Процес адміністрування ПДВ має певні особливості. Серед них:багатоетапність в обрахуванні, а також облік розрахунків за ПДВ. Наприклад, облікові процедури за даним податком включають в себе такі етапи:

1) реєстрацію платником ПДВ у відповідних органах ДПС України;
2) реєстрацію податкових накладних в Єдиному реєстрі податкових накладних;
3) обчислення суми ПДВ згідно вибраного методу;
4) відображення результатів розрахунків на рахунках бухгалтерського обліку;
5) заповнення податкової декларації;
6) сплата ПДВ до бюджету.

Відповідно кожний етап здійснюється згідно з вимогами нормативно-правового акту – ПК України, проте швидкі зміни в законодавстві створюють безліч проблем[3, с. 108].

Так, з 1 січня 2015 року була запроваджена системаелектронного адміністрування ПДВ. Відбулися змін до загальних правил стягнення ПДВ, зокрема те, що податкові накладні та розрахунки коригування до них складаються платниками податку виключно в електронному форматі [2; 4]. Проте, слід зазначити, що майже всі норми щодо запровадження системи електронного адміністрування набрали чинності з 1 січня 2015 р. і частково з 1 липня 2015 р., це зумовило значні негаразди, адже станом на 1 січня 2015 р. платники ПДВ зіткнулися з проблемами щодо перенесення залишків від’ємного

значення ПДВ, врахування надмірно сплачених сум, сум бюджетного відшкодування, заявлених в рахунок майбутніх платежів [5, с. 166].

Разом з тим, введення електронної системи адміністрування ПДВ призвело до наступних позитивних зрушень:

– створення єдиного реєстру податкових накладних (ЄРПН);

– відміна паперової форми податкової накладної та реєстру отриманих та виданих податкових накладних;

– для кожного платника податку на безоплатній основі відкрито електронний рахунок;

– у будь-який момент часу платник податку може подати ряд безкоштовних запитів;

– із впровадженням нової системи адміністрування ПДВ стало неможливо видати фіктивну податкову накладну, адже вона в обов'язковому порядку повинна бути зареєстрована в Єдиному електронному реєстрі та підкріплена або сумою реєстраційного ліміту, або живими коштами, перерахованими на електронний рахунок ПДВ;

– визначення нових граничних строків реєстрації податкових накладних та розрахунків коригування до податкових накладних (ПН/РК) для продавців – платників ПДВ, залежно від дати їх складання;

– запровадження єдиного публічного Реєстру заяв на бюджетне відшкодування ПДВ[2].

Отже, в результаті проведеного дослідження можемо зробити висновок, що надходження до державного бюджету від ПДВ займають значне місце. Наприклад, за даними Державної казначейської служби України станом на 01.12.2019 надходження від ПДВ, з урахуванням бюджетного відшкодування становили 76 309,0 млн. грн. Як уже зазначалося, процес адміністрування ПДВ включає в себе декілька етапів. Для полегшенняцього процесу було введено систему електронного адміністрування, яка спрямованана забезпечення обліку адміністрування ПДВ, а також на уникнення фіктивних накладних. Проте, ця система потребує удосконалення. Так, в процесі свого функціонування, вона

суперечить нормам ПК України. У результаті, деякі платники ПДВ стикаються з проблемою можливості отриманняподаткового кредиту. Це пов'язано з тим, що система не враховує суми від'ємного значення, хоча нормами ПК України передбаченопрактично всі аспекти функціонування системи електронного адміністрування. Однак, на практиці між платниками податку та органами ДПС України часто виникають непорозуміння. Вважаємо, що ця система потребує вдосконалення, щоб на практиці не звужувався той комплекс прав платників ПДВ, що наданий їм ПК України.

СПИСОК ВИКОРИСТАНИХ ДЖЕРЕЛ:

1.Стадник М., Козоріз Л.Оцінка прогнозу надходжень ПДВ на 2019-2021 роки. Офіс з фінансового та економічного аналізу у Верховній Раді України.2019.С.27.URL:https://feao.org.ua/wcontent/uploads/2019/01/evaluation_of_vat_revenue_forecasting_in_2019-2021.

2. Податковий кодекс України: Закон України від 02.12. 2010 р. № 2755-VI.Відомості Верховної Ради України. 2010.№ 13-14, № 15-16, № 17, Ст.112

3. Чирва А.А. Важливі аспекти обліку податку на додану вартість. *Регіональна бізнес-економіка та управління*. Науковий, виробничо-практ. журнал. Вінницький фінансово-економічний університет. 2014, № 3 (43). С.107-122.

4. Про внесення змін до Податкового кодексу України та деяких законодавчих актів України щодо податкової реформи: Закон України від 28.12.2014 р. № 71-VIII. URL:http://zakon3.rada.gov.ua/laws/show/71-19 (дата звернення 11.03.2020).

5. Дутова Н.В., Євсюкова В.В. Адміністрування ПДВ: Проблеми впровадження нововведень до податкового кодексу України.*Економікаі організація управління*.Науковий журнал. Донецький національний університет ім. В. Стуса.2016, № 4 (24). С. 163-170.

Яворська О. М.
здобувач першого (бакалаврського) рівня
Навчально-науковий інституту права
Університет державної фіскальної служби України
Науковий керівник: Фоменко Ю.О.
к.ю.н., старший викладач кафедри фінансового права
Університет державної фіскальної служби України
м. Ірпінь, Київська область, Україна

ФІНАНСОВА САМОСТІЙНІСТЬ АДМІНІСТРАТИВНОГО-ТЕРИТОРІАЛЬНИХ ОДИНИЦЬ У КОНТЕКСТІ ТЕРИТОРІАЛЬНОЇ РЕФОРМИ В УКРАЇНІ

Як відомо, фінансова самостійність інституту місцевого самоврядування полягає у формуванні дохідної частини місцевих бюджетів найчастіше завдяки місцевим податкам і зборам, які вводяться в дію органами місцевого самоврядування.

Фінансова децентралізація є однією з фундаментальних умов незалежності та життєздатності органів місцевої влади, адже вона збільшує роль місцевої влади у розвитку власної території, сприяє ефективному забезпеченню суспільними послугами, дозволяє органам місцевого самоврядування впливати на підконтрольні їм території [1, с. 4].

Необхідно зазначити, що матеріальна та фінансова основа органів місцевого самоврядування є важливою та невід'ємною складовою механізму функціонування кожної адміністративно-територіальної одиниці, що надає змогу органам на місцях реалізовувати заходи соціально-культурного, комунального, побутового та іншого характеру, що спрямовані на задоволення потреб населення. Не дарма Європейська хартія місцевого самоврядування вимагає від держав наділення місцевих органів влади не тільки повноваженнями, а й власними джерелами доходів та інших ресурсів в достатньому обсязі, аби вони були спроможні вирішувати місцеві проблеми [2].

Досліджуючи дану тематику З. Перощук вважає, що проблемою на шляху самостійності місцевих бюджетів є існуюча система адміністративно-територіального поділу: вона не дозволяє провести бюджетну реформу, яка б гарантувала фінансову самостійність і здатність місцевих органів нести відповідальність за наслідки своєї діяльності [3, с. 83].

На нашу думку, реформа адміністративно-територіального устрою і бюджетна реформа взаємообумовлюють одна одну і є взаємопов'язаними. Адже зміна адміністративно-територіального устрою держави передбачає:

1) розширення повноважень органів місцевої влади;

2) зміну структури бюджетної системи: бюджети органів місцевого самоврядування не мають входити до складу бюджетів адміністративно територіальних одиниць вищого рівня та державного бюджету,
чим гарантуватиметься їх фінансова самостійність і незалежність;

3) розподіл функцій, що покладаються на сільські територіальні громади, відповідно до принципів субсидіарності.

Поряд з цим розширюються функції органів місцевого самоврядування у сферах освіти, охорони здоров'я, житлово-комунального господарства, а також збільшується фінансова база сільських територіальних громад шляхом передачі деяких податків і зборів (чи їх частин) на місцевий рівень. До того ж об'єднання територіальних одиниць дає можливості для децентралізації фінансових видатків на базовий рівень. Тому проведення цих реформ створює перспективи для фінансової самостійності місцевих органів [4, с. 168].

Варто зазначити, що в Бюджетному та Податковому кодексах України вже відбулися важливі зміни. Наприклад, надходження до загального фонду розширено за рахунок передання із спеціального фонду екологічного податку, єдиного податку та податку на нерухоме майно, які раніше були джерелами формування бюджету розвитку. Також зміни стосуються закріплення за місцевими бюджетами стабільних джерел, а саме: податку на доходи фізичних осіб; податку на прибуток підприємств, зарахування до місцевих бюджетів; збору з роздрібного продажу підакцизних товарів за ставкою між 5% вартості

реалізованого товару; збільшення відсотка екологічного податку [5]. Внесені зміни надали місцевим бюджетам можливість використовувати кошти на різні цілі, а не тільки на видатки капітального характеру. А з 2015 р. місцеві бюджети отримали такі нові види трансфертів, як: освітня субвенція, субвенція на підготовку робочих кадрів та медична субвенція [6].

Отже, забезпечення фінансової самостійності адміністративно-територіальних одиниць означає надання податкових повноважень органам місцевого самоврядування, пошук нових джерел надходжень до фондів місцевих бюджетів, залучення територіальних громад до управління місцевими ресурсами, закріплення за громадою земель, лісів, водних об'єктів. Тобто створення стабільної фінансово-матеріальної основи. Що і є одним із найважливіших напрямів адміністративно-територіальної реформи в Україні.

СПИСОК ВИКОРИСТАНИХ ДЖЕРЕЛ:

1. Мельничук А., Остапенко П. Децентралізація влади: реформа №1 [аналітичні записки]. ЦОП «Глобус» ФОП Кравченко Я.О. 2016. С.36

2. Європейська хартія місцевого самоврядування від 15.10.1985 р.: ратифіковано Законом України «Про ратифікацію Європейської хартії місцевого самоврядування» від 15.07.1997 р. № 452. Відомості Верховної Ради. 1997. № 38. Ст. 249

3. Перощук З. Економічно невиправдані надходження місцевих податків і зборів – основна організаційно-правова причина незабезпеченості місцевих бюджетів власними доходами. Право України. 2008. № 6. С. 83-85

4. А. О. Пелехатий, О. Р. Західна Адміністративно-територіальна реформа як інструмент децентралізації фінансових ресурсів. Соц.-ек.проблеми сучас.періоду України. 2014. Випуск 4(108). С. 167-175

5. Податковий кодекс України: Закон України від 02.12.2010 р. № 2755-VI.Відомості Верховної Ради України. 2010. № 13-14. № 15-16, № 17. Ст.112

6. Бюджетний кодекс України: Закон України від 08.07.2010 р. № 2456-VI.Відомості Верховної Ради України. 2010. № 50-51. Ст. 572

Яковенко Ірина Леонідівна,
здобувач другого (магістерського) рівня вищої освіти
Навчально-наукового інституту права
Університету ДФС України
Науковий керівник:
Мельник Олена Петрівна,
к.ю.н., доцент, доцент кафедри фінансового права
Університету ДФС України

ОСОБЛИВОСТІ ПРАВОВОГО РЕГУЛЮВАННЯ УТВОРЕННЯ, ОБІГУ, ТА ВИКОРИСТАННЯ ЗОЛОТОВАЛЮТНИХ РЕЗЕРВІВ В УКРАЇНІ

Важливим фактором, що визначає рівень розвиненості валютного ринку, є наявність у розпорядженні центрального банку країни золотовалютних резервів. Саме наявність необхідного обсягу офіційних резервів є не лише важливою умовою підтримки міжнародної валютної ліквідності, але й забезпечує підтримку обмінного курсу національної грошової одиниці [1, с. 29].

Відповідно до закону України «Про Національний банк України» золотовалютний резерв – резерви України, відображені у балансі Національного банку України, що включають в себе активи, визнані світовим співтовариством як міжнародні і призначені для міжнародних розрахунків [2]. У цьому визначенні повною мірою розкрита суть та призначення золотовалютних резервів, хоча цікавим та таким, яке викликає питання вбачаємо поняття «активів, визнаних світовим співтовариством, як міжнародні».

Шемет Т.С. у своїй науковій статті зазначає, що сучасні золотовалютні резерви складаються з чотирьох компонентів: золотого запасу, вільно конвертованих валют, резервної позиції у МВФ та SDR (спеціальних прав запозичення) [1, с.29]. В свою чергу, Міністерство фінансів зазначає, що міжнародні валютні резерви НБУ подаються у вигляді монетарного золота,

іноземної валюти та державних цінних паперів, деномінованих в цих валютах; туди можуть також включатися залишки на рахунках в міжнародних організаціях. Резерви можуть використовуватися для здійснення міжнародних розрахунків і платежів, покриття дефіциту платіжного балансу, стабілізації курсу національної валюти на міжнародних ринках, тощо [3].

Станом на 29 лютого 2020 офіційні резервні активи України становили 26622,8 млн. доларів США, при цьому монетарне золото (якщо включати золоті депозити та золото в свопах) – лише 1340,0 млн. доларів (5,03% від загального обсягу резервів). Левову ж частку міжнародних резервів України складають активи в конвертованих валютах (цінні папери, валюта і депозити). Тут варто додати, що порівняно з попередніми роками кількість золотовалютних резервів зросла, що позитивно характеризує стан фінансової системи України [3].

Офіційні золотовалютні резерви мають декілька шляхів формування, кожен із яких є самостійним, та застосовується в кожній країні залежно від специфіки її фінансової системи.

Береславська О.І. виділяє такі джерела формування золотовалютних резервів, які за своєю суттю є основними з поміж інших. До таких джерел вона відносить: 1) золото та дорогоцінні метали, видобування яких знаходиться на території держави, разом з тим вона вважає, що це джерело є проблематичним, оскільки в Україні практично відсутній власний видобуток дорогоцінних металів та коштовного каміння; 2) профіцит торговельного балансу країни [4, с. 65].

На нашу думку, яка узгоджується з позицією Сус Л.В., золотовалютні резерви формують також такі джерела [5, с.299-301]: а) залучення довгострокових кредитів міжнародних фінансових інституцій та надходження іноземних інвестицій. Майже єдиним кредитором України на сьогодні є Міжнародний валютний фонд; б) установлення валютних обмежень.

Окремо профільний нормативно-правовий акт, Закон України «Про Національний банк України» закріплює таке джерело поповнення золотовалютних резервів як розподіл прибутку НБУ. Відповідно до законодавства Національний банк після підтвердження зовнішнім аудитом і

затвердження Радою Національного банку річної фінансової звітності за рахунок прибутку до розподілу забезпечує формування загальних резервів у розмірі 10 відсотків від обсягу грошово-кредитних зобов'язань Національного банку [2].

Власенко Є.Ю. у розглядає емісійний механізм як джерело поповнення золотовалютних резервів. Разом з тим зазначає, що збільшення золотовалютних резервів за рахунок емісії відбувається шляхом обміну випущеної валюти на іноземну валюти на міжнародних чи міжбанківських ринках [6, с.43].

На формування та зберігання золотовалютних резервів впливають також ряд факторів. Власенко Є.Ю. серед таких факторів виділяє вибір резервної валюти [7, с. 269]. Даний фактор полягає у тому, що у структурі офіційних золотовалютних резервів більшості країн домінують запаси іноземної валюти, що відображає дотримання принципу ліквідності у формуванні резервів відповідно до їх цільового призначення. За таких оптимальних умов вибір конкретної валюти або групи валют для формування офіційних валютних резервів є одним із головних завдань валютної політики центрального банку.

Основними валютами, що виконують роль резервних, виступають: долар США, євро, японська єна, англійський фунт стерлінгів, швейцарський франк. що важливою функцією валютних резервів є забезпечення стабільності національної валюти.

Шемет Т.С. на підтвердження вказаної вище тези зазначає, що вибір резервних валют є найбільш складним у процесі формування структури золотовалютних резервів [1, с. 31].

Наступним фактором, який впливає на формування золотовалютних резервів Король М.М., визначає динаміку офіційних валютних резервів, темпи інфляції в країні, режим обмінного курсу (фіксований або плаваючий), експортний потенціал країни, участь у міжнародному поділі праці, стан платіжного балансу [1, с. 130].

Основними проблемами в правовому регулюванні та управлінні золотовалютними резервами науковці вважають наступні. Власенко Є.Ю. вважає, що золотовалютні резерви як централізовані державні фінанси на

сьогодні не мають системного втілення в законодавстві, хоча є механізмом забезпечення національної безпеки держави, і потребує усунення цих прогалин у правовому регулюванні [7, с.270].

Сус Л.В. зазначає, посилаючись на думку ряду науковців, теоретиків та практиків, що «в Україні існує безпрецедентна (якщо порівнювати з міжнародною практикою) незалежність і свобода, абсолютна безконтрольність й узаконена безвідповідальність Національного банку та його Правління щодо визначення обсягу, розміщення та використання валютних резервів [5, с.297].

Підсумовуючи вищевказане варто сказати, що золотовалютні резерви відіграють важливу роль в економіці країни і є як важливим інструментом в регулюванні курсу національної валюти так і механізмом забезпечення національної безпеки держави. Золотовалютні резерви призначені для забезпечення міжнародних торговельно-економічних і кредитно-фінансових відносин, що здійснюються на рівні держав, належною кількістю платіжних засобів. За допомогою золотовалютних резервів відбувається забезпечення стабільності національної валюти. Разом з тим, важливо наголосити на прогалинах у правовому регулюванні та управлінні такою важливою складовою централізованих фінансів держави як золотовалютні резерви держави.

СПИСОК ВИКОРИСТАНИХ ДЖЕРЕЛ

1. Шемет Т.С., Діндял Т.А. Питання формування оптимальної структури золотовалютних резервів України. International scientific journal. 2014. № 11. С. 29-32. URL: http://nbuv.gov.ua/UJRN/mnj_2014_11_10

2. Про Національний банк України: Закон України від 20.05.1999 р. № 679-XIV. URL: http://zakon3.rada.gov.ua/laws/show/679-14

3. Сайт Міністерства фінансів: URL: https://index.minfin.com.ua/ua/finance/assets/

4. Береславська О. І. Золотовалютні резерви України: джерела поповнення та ефективність управління. Наукові записки Національного університету «Острозька академія». Серія : Економіка. 2014. Вип. 27. С. 62–68.

5. Сус Л.В., Сус Ю.Ю. Проблеми формування золотовалютних резервів НБУ. Бізнес Інформ. 2018. № 4. С. 296-302. URL: http://nbuv.gov.ua/UJRN/binf_2018_4_42

6. Власенко Є.Ю. Аналіз джерел формування золото-валютних резервів України. Збірник наукових праць Таврійського державного агротехнологічного університету. Серія «Економічні науки». 2013. № 3. С. 41–47.

7. Власенко Є.Ю. Золотовалютні резерви як основа стабільності грошової одиниці України. Фінанси та кредит. Науковий вісник Полтавського університету економіки і торгівлі. 2011. № 6 (51). Ч. 2. С. 267-270. URL: http://journal.puet.edu.ua/index.php/nven/article/download/231/246

8. Король М.М., Лапа І.В. Теоретичні основи формування та управління золотовалютними резервами. Науковий вісник Ужгородського національного університету. 2018. Випуск 21. С.128-131. URL: http://www.visnyk-econom.uzhnu.uz.ua/archive/21_1_2018ua/29.pdf

Величко Олександра Віталіївна,
здобувач першого (бакалаврського) рівня вищої освіти
Полтавського юридичного інституту
Національного юридичного університету ім. Ярослава Мудрого
Науковий керівник: Криницький І.Є.
д.ю.н., проф., проф. кафедри цивільного,
господарського та фінансового права
Полтавського юридичного інституту
Національного юридичного університету ім. Ярослава Мудрого

ПОДАТКОВІ ПІЛЬГИ В УМОВАХ ПАНДЕМІЇ: ПОРІВНЯЛЬНО-ПРАВОВИЙ АНАЛІЗ

З березня 2020 років більшість держав світу запровадили карантинні заходи, спрямовані на протидію поширення коронавірусної інфекції (Covid-19). В результаті суб'єкти підприємницької діяльності, які наразі не мають змоги отримувати прибуток, опинилися в скрутному становищі. З метою протидії кризовим явищам більшість європейських країни, в тому числі і Україна, запровадили різноманітні податкові пільги. Водночас варто зауважити, що думки науковців з цього питання є неоднозначними. Порівняно з іншими формами державної підтримки суб'єктів господарювання, застосування податкових пільг має низку переваг, оскільки не потребує безпосереднього виділення бюджетних коштів, а передбачає уступку державою частини своїх доходів. Натомість, створюються умови для отримання позитивного соціального та економічного ефекту внаслідок структурованого розвитку господарюючих суб'єктів [2, с. 65].

18 березня 2020 року набрав чинності Закон України «Про внесення змін до Податкового кодексу України та інших законів України щодо підтримки платників податків на період здійснення заходів, спрямованих на запобігання виникненню і поширенню коронавірусної хвороби (COVID-19)». Зазначеним законом встановлено ряд податкових пільг для українських підприємців. До основних преференцій можна віднести наступні: мораторій на податкові

документальні та фактичні перевірки крім позапланових (доповнено п. 52^2 підрозділ 10 розділу ХХ Податкового кодексу України), звільнення фізичних осіб-підприємців, що обрали спрощену систему оподаткування, а також осіб, що здійснюють незалежну професійну діяльність та членів фермерських господарств від нарахування та сплати Єдиного соціального внеску (доповнено п. 9^{10} Закон України «Про збір та облік єдиного внеску на загальнообов'язкове державне соціальне страхування»), протягом періоду з 1 березня по 31 травня 2020 року звуження сфери застосування штрафних санкцій, звільнення від нарахування та списання нарахованої пені (доповнено п. 52^1 підрозділ 10 розділу ХХ Податкового кодексу України) [1]. Наведені зміни спрямовані на запобігання зниженню економічної активності в нашій країні і як наслідок зупинення роботи деяких суб'єктів господарювання, що викликане відсутністю організаційних або технічних умов, необхідних для виконання роботи, з обставинами невідворотної сили. Подібні податкові пільги вже були передбачені більшістю країн Європейського Союзу. Саме вони слугували прикладом для вітчизняного законотворця.

Так, у Норвегії відповідно до Зводу за 2019-2020 рік, були внесені наступні зміни: зменшено внесок для роботодавців до Фонду соціального страхування на 4% (п. 71 п.70 Рішення парламенту № 397), знижено ставку податку на додану вартість з 12 до 6% (п.70 Рішення парламенту № 397), тимчасово звільнено платників від штрафів за несвоєчасну подачу звітів щодо заробітної плати та утриманню, а також за затримку подачі декларації щодо ПДВ [3]. В свою чергу, в Іспанії відповідно до Королівського закону-указу №8/2020 від 17 березня 2020 року [4] відстрочено сплату податків та податкової заборгованості до 20 травня 2020 року.

Аналізуючи зміни до законодавства Італії необхідно звернути увагу на Указ № 18/2020, який був виданий і опублікований в Офіційному віснику №70 від 17 березня 2020 р. [5]. Відповідно до ст.60 окресленого акту сплата податків була припинена до 20 березня 2020 року, а сплата податку на додану вартість зупинена до 1 червня 2020 року. Також відповідно до ст.62 даного указу, всі

підприємці звільняються від штрафів за порушення податкових зобов'язань за несвоєчасне подання звітів. Подібних змін зазнало й законодавство Греції. Зокрема, Законодавчий акт 30.03.2020/2020 містить положення, спрямовані на підтримку підприємств, економічно зачеплених кризою COVID-19 [6]. В країні призупиненні податкові перевірки, а також звільнені від сплати ПДВ товари пожертвувані товарів уряду Греції в підтримку зусиль проти COVID-19.

З огляду на це, можна констатувати, що зазначені податкові пільги є досить схожими, а в деяких європейських країнах вони навіть є ідентичними. Яскравим прикладом останньої тези може слугувати досвід України, Норвегії та Італії, в яких підприємців звільнено від податкових перевірок. Зрозуміло, що даний захід є вимушеним. Зокрема, в Україні, відповідно до Постанови Кабінету Міністрів України від 11 березня 2020 р. «Про запобігання поширенню на території України коронавірусу COVID-19» [7], більшість із видів підприємницької діяльності є забороненими на період введення карантинних заходів, а тому проведення податкових перевірок є недоцільним та/або неможливим з огляду на закриття більшості підприємств. Аналізуючи законодавство європейських країн, можна виділити ще одну особливість – країни, які не застосовують у наведеному контексті податкові пільги, вводять обов'язкові виплати, які певним чином компенсують сплату податків для підприємців. Перший варіант, на наш погляд, є більш вигідним для держави, адже не потребує додаткового виділення бюджетних коштів, а передбачає певну «знижку» на сплату податкових платежів. Здійснений порівняльно-правовий аналіз дозволяє зробити висновок, що реалізовані вітчизняним законодавцем підходи з впровадження податкових пільг на даному етапі боротьби з пандемією відповідають європейським та в деяких положеннях їх дублюють. Такі податково-пільгові новації можуть слугувати вагомим важелем у нейтралізації негативних наслідків зниження економічної активності в Україні.

СПИСОК ВИКОРИСТАНИХ ДЖЕРЕЛ :

1. Про внесення змін до Податкового кодексу України та інших законів України щодо підтримки платників податків на період здійснення заходів,

спрямованих на запобігання виникненню і поширенню коронавірусної хвороби (COVID-19) [Електронний ресурс]. – 2020. – Режим доступу до ресурсу: https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/533-20.

2. Петруненко Я. В. Податкова пільга в системі господарсько-правових засобів: умови та підстави надання / Я. В. Петруненко. // Вісник ОНУ імені І. І. Мечникова. – 2018. – №3. – С. 64–70.

3. Prop. 67 S (2019 – 2020) Proposisjon til Stortinget (forslag til stortingsvedtak) [Електронний ресурс] – Режим доступу до ресурсу: https://www.regjeringen.no/contentassets/86cb8515420749e1ae7122bf24827632/no/pdfs/prp201920200067000dddpdfs.pdf.

4. Royal Decree-Law 8/2020 of March 17, 2020 launches urgent and extraordinary measures to confront the economic and social impact of COVID-19 [Електронний ресурс] – Режим доступу до ресурсу: https://www.garrigues.com/sites/default/files/documents/covid19_royal_decree_82020_0.pdf.

5. Law Decree no. 18/2020, which was issued and published in Official Gazette no. 70 on 17 March 2020 [Електронний ресурс]. – 2020. – Режим доступу до ресурсу: https://assets.kpmg/content/dam/kpmg/us/pdf/2020/03/tnf-italy-mar20-2020.pdf.

6. ΠΝΠ30.03.2020/2020 Πράξη Νομοθετικού Περιεχομένου της 30.03.2020 Μέτρα αντιμετώπισης της πανδημίας του κορωνοϊού COVID-19 και άλλες κατεπείγουσες διατάξεις. [Електронний ресурс] – Режим доступу до ресурсу: https://www.taxheaven.gr/law/%CE%A0%CE%9D%CE%A030.03.2020/2020.

7. Постанова Кабінету Міністрів України від 11 березня 2020 р. «Про запобігання поширенню на території України коронавірусу COVID-19» [Електронний ресурс] – Режим доступу до ресурсу: https://www.kmu.gov.ua/npas/pro-zapobigannya-poshim110320rennyu-na-teritoriyi-ukrayini-koronavirusu-covid-1

Кузьо Юлія Володимирівна,
студентка 3-го курсу
Юридичного факультету
Національний авіаційний університет
Науковий керівник: Мілімко Лариса Василівна,
к.ю.н., доцент, доцент кафедри господарського,
повітряного та космічного права
Національний авіаційний університет
Київ, Україна

ОСОБЛИВОСТІ ЗМІСТУ ТА ОПОДАТКУВАННЯ СУБ'ЄКТІВ ГОСПОДАРЮВАННЯ ЗА ДОГОВОРОМ АУТСОРСИНГУ

Одним із напрямів розвитку та управління суб'єкта господарювання, який спрямований на підвищення його конкурентоспроможності вважається аутсоринг. Популярність його застосування обумовлена тим, що при правильній організації його запровадження суб'єкт господарювання отримує значне зниження трансакційних витрат, необхідних для отримання господарського результату. Проте у юридичній літературі не вироблено єдиного концептуального підходу щодо поняття договору аутсорсингу, його правової природи, місця у системі договорів.

Теоретичною основою досліджень договору аутсорсингу стали праці таких учених, як М. М. Єфименко, І. А. Єщенко, В. П Кохан, А. І. Кузнецової, В. Г. Олюхи, С. В. Терещенка, А. В. Фадєєва та ін.

У наукових джерелах не вироблено єдиної точки зору щодо визначення договору аутсорсингу. Деякі вчені визначають аутсорсинг як передачу компанією частини її завдань або процесів стороннім виконавцям на умовах субпідряду. Інші вважають, що договір аутсорсингу є змішаним договором, який, як правило, включає в себе елементи договорів підряду та оплатного надання послуг, в тому числі договорів, що характеризуються іншою галузевою приналежністю. Група других науковців розглядає договір аутсорсингу як

комплексний договір, зазначаючи, що договір аутсорсингу містить елементи господарського, цивільного і трудового договору [1, с. 49].

Щодо оподаткування, договір аутсорсингу цікавий тим, що бухгалтерські обов'язки (ведення документації, нарахування та сплата податків, виплата заробітної плати, оформлення трудових книжок тощо) здійснюється аутстсорсером, що дозволяє суттєво оптимізувати податкові витрати підприємства. При оподаткуванні аутсорсингу, важливим є те, що отримані послуги замовник може включити до витрат (п. 198.1 – 198.3 ПКУ) в повному обсязі, в свою чергу виконавець відповідає за надані послуги (виконані роботи), зокрема щодо дотримання якості, строків та інших умов, що Сторони закріпили у договорі.

Перевага аутсорсингу полягає в тому, що отримані послуги замовник може включити до податкового кредиту з ПДВ. Відповідно, за рахунок різниці в оподаткуванні сторін (аутсорсера (виконавця) та замовника) досягається ефект оптимізації. Можливість оптимізації оподаткування виявляється в тому, що оплата послуг компанії-аутсорсера відносяться до валових витрат [3, с. 112].

Практики зазначають, що застосування аутсорсингу має свої переваги та недоліки. До позитивних сторін можна віднести:

— ріст рентабельності. Аутсорсинг надає можливість скоротити витрати на обслуговування бізнес-процесів;

— надійність та стабільність. Аутсорсингова компанія несе відповідальність за роботу, яку виконує згідно з договором на обслуговування та поточним законодавством;

— концентрацію всіх зусиль на основному бізнесі. Передача супутніх бізнес-процесів на аутсорсинг надає змогу спрямувати зусилля на основні справи фірми;

— залучення чужого досвіду. Аутсорсингова компанія спеціалізується на визначеному виді діяльності та обслуговує велику кількість організацій, що надає їй можливість досконало розбиратися в усіх поточних питаннях і використовувати напрацьований досвід;

— гнучкість масштабів бізнесу [2, с. 127]. Для аутсорсингової компанії збільшення або скорочення масштабів бізнесу супроводжується тільки переглядом вартості послуг, які передані на аутсорсинг.

Разом із тим у низці судових актів аутсорсинг ототожнюється з послугами з надання персоналу (аутстафінг). За договором аутстафінгу виконавець надає працівників, з якими перебуває у трудових відносинах, замовнику для подальшого використання останнім їхньої праці у власній господарській діяльності нарівні з власними працівниками, а замовник зобов'язується прийняти зазначену послугу та оплатити її, організувавши запозичену працю із забезпеченням дотримання трудового законодавства [4, с. 301].

Отже, аутсорсинг закріплюється на найважливіших позиціях у діяльності підприємств будь-яких форм власності. Він має досить гнучку конструкцію. Договір аутсорсингу є змішаним непойменованим договором, який на практиці застосовується підприємцями у більшості країн світу. Для України цей договір є новим і не урегульованим на законодавчому рівні належним чином. У зв'язку з цим контролюючі органи, в тому числі і податкові органи, ще часто сприймають відносини за договором аутсорсингу як ухилення від виконання суб'єктом господарювання свої зобов'язань (в тому числі податкових) належним чином.

СПИСОК ВИКОРИСТАНИХ ДЖЕРЕЛ:

1. Згама А. Договірні зобов'язання аутсорсингу: правова природа та деякі проблеми застосування / Згама А.. // Підприємництво, господарство і право. – 2018. – №2. – С. 48–52.

2. Резніченко С. В. Договір аутсорсингу та сфери його застосування / Резніченко С. В.. // Питання розвитку договірних відносин. – 2014. – С. 125–128.

3. Фадєєв А. В. Правова природа договору аутсорсингу / А. В. Фадєєв // Право і суспільство. – 2013. – № 6. – С. 110-113.

4. Олюха В. Г. Оптимізація капітального будівництва: господарсько-правові проблеми : монографія / В. Г. Олюха. – К. : Центр учбової літератури, 2015. – 302 с.

Іванчук Галина Миколаївна,
студентка 3 курсу
Юридичний факультет НАУ,
Науковий керівник: Мілімко Л.В.,
к.ю.н., доцент, доцент кафедри господарського,
повітряного та космічного права,
Національний авіаційний університет
м. Київ, Україна

ПРОБЛЕМАТИКА ТА ШЛЯХИ УДОСКОНАЛЕННЯ ОПОДАТКУВАННЯ СУБ'ЄКТІВ ГОСПОДАРЮВАННЯ В УКРАЇНІ

Податкова система – необхідна складова людської цивілізації, покликана забезпечувати наповнення державного бюджету. Відіграючи провідну роль у формуванні державних доходів, вона суттєво впливає на всі аспекти соціально-економічного життя сучасного суспільства.

Система оподаткування в Україні, податки та збори регулюється виключно законодавством України. Система оподаткування в Україні побудована за такими принципами, як: економічної доцільності, соціальної справедливості, поєднання інтересів суспільства, держави, суб'єктів господарювання та громадян.

Відповідно до ч. 2 ст. 17 Господарського Кодексу України для вирішення економічних і соціальних завдань держави закони, якими регулюється оподаткування суб'єктів господарювання, мають передбачати:

- оптимальне поєднання фіскальної та стимуляційної функцій оподаткування;
- стабільність протягом кількох років загальних правил оподаткування;
- усунення подвійного оподаткування [1].

Проблеми оподаткування суб'єктів господарювання були предметом дослідження багатьох вчених, окремі з них ми використовували при підготовці

представлених тез, це зокрема: В. С. Влажевич, О.Д. Данілов, Ю.В. Лапшин, В.А. Онищенко та ін.

Податки мають нормативний характер та не повинні встановлюватись для кожного суб'єкта господарювання окремо.

Система оподаткування в Україні повинна передбачати такі розміри податків і зборів, які можуть справлятись із суб'єктів господарювання. При цьому податки та інші обов'язкові платежі сплачуються суб'єктами господарювання незалежно від результатів їх господарської діяльності.

Аналіз розвитку податкової системи України свідчить про те, що протягом останніх років докладено чимало зусиль для її удосконалення. Однак більшість норм нашого податкового законодавства приймалися в період спаду економіки, і вони були спрямовані не на удосконалення податкової системи, а переважно на розв’язання проблем конкретних галузей економіки, промислових регіонів і навіть окремих підприємств.

На нинішньому етапі розвитку України існує вагома проблема невідкладного реформування податкової системи, створення цілісного, узгодженого податкового законодавства. Тому, на погляд спеціалістів в основу оновлення вітчизняної системи оподаткування мають бути покладені такі принципи:

- достатність: податки мають бути достатніми для здійснення функцій держави.

- адекватність: система оподаткування повинна бути адекватною особливостям економічної та політичної організації суспільства.

- ефективність: забезпечення мінімального впливу податкової системи на ефективний розподіл ресурсів та економічні рішення платників, що формуються під впливом ринкових важелів;

- стабільність: податки мають бути незмінними протягом певного, попередньо визначеного і достатньо тривалого періоду, в довгостроковій перспективі вони мають змінюватися поступово, еволюційним шляхом [2, с. 95].

Взагалі, реформування системи оподаткування України повинно мати на меті розв'язання таких проблем, як: удосконалення інституціональних умов оподаткування і вдосконалення власне податкової системи: складу структури та її окремих елементів.

Високий загальний рівень оподаткування, тенденція до розширення складу податкової системи України свідчать про необхідність законодавчого обмеження зростання податкового навантаження на юридичних і фізичних осіб, а отже, і обмеження зростання державних видатків, яке має стати стимулом до забезпечення більш ефективного використання бюджетних коштів.

Взагалі, напрямки реформування правового регулювання системи оподаткування мають бути узгодженими із завданням побудови в країні ринкової економіки. Зокрема, затверджений Податковий кодекс засвідчує перемогу поглядів представників ліберального напрямку економічної думки на шляхи реформування податку на прибуток підприємств, що передбачають зменшення ставки податку для усіх суб'єктів господарювання і відмову від податкових пільг з метою створення рівних умов для підприємницької діяльності в усіх сферах економіки, розвитку конкуренції. Також не зовсім прийнятним для України є, на мою думку, і закріплений Податковому кодексі напрямок реформування податку на доходи фізичних осіб. Крім цього, на етапі реформуванні прямих податків варто також відмовитися від перегляду ставки ПДВ. Її перегляд можливий після завершення реформування прямих податків і лише на наявності бюджетної рівноваги та відсутності зростання держаного боргу [3, с. 293].

Вдосконалення обкладання акцизним збором повинен здійснюватися у двох основних напрямках:

1) підвищення його фіскальної ролі, яка є набагато меншою, ніж у розвинутих країнах;

2) виконання традиційних функції оподаткування з метою підвищення податкового тягаря на заможних громадян і повної реалізації внаслідок принципу соціальної справедливості.

Таким чином, орієнтирами реформування правового регулювання оподаткування в Україні повинні стати: стимулювання динамічного розвитку економіки, заохочення інвестиційної діяльності, забезпечення конкурентоспроможності виробництва, орієнтація на його інноваційний розвиток, стимулювання розвитку зайнятості та самозайнятості, підвищення добробуту населення та розвитку людського капіталу.

СПИСОК ВИКОРИСТАНИХ ДЖЕРЕЛ

1. Господарський кодекс: Закон України від 16.01.2003 р. № 436-IV. Відомості Верховної Ради України. – 2003. - № 18-22.

2. Влажевич В. С. Місцеві податки і збори та їх особливості. Світовий та український досвід встановлення та справляння місцевих податків. – «Підприємництво, господарство і право». - № 1. – 2004. - С. 94-99.

3. Данілов О.Д., Лапшин Ю.В., Онищенко В.А. Оподаткування місцевими, ресурсними, рентними податками та зборами. Неподаткові платежі. Навч. посібник. – Ірпінь: Академія ДПС України. – 2002. – 292 с.

Польовик Людмила Володимирівна
здобувач другого (магістерського) рівня вищої освіти
Навчально-наукового інституту права
Університету ДФС України
Науковий керівник:
Гарбінська-Руденко Альона Валеріївна
кандидат юридичних наук, доцент
кафедри фінансового права
Університет державної фіскальної служби України
м. Ірпінь, Київська область, Україна

СУЧАСНІ ТЕНДЕНЦІЇ РОЗВИТКУ НАЦІОНАЛЬНОГО ТА СВІТОВОГО ФІНАНСОВОГО РИНКУ

Фінансовий ринок має суттєвий вплив для розвитку усіх секторів економіки нашої держави і тому відіграє дуже важливу роль. Передумовою появи потужного джерела інвестицій для України є становлення та подальший розвиток фінансового ринку. Це відбудеться через спрямовування інвестицій в сектори економіки держави шляхом акумуляції вільних грошових коштів

Фінансовий ринок – це складна відкрита економічна система, яка представляє собою сукупність економічних відносин та інститутів, пов’язаних з перерозподілом капіталу.

До основних факторів становлення і розвитку фінансового ринку, можна віднести такі:

поява нових елементів фінансового ринку;

транскордонний рух фінансових ресурсів;

технічний прогрес і розвиток інформаційних технологій [1].

Сьогодні, інвестиції в країни з перехідною економікою з огляду на значний потенціал зростання такої економіки є досить привабливими, враховуючи також,

що темп зростання світової економіки, зокрема економіки розвинених країн, уповільнюється.

Проблема українського ринку фінансових послуг полягає у відсутності в нього фінансових ресурсів для забезпечення інвестиційного попиту з боку реального сектору економіки. Відповідно, вирішення цієї проблеми передбачає створення умов, які б дали змогу додатково залучити внутрішні фінансові ресурси, зокрема заощадження населення та «тіньовий капітал», до інвестиційної діяльності, а також створити привабливі умови для іноземних інвесторів [1].

На сучасному етапі формування світового фінансового ринку відбувається під впливом процесу глобалізації національних фінансових ринків, чинниками якого є:

інтенсивне впровадження електронних технологій, комунікаційних засобів та інформатизації, що робить високоефективними інформаційну інфраструктуру фінансового ринку та систему розрахунків між учасниками ринку;

розширення видів та кількості пропонованих цінних паперів;

посилення ролі фінансових ринків як основного механізму перерозподілу фінансових ресурсів як у національному, так і в глобальному масштабі;

вплив приватизаційних процесів на потенційну пропозицію цінних паперів;

концентрація діяльності учасників ринку у світових фінансових центрах;

інституціоналізація фінансових ринків, тобто постійне збільшення частки інституційних учасників ринку (інвестиційних, страхових компаній, пенсійних фондів тощо);

лібералізація фінансових ринків, тобто створення законодавства, що сприяє проникненню учасників ринку на фінансові ринки різних рівнів і стимулює їх активність [2].

В сучасних умовах коли присутня економічна криза, на допомогу суб’єктам господарювання приходять небанківських фінансово-кредитних установи. Користуючись послугами які надаються на фінансовому ринку фізичні особи та вітчизняні підприємства мають доступ до дешевих і якісних фінансових продуктів, що тим самим створює серйозну конкуренцію банкам.

Серед усіх небанківських фінансово-кредитних установ домінуючі позиції на фінансовому ринку займають страхові компанії, які кількісно, хоч і посідають не перше місце, але акумулюють понад 53,1 % усіх активів і мають значний потенціал для сприяння сталому розвитку вітчизняного підприємництва шляхом розміщення страхових резервів у реальному секторі економіки.

Потужним сегментом ринку фінансових послуг в Україні є ринок цінних паперів — фондовий ринок, на якому формуються відносини щодо купівлі та продажу цінних паперів. На сучасному етапі розвитку ринок цінних паперів України має низьку капіталізацію та ліквідність, недостатній захист прав інвесторів та відсутню прозорість. У період останніх років спостерігається різна динаміка випусків цінних паперів [4].

Тільки визначення стратегії подальшого розвитку ринку цінних паперів сприятиме зростанню його ефективної роботи, за умови забезпечення та збалансування бюджету, стабілізування економіки та фінансової системи України.

Одним з головних питань розвитку фінансового ринку в Україні є функціонування неорганізованого ринку. Це призводить до зниження ефективності фінансового ринку, а також сприяє збільшенню ризику для інвестора [3].

Слід сказати, що в Україні присутня неорганізована торгівля, яка не дає можливості реально оцінити обсяг реалізації цінних паперів і попит на них.

Діючі в України нормативні документи на які покладено регулювання діяльності суб’єктів фінансового ринку, не вирішують питання функціонування неорганізованого ринку та прозорості біржової торгівлі.

Тому на сьогодні існує думка про обмеження діяльності на неорганізованому ринку, тобто введення заборони на операції з цінними паперами, які здійснюються за межами організованого ринку.

Що стосується прозорості фінансового ринку, то без належної інформації втрачається його ефективність. З метою створення повної та доступної інформаційної бази необхідно привести вітчизняне законодавство відповідно до

міжнародних стандартів розкриття інформації, а також впровадити комплексну систему збору інформації про учасників фінансового ринку [3].

Отже, провівши аналіз наукових джерел, можна сказати, що фінансовій ринок є важливим для економіки країни та є значний його вплив на її стан. Процеси, які відбувалися на фінансовому ринку, в своєму складі мають позитивні тенденції, про це свідчать підсумки діяльності фінансового ринку за перше півріччя 2018 року, вони вказували на позитивну розробку та впровадження заходів щодо стабілізації та покращення стану фінансового ринку. Дієвим механізмом стабілізації ситуації на фінансовому ринку стала реалізація Комплексної програми розвитку фінансового ринку в Україні на 2015- 2020 роки.

Фінансовому ринку в Україні потрібно стати одним з основних механізмів концентрації вільних ресурсів для розвитку економіки і формування надійних інструментів заощадження для населення. Дану ситуацію можна досягти шляхом зниження та утримання рівня інфляції на прийнятному для розвитку економіки рівні, стабілізації валютного ринку, стабілізації роботи фінансового сектора, відновлення довіри населення до інститутів фінансового ринку і т.д.

СПИСОК ВИКОРИСТАНИХ ДЖЕРЕЛ:

1. Фурінець М.В. Сучасний стан фінансового ринку України та шляхи його вдосконалення // Стратегічні орієнтири. URL: http://libfor.com/index.php?newsid=3525

2. Шкиря А.С. Сучасні тенденції розвитку світового фінансового ринку // Стратегічні орієнтири. URL: http://libfor.com/index.php?newsid=3462

3. Комарницька М.С. Сучасний стан фінансового ринку України та шляхи його вдосконалення // Стратегічні орієнтири. URL: http://libfor.com/index.php?newsid=3257

4. Гриців І. Стан фінансового ринку України на сучасному етапі розвитку // Стратегічні орієнтири. URL: http://libfor.com/index.php?newsid=3421